גלברס בע"מ
יצרני
רכב חשמלי ממונע
מנועי עזר לאופניים
מושב קדרון
טל' 08-594155 ● פקס' 08-591305

יום ו', 15.4.1994, ד' באייר תשנ"ד ■ שנה 51, גליון 15450 ■ 3.60 ש"ח

"...אריק"
...ערכות חימום וצנרת בע"מ
מכירת דודי קיטור
והסקה משופצים
במצב עבודה, בגדלים שונים.
טל' 04-837588

חמישה הרוגים בפיגוע התאבדות באוטובוס בחדרה

רבין מזהיר את ירדן ממתן סיוע לחמאס; כוחות צבא יועברו מהשטחים לקו התפר

את האזהרה לירדן העבירו ראש הממשלה ושר החוץ במסיבת עיתונאים מיוחדת שכינסו אמש □ "הזיקה בין ירדן לארגון הרצחני באה לידי ביטוי חריף בעשרת הימים האחרונים בעקבות שתי הפעולות הרצחניות בעפולה וחדרה", אמר רבין □ בפיגוע בחדרה נהרגו ארי פרלמוטר, רחמים מזגאוקר, בלה בוטין, דוד מויאל ודגה פרדה □ עמ' 6,4,3

□ פאר-לי שחר, יגאל וילפנד

ראש הממשלה, יצחק רבין, מזהיר את ירדן מפני המשך מתן חסות לארגון החמאס, לדוברות הארגון ופעילותו. עם זאת, אין ראש הממשלה מוכן לפרט באלו צעדים תנקוט ישראל אם ירדן לא תיענה לסגר החד והברור שממשלת ישראל מעבירה אליה.

במסיבת עתונאים מיוחדת שכינסו אתמול ראש הממשלה רבין ושר החוץ שמעון פרס טענו השניים כי יש קשר וזיקה בין החמאס בירדן, משרדי החמאס, פעיליו ובין המבצעים בשטחי יהודה, שומרון ועזה.

ראש הממשלה אמר: "ממשלת ישראל לא רק רואה זאת בחומרה, אלא אינה יכולה לעבור לסדר היום אם מצב זה יימשך. לא יעלה על הדעת שירדן תהיה מטפחת החמאס בין המדינות השכנות לנו". רבין המשיך: "אני רואה צורך, יחד עם שר החוץ, לבוא ולאמר לממשלת ירדן: מצב זה הוא בלתי נסבל. לא יעלה על הדעת שהחמאס אויב השלום, המבצע פיגועים רצחניים ביותר, ימצא מעין גן עדן לפעולות – גם הסברתיות וגם פומביות – בקרבה כה גדולה לירדן, ושהדבר ימשך. אנו מבהירים לממשלת ירדן שמצב זה בלתי נסבל ועדיף שישונה. ככל שיוקדם העניין כך ייטב לסיכויי השלום, ליחסי ישראל ירדן והמשך תהליך השלום".

שר החוץ פרס הדגיש, כי הוא לא מכיר מדינה אחרת שנמצאת ביחסי

המשך בעמוד 10

ערפאת טלפן לרבין והביע צער על הפיגוע

שיחות קהיר יחודשו ביום ראשון

□ פאר-לי שחר, נתן גוטמן (ארה"ב)

המו"מ בין ישראל ואש"ף יתחדש ביום ראשון בקהיר – כך סיכמו אתמול ראש הממשלה יצחק רבין ומנהיג אש"ף יאסר עראפת.

עראפת התקשר בליל יום העצמאות לאחר חצות אל ביתו של ראש הממשלה וביקש להביע את צערו הכן על הרצח בחדרה. עראפת, בניגוד לשיחה שהיתה בין השניים לאחר הרצח בעפולה, אמר הפעם כי הוא מבקש למסור את תנחומיו למשפחות השכולות. "מעשים אלה אינם תואמים את המצפון שלנו", אמר והזכיר כי עמדה זו השמיע גם בנאום שנשא באחרונה בשטרסבורג.

השניים הסכימו כי יש להאיץ את שיחות השלום ולהתגבר על המכשולים מתוך כוונה להגיע לחתימה על ההסכם כבר השבוע או לכל

המשך בעמוד 10

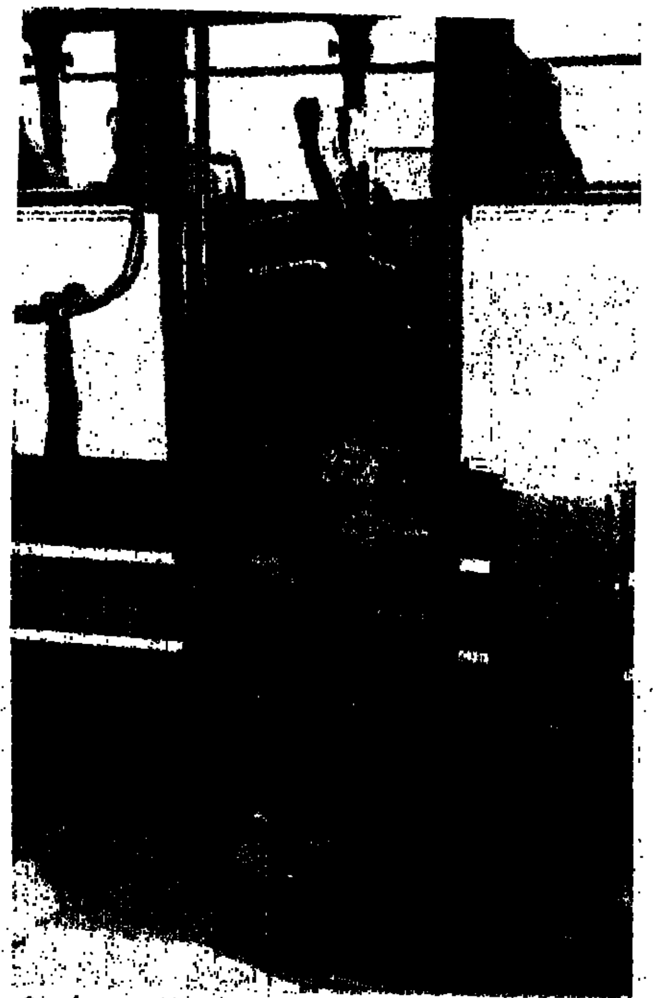

הפיגוע בחדרה – מימין: מפנים את הנפגעים. משמאל: אוטובוס הדמים (צילומים: אלון רון/ ישראל סאן)

סקר של העבודה: 46% יצביעו לעבודה בהסתדרות ו־24% לרמון ומרצ

□ יהודה צור

סקר שנערך השבוע ביוזמת הצוות האסטרטגי של מפלגת העבודה, בראשותו של חיים אסא, קובע שמפלגת העבודה תזכה ב־46 אחוז בבחירות להסתדרות, וחיים רמון ומרצ ב־

המשך בעמוד 10

הערכת המשטרה: כמיליון חוגגים בילו את החג בצפון

(ע). מוקד הבילויים של עם ישראל עבר ביום העצמאות השנה אל הצפון – בפארקים, בכינרת וביערות. במשטרת ישראל העריכו אתמול, כי בצפון הארץ בילו בימי החג כמיליון בני אדם.

ראה עמודים 8-9

בחיפה ובתל אביב המו חופי הרחצה מתרחצים רבים, ורבים ניצלו את יום האביב הנאה לביקורים בגנים ובתערוכות צה"ל השונות.

יחסית לשנים קודמות לא היתה בערב החג צפיפות גדולה בכיכרות המרכזיות של הערים הגדולות. בתל-אביב יכלו משפחות להתרווח בנוחיות ולא למהפך את דרכן בקהל.

בתל-אביב ערכה השרה שולמית אלוני קבלת פנים לקהילת האמנים הישראלית, היא ציינה, כי האירוע יהפוך מעתה למסורת.

תנועת המטיילים בנגב היתה השנה דלה; אולם למוזיאון חיל האוויר בחצרים הגיעו אלפי מבקרים, שהתגודדו סביב המטוסים המוצגים בתערוכה.

5 חיילי צד"ל נהרגו ממטען; 6 הרוגים בהפגזות נגד על צידון

צידון, (ע"צ). שישה אזרחים נהרגו אמש מהפגזות תגמול שהנחתו על צידון מתוך אזור הביטחון, ששם נהרגו חמישה חיילי צד"ל זמן קצר קודם לכן ממטען-צד.

חמשת אנשי צד"ל שהיו בסיור – [illegible]

המשך בעמוד 10

מטוסים אמריקאיים הפילו בשוגג מסוקים של ארה"ב בצפון עיראק

במסוקים היו 20 אנשים, ונראה שכולם נהרגו

וושינגטון, 4 (ע"ר, ע"צ). נשיא ארצות הברית, ביל קלינטון, אישר אמש כי מטוסי קרב אמריקאיים הפילו בשוגג מסוקים אמריקאיים באזור האסור לטיסה העיראקים בצפון עיראק.

ראה גם עמוד 9

בדברו עם עיתונאים בבית הלבן הביע קלינטון את צערו [illegible]

המשך בעמוד 10

28 מלחין ומורד
אריק שפירא – חתן פרס ישראל בתחום הלחנה השנה

27 ברצלונה לחצי גמר האלופות
רומריו וחבריו ניצחו את מונקו 1:0 ויפגשו בחצי הגמר את פורטו

13 לא יהיה דם
ראיון עם סופיאן אבו זיאדה, מראשי הפתח בעזה, על הבוקר אחרי הפינוי

12 חיזור מוגבל
מפ"ם נתונה לחיזור כפול וגורלי, הן מצד רמון והן מצד העבודה

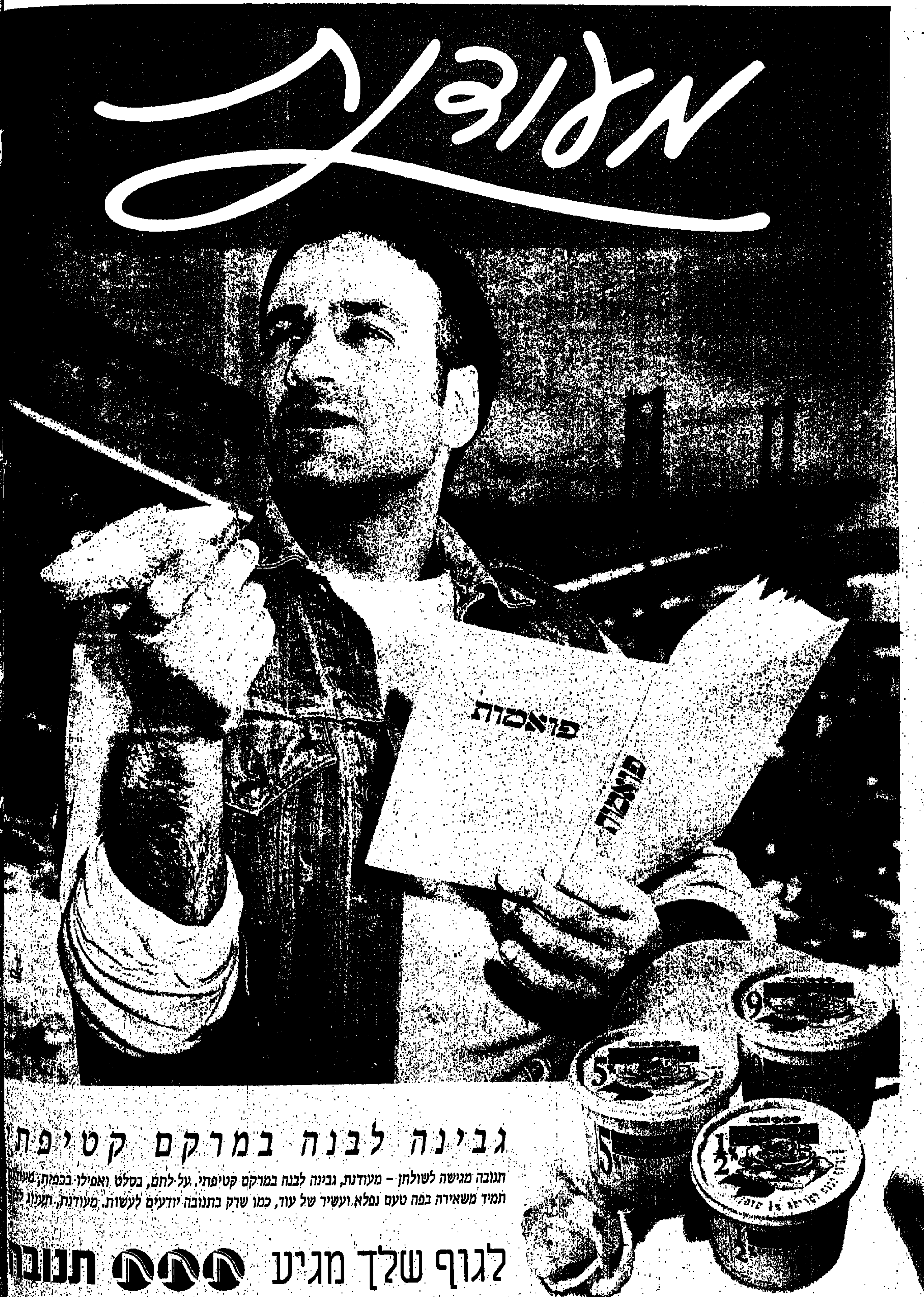

אל: חברי מפם
מאת: חברים במפלגת העבודה

מי שבוגד בחבריו היום יבגוד בכם מחר!

לפני שאתם מכניסים אל שורותיכם סוס טרויאני, אנחנו חייבים להזהיר אתכם:

חיים רמון יבגוד בכם כפי שבגד בנו. כפי שערק מממשלת השלום.

חיים רמון לא מעוניין בהסתדרות, לא מתעניין בעובדים וגם אתם מעניינים אותו רק כטרמפ לסיפוק האמביציות האישיות שלו.

מי שמייצג את הימין החברתי, מי שלא היסס להעמיד את מפלגת העבודה בסכנת פילוג,
מי שניסה לסחוט כסא בשעה שממשלת השלום נמצאת באחד מרגעיה הקריטיים,
רוצה עכשיו לנקום באמצעותכם על כל כשלונותיו.

חיים רמון יוביל לקואליציה רק עם הליכוד. חיים רמון יהרוס את ההסתדרות.
אנחנו קוראים לכם לא לשבור את השותפות ההיסטורית והמחויבות שלכם לציבור העובדים,
גם אתם מבינים שחיים רמון לא יודע לכבד החלטות דמוקרטיות, בכנסת, במפלגה או בפריימריס,
מי שבגד בחבריו יבגוד גם בעובדים וגם בכם.

אל תתנו בו אמון. אל תתנו לו ידכם. אל תתנו לו סיכוי!

שלושה מקורבנות הפיגוע בחדרה הובאו למנוחות ביום העצמאות

רחמים מזגאוקר הובא למנוחות בחדרה □ דוד מויאל נקבר בהלוויה סוערת בחלקת נפגעי הטרור בבית־העלמין בחולון □ סמל ארי פרלמוטר נקבר בטקס צבאי בעיר אובות

(ע). כאלף מתושבי חדרה ליוו אתמול אחר־הצהריים למנוחות את תושב העיר רחמים מזגאוקר (33), שנהרג ביום רביעי בפיגוע באוטובוס אגד בתחנה המרכזית של חדרה.

רחמים מזגאוקר מצא את מותו בעת שעשה דרכו לבית ארוסתו זהבה בירותם, כדי להביאה לביתו לבלות יחד את חג העצמאות. בני־הזוג היו אמורים להינשא בקרוב.

ראש עיריית חדרה, נחמיה להב, ספד למנוח ואמר: "היום אנו מביאים למנוחות את רחמים, שעלה לארץ תוך כיסופים לציון והיכה שורשים בעיר חדרה. במקום להעמיד לו חופה, אנו כורים לו קבר. ביום העצמאות הזה השמחה מהולה בעצב."

במהלך ההלוויה התעלפה אחותו של המנוח ונזקקה לטיפול. ראש עיריית חדרה הניח על קברו של מזגאוקר שני זרים – אחד מטעם ממשלת ישראל והשני מטעם עיריית חדרה. ההלוויה עברה בשקט, ולא נמסר על הפרות סדר.

המנוח השאיר אחריו הורים, פנינה וציון שעלו מהודו, אח ואחות.

● בהלוויה סוערת בחולון הובא אתמול בצהריים למנוחות דוד מויאל (27), אחד מחמשת קורבנות הפיגוע בחדרה.

מסע ההלוויה יצא מבית הוריו של המנוח ביד־אליהו בתל־אביב. מאות בני־אדם, וביניהם ראש עיריית ת"א רוני מילוא, ההורים, הרעיה, שתי האחיות, בני משפחה, חברים וקרובים, ליוו את דוד מויאל בדרכו האחרונה.

סערת הרגשות החלה כבר בכניסה לבית־הקברות בחולון. הנשים פרצו בזעקות כואבות וקורעות לב: "דוד, איפה אתה", "דוד אתה רק בן 27, תחזור", "דוד אתה נשוי רק עשרה חודשים, לאן הלכת". כן הופנו קריאות זעם נגד ראש הממשלה יצחק רבין.

כשנרגעו הרוחות לזמן מה אמרה דודתו של המנוח, רבקה אבו־נפחא, "דוד היה בן יחיד להוריו, ילד פלא. עוד לא ראו פרח כזה. כעת לאחי אין מי שיאמר עליו קדיש. הוא מת בגלל הממשלה. פעם העם שלנו היה חזק, והיום כולם פוחדים מהערבים. דוד רצה בשלום, אך לא האמין בשלום."

ראש העירייה רוני מילוא אמר, כי "דוד היה צריך לחגוג היום עם בני משפחתו ועם ישראל יום הולדת למדינה, ובמקום זה הוא מובל לקבר. דוד הוא קורבן של מחבלים צמאי דם, ימח שמם," אמר מילוא ושנענה בקריאות "אמן". "אנו מרכינים ראש, וכולנו נזכה לראות נקמה על אלה שרצחו אותך," הוסיף.

משהגיע מסע ההלוויה לחלקה המיוחדת לנפגעי הטרור, קפצה אלמנתו של המנוח גילה על הקבר הטרי, התפלשה בעפר ומיאנה לקום. קרוב משפחה שתפס אותה בכוח הצליח להזיזה. אמו של המנוח, דליה, התקשתה לראות כיצד מורידים את בנה לקבר, והתעלפה. האב פליקס אמר קדיש, וזרים רבים הונחו על הקבר.

למרות שחזן הודיע על סיום הטקס, מיאנו בני המשפחה להתפזר עוד זמן רב.

● מאות ליוו אתמול אחה"צ את סמל ארי פרלמוטר (19) למנוחות בעיר אובות שבערבה. מכל רחבי הארץ הגיעו חבריו של ארי פרלמוטר ליחידת הצנחנים, בני משפחה וחברים מהערבה.

ארי פרלמוטר היה בן למשפחה מיוחדת. אביו שמחה (60) ייסד בבוסטון קהילה משיחית, שדגלה בחזרה בתשובה ובעלייה לישראל כדי לקרב את בואו של המשיח. בשנת 1966 הוא עלה ארצה עם אשתו הראשונה יהודית, ויחד עם קבוצת מאמינים התיישב כעבור שנתיים בעיר אובות, שעד היום אינו יישוב מוכר. עד אתמול היה רק קבר אחד בבית־העלמין המקומי, קברו של צבי פרלמוטר, אביו של שמחה, שהעדיף לקבור את בנו ליד הסב, ולא בבית־העלמין הצבאי בחצבה.

הלוויה נערכה בטקס צבאי ודתי מלא. המלווים צעדו לעבר בית־העלמין המשפחתי, אל בור שנכרה ליד קברו של צבי פרלמוטר, סבו של ארי. האב שמחה בכה ונשען על בנו השני ועל אשתו ששמרו על איפוק.

מפקדו של ארי, קצין בדרגת רב־סרן, נפרד ממנו: "רק לפני זמן קצר היית איתנו ארבעה חודשים בתקופה קשה בלבנון. אני זוכר אותך יוצא כמעט לכל פעולה מבצעית. צלף, מקצוען, אחראי, בעל ראש גדול ומוטיבציה, תמיד בחוד הכוח, משרה ביטחון על חבריך ומפקדיך."

מפם איננה מריונטה פוליטית של הברפלד וזווילי

מצע מפם לבחירות להסתדרות 1989 קובע כי: "ההסתדרות מצוייה היום במשבר כולל, המקיף את כל תיפקודיה... מוסדות ההסתדרות נשלטים על ידי מנגנון ביורוקרטי, החוסם מעורבות וייצוג אמיתי ומעמיק את הניכור בין חברי ההסתדרות לרוב אירגוניה..." (עמוד מס' 5).

לפיכך קובע מצע מפם כי:

1. "**ההסתדרות החדשה** תבטיח שירותי בריאות ציבוריים שוויוניים ותפעל לחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי באמצעות קופות החולים הקיימות." (עמוד 29).
2. "**ההסתדרות החדשה** תיזום תוכנית לאומית כוללת, שתקיף את ההיבטים השונים בחיי הקשישים." (עמוד 24).
3. "**ההסתדרות החדשה** תארגן מחדש את האיגוד המקצועי וקופת חולים, מפעלי חברת העובדים ומוסדותיה". (עמוד 3).
4. "**ההסתדרות החדשה** תיצור תהליכי שותפות אמיתית ותחזיר את ההסתדרות לחבריה". (עמוד 3).

מדוע לא הצלחנו לממש את העקרונות האלה?

לא הצלחנו מכיוון שמפלגת העבודה לא מתכוונת לממש עקרונות אלה ומתייחסת אל מפם בהסתדרות כאל שותף זוטר וחסר חשיבות. לקראת הבחירות להסתדרות 94', הציעה לנו מפלגת העבודה ללכת ב"שני ראשים". עכשיו, כשנראה לה שהראש של מפם עומד לגדול מבחינה אלקטורלית, מנסה מפלגת העבודה לקצץ אותו ולהחזיר אותנו אל חיקה הדוקרני.

אסור למפם להיות מריונטה פוליטית, שהברפלד וזווילי מושכים בחוטיה. עלינו להמשיך במרץ בדרכה של מרצ.

חברים במפם
(המודעה מומנה בידי החותמים עליה)

דובי אביגור	איברהים מואסי	
אבנר קובלינר	דרור נבו	
שרת דורון	לטיף דורי	
ג'מאל כנעאן	מיכאל רועה	
אילן גילאון	דני בן שטרית	
ישראל מאש		

על המשמר

קו תפר פרוץ?

הודעת שר הביטחון והרמטכ"ל על עיבוי השמירה הצבאית בקווי התפר שבין השטחים לבין יישובי הי"קו הירוק", כדי למנוע חדירות ומעשי חבלה כמו אלו שהיו בעפולה ובחדרה, תיבחן במובן ביכולתו של הצבא לתפוש את המחבלים, ביניהם מתאבדים, עוד בטרם יגיעו ליעדיהם, ולפני שיבצעו את זממם.

הפיגוע באוטובוס אגד שעצר להעלות נוסעים בחדרה, ביום הזיכרון לחללי צה"ל, ושבו נהרגו חמישה ישראלים ובן המחבל, ונפצעו 30 בני־אדם, בוצע על־ידי אנשי החמאס. דוברי הארגון, שנטלו על עצמם את האחריות לרצח, אף התרברבו כי זה היה מעשה הנקם השני מתוך חמישה שהם מתכוונים לבצע בעקבות הטבח במערת המכפלה.

בעוד אש"ף מנהל מו"מ עם ישראל, החמאס משתלט על זירה החבלנית והופך לגורם המרכזי במעשי פיגוע רצחניים נגד ישראלים. אף כי המחבל שביצע את הפיגוע באוטובוס בחדרה הוגדר על־ידי כוחות הביטחון כ"זרג וקק", הרי המפעילים של "דגיגים" מסובכים אלה, יש להניח, מסובכים פי כמה. ואכן, אחדים מהם נלכדו אתמול על־ידי כוחות הביטחון.

המשימות הפנים־בטחוניות המוטלות עתה על צה"ל, כשמתנגדי תהליך השלום בקרב הארגונים הפלסטינים הקיצוניים מבקשים לחבל בו, בעיקר על־ידי התססת הציבור הישראלי, הן רבות היקף. הן תובעות פריסה והתארגנות צבאית על פני צירים ארוכים, ובמובלעות של יישובים ישראליים בתוך השטחים. מסתבר, כי גם הסגר שהטיל צה"ל על השטחים אינו מהווה מחסום הרמטי ליחידים, שנחושים ברעתם לבצע פעולת חבלה המונית, ומוכנים גם למות.

הרמטכ"ל חזר ואמר כי אין סגירה הרמטית, ותמיד עלול מחבל לחדור גם מבעד למחסומים. אף כי עובדה זאת מתבררת מדי פעם בכבונה, ובצורה טרגית, אין היא צריכה להרפות ידיים, אלא דווקא לדרבן את כוחות הביטחון למצוא את הפרצות, ובעיקר את המורצים, עוד במקומות המסתור שלהם בשטחים.

אין ספק, כי הפיגוע המזוויע ביום הזיכרון היה קשה במיוחד, וכמעט איים לשבש את שמחת החג ביום העצמאות. ואולם, רבבות הישראלים שהתהלכו ביום הפיגוע בלב כבד ועצוב, לא נתנו לאנשי החמאס להפר את תוכניותיהם ולשבור את רוחם.

אתמול נראתה ישראל, כבכל יום עצמאות, בכל חורשה ותחת כל עץ רענן, כשדגלים תכולים־לבנים מתנוססים על אלפי מכוניות בכל כבישי הארץ.

ועדת הפנים של הכנסת לדיון חירום במצב הבטחוני

(ע). ועדת הפנים של הכנסת תתכנס ביום שלישי הבא לדיון חירום מיוחד, בהשתתפות שר המשטרה, המפכ"ל ומפקדי המחוזות הצפוני והדרומי.

יו"ר ועדת הפנים, ח"כ יהושע מצא, החליט לכנס את הוועדה בעקבות מה שהוא מכנה "ההידרדרות הבטחונית ומצב המלחמה, גם בתוך הקו הירוק."

ח"כ מצא מתכוון ליזום הקמה של ועדת חקירה פרלמנטרית, שתבדוק את הפיגועים האחרונים, כיוון שלדבריו הממשלה מסרבת לכונן ועדת חקירה ממלכתית בנושא.

דברי רבין ל"על המשמר" צוטטו בתקשורת העולמית

אמר כי ישראל תהיה מוכנה לפנות התנחלויות תמורת שלום, אך לא תמורת ביטחון שוטף בלבד

□ פאר־לי שחר

הכותרת הראשית של עיתון על המשמר מיום שישי, שבה מצוטט ראש הממשלה יצחק רבין, כי יהיה מוכן לפנות התנחלויות תמורת שלום, אך לא תמורת ביטחון, קיבלה תהודה בכלי תקשורת רבים ברחבי העולם.

בראיון ל"על המשמר" אמר רבין: "אהיה מוכן לפנות התנחלויות רק למען השלום, אך לא מתוך שיקולי ביטחון שוטף. עבור השלום זה אפשרי. עבורו גם פינינו את כל היישובים בסיני."

סוכנות רויטרס וסוכנויות ידיעות אחרות ציטטו את הידיעה, שפורסמה בעיתונים באירופה.

על המשמר

ביום השנה לפטירת חברתנו היקרה

מרים פולקר ז"ל

נעלה אל קברה לגילוי המצבה
ביום שבת 16/4/94 בשעה 15.00

המשפחה וקיבוץ רוחמה

הפיגוע לא יפסיק את תהליך השלום — אומר שמעון פרס

□ יהודה צור, יגאל וילפנד בצלאל עמיקם

בתגובה על הפיגוע בחדרה בערב החג קרא ראש הממשלה לאחדות ולמיצוי המאחר את העם לקראת ימים קשים, שאולי יהיו בעתיד. הוא שב ואמר שהסגר איננו מבטיח כליל שלא יהיו פעולות טרור מתוכננות ואף ציין, שקו התפר איננו נשמר כקו גבול ומדי יום חוצים אותו אלפי כלי־רכב ישראלים.

שר החוץ, שמעון פרס, אמר, שהפיגוע לא יפסיק את תהליך השלום ולא יעכב את ישראל בדרכה ליעדיה. כן אמר פרס, שלא על פיו של ערפאת יישק דבר ואין טעם להמשיך לבקשו לגנות פיגועים.

"צריך להפסיק להתחנן לערפאת שייתן גינוי או לא ייתן גינוי," אמר.

יו"ר סיעת מרצ, ח"כ רן כהן, קרא לערפאת ולמנהיגים הפלסטינים לגנות את הרצח. לאופוזיציה קרא ח"כ כהן לחדול מן השימוש בפיגוע למטרות פוליטיות.

יו"ר מפם, חנן ארז, ציין שהרצח לא יבלום את תהליך השלום ומתכנניו לא יצליחו לעצור השלום.

השר שריר אמר, שהממשלה תעשה כל שביכולתה כדי לרדוף אחר מבצעי הפיגוע, אבל בעת ובעונה אחת תרדוף שלום.

יו"ר הוועד הארצי של ראשי המועצות הערביות וסגן השר ואליד צאדק, גינו את הפיגוע בחדרה.

תנועת נתיבות לשלום גינתה את הפיגוע וקראה לאורחים לכבוש את כאבם, דווקא ביום נורא זה.

המרכז לשלום גינה גם הוא את הרצח ושלח תנחומים למשפחות השכולות. המרכז רואה בחומרה את אטימותו של ראש אש"ף יאסר ערפאת, המחבל, לדעת דוברו, בהתנהגותו בתהליך השלום.

חד"ש פרסמה שלשום גינוי חריף למבצעי הפיגוע באוטובוס בחדרה והביעה השתתפותה באבל המשפחות השכולות ואיחולי החלמה לפצועים. מזכיר המפלגה, מוחמד ברקה, כתב בהודעה, כי הפיגוע הינו פשע חמור נגד חפים מפשע, שלא יסולח.

קו 700 אינו עובר פה זמנית

אנשי ביטחון מלקטים שרידי חפצים ממקום הפיגוע בתחנת "אגד" בחדרה (צילום: אלון רון/ישראל סאן)

נתניהו תוקף הודעת רבין שתהליך השלום יימשך

ח"כ רפאל איתן דורש שהממשלה תכריז על בחירות חדשות □ ח"כ בא־גד קורא לאינתיפאדה יהודית לא אלימה

□ יהודה צור

היסוד תקף את הממשלה בחריפות בשל הפיגוע בחדרה. בתגובה על דברי רבין ופרס שאמרו, כי הם נחושים בדעתם להמשיך בתהליך השלום, אמר יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, כי ממשלת רבין נכשלה בתפקידה לשמור על בטחון אזרחי ישראל.

לדבריו, ההסכם עם אש"ף רק הגביר את הטרור.

כן אמר ח"כ נתניהו, כי במקום להעניק ביטחון הממשלה מכניסה 9,000 מחבלים של המשטרה הפלסטינית.

ראש צומת, רפאל איתן, האשים את הממשלה במחדל. "עד מתי תמשיך הממשלה הזאת להפקיר את אזרחי המדינה לתקיפות המחבלים," שאל איתן. לדעתו, הממשלה חייבת להודיע מייד כי היא מסתלקת משיחות השלום עד אשר יופסק הטרור. לאחר מכן, אמר, על הממשלה להתפטר ולהכריז על בחירות חדשות.

גם סיעת יעוד קראה להפסקת השיחות עד שיחוסל הטרור.

(ע). ח"כ הרב יוסף בא־גד אמר, כי צריך לעשות אינתיפאדה יהודית בצורה של השבתת המדינה "עד שהממשלה תיפול".

ח"כ בא גד סיפר שעמד לנסוע כנציג הכנסת לטקס הזיכרון בבאר טוביה, ואולם בדרך נמסר לו בטלפון כי אין הוא רצוי שם. "איננו רוצים נציג של מולדת," אמר לו מנהל בית העלמין בטלפון.

מזכירות הקיבוץ־הארצי

הַמּוֹעֵצָה

ישיבת המועצה תתקיים ביום ראשון 24.4.94, בשעה 08.30, בגבעת חביבה.

סדר היום:

1. מינויים
2. הצעות הוועדה בעקבות חסדר תכן הנפקות.
3. לקראת הבחירות להסתדרות.
4. שונות.

מזכירי הקבה"א

רבין בראיון לחג: לא נבצע פה אפרטהייד

תוקף המצדדים בהקפאת התהליך המדיני □ אומר כי הם מציעים ברירות מלל או ברירות משיחיות שיגרמו לתוצאות חמורות יותר

(ע). "ארץ ישראל כולה תחת ריבונות ישראלית תיצור מדינה דו־לאומית. צריך לומר לעם את האמת: הפלסטינים הם ישות שונה, נפרדת – האם יעלה על הדעת שמדינת היהודים תהיה בנויה על כשליש פלסטינים? אנו לא נבצע פה 'אפרטהייד' ולא נלך על טרנספר" – אמר בערב החג ראש הממשלה, יצחק רבין, בראיון ב"קול ישראל".

בתחילת דבריו סקר ראש הממשלה את פעולות הטרור, שהחריפו, לדעתו, באחרונה. הוא אמר, כי כ־93' נהרגו 61 ישראלים בפיגועים, ולפחות 80% מהם נהרגו בידי החמאס והג'יהאד האיסלמי.

רבין ציין, כי המסקנה היא שללא פתרון מדיני לא ניתן למנוע לחלוטין את הטרור, ואם יש סיכוי כלשהו הוא רק בדרך ש ישראל הולכת. הוא הטעים, כי האלטרנטיבות שמציעים מצדדי הקפאת התהליך המדיני, אינן אלא "ברירות מלל או ברירות משיחיות". לדעתו, הן יגררו תוצאות חמורות יותר בשטח. "מעולם לא יצרתי ציפיות אידיליות; תמיד אמרתי, ואפילו בטקס על מדשאת הבית הלבן, שיהיו מעלות ומורדות וארגוני הטרור הקיצוניים יגבירו את פעילותם," אמר ראש הממשלה.

ראש הממשלה הביע את אמונתו, כי ישראל קרובה כדי שבועיים־שלושה בלבד מהסכם שיוציא אותה מרצועת עזה ומיריחו. "זה אמנם לא יפתור את הבעיה הכללית של יו"ש," ציין רבין, "אבל עלינו לבחור בין האלטרנטיבות הקיימות".

לדברי רבין, פיזור ישובים יהודיים באיזורים צפופי אוכלוסין ערבים, מכבידה מאוד על צה"ל. "לא הייתי רוצה להוריד ישוב מסיבה בטחונית – אך בעבור השלום אני מוכן להוריד ישובים," הצהיר ראש הממשלה, "ומכל מקום אפעל על פי העיקרון שלפנות ישובים עבור השלום – כן, אך לפנות מסיבות בטחון – לא".

רבין הטעים, כי ישראל חייבת לשמור על חייהם של 120 אלף היהודים המתגוררים ביש"ע, אבל העדיפות היא בשמירה על חדרה, עפולה, נתניה. עם חתימת ההסכם עם אש"ף "אנו נעתיק יותר כוחות שמטפלים היום בשמירה על הישובים ביו"ש, שהרי אלון מורה לא מגינה על עפולה – מי שמגן על עפולה אלו צה"ל, משטרת ישראל ושירותי הביטחון".

מפכ"ל המשטרה: אין נוסחה שתצליח למנוע כל פיגוע

מפכ"ל המשטרה, רנ"צ רפי פלר, אמר בעקבות הפיגוע, כי המשטרה מצויה בהיערכות ופריסה מלאה כל ימות השנה, אך אין לה נוסחה שתצליח למנוע כל פיגוע אפשרי.

המפכ"ל קרא לנהגי האוטובוסים ולנהגים אחרים להיות עירניים בכל ימות השנה. הוא ציין, כי יש קו ברור של נקמה באירועים שהיו באשדוד, עפולה וחדרה, ולמרות ההיערכות המלאה של כוחות המשטרה, צריכים גם האזרחים להיות שותפים לשמירה על הביטחון.

הממונה על הבטחון והאבטחה במשרד התחבורה, דן שנער, קרא שלשום לכל נהגי האוטובוסים לעצור ולבדוק כל מטען או נוסע חשודים.

הוא הסביר כי ההנחיה שניתנה באמצעות הרדיו היא פועל יוצא של ניתוח שרשרת האירועים שבהם היו מעורבים האוטובוסים. לדבריו בעיית הביטחון באוטובוסים מטופלת כל השנה אך ייתכן כי בעקבות הפיגוע בחדרה, יהיה צורך לנקוט בצעדים נוספים.

הוא קרא לגימלאים של אגד ודן להצטרף לביצוע בדיקות מדגמיות של מצב הביטחון באוטובוסים.

נחמן גלבוע

● הרב הראשי, ישראל לאו, קרא בעקבות הפיגוע בחדרה לאזרחי ישראל לנהוג באיפוק. הוא אמר, כי הוא משוכנע שהממשלה וכוחות הביטחון עושים כל מאמץ אפשרי למנוע מעשי רצח נוספים.

הנשיא ויצמן ביקר אצל פצועי הפיגוע; אין להיכנע לטרור — אמר

הביע את בטחונו שאין לחשוש מפילוג בעם □ "עם ישראל קצת עצבני אבל חכם – אמר הנשיא

□ יגאל וילפנד

זמן קצר לאחר הפיגוע בחדרה שלשום ביקר הנשיא עזר וייצמן בלוויית רעייתו ראומה וראש לשכתו, אריה שומר, את הפצועים בביה"ח הלל יפה, התעניין בשלומם ואיחל להם החלמה מלאה.

"באתי בהקפצה ולכן לא הבאתי לך שוקולד וממתקים, בפעם הבאה אני אביא לך", אמר הנשיא לאחד המצועים.

לכתבים שנלוו אליו אמר הנשיא, כי הדבר הגרוע ביותר יהיה אם ישראל תיכנע למרצחים ותפסיק את המו"מ לשלום.

ויצמן אמר שטרור של מעשי התאבדות עלול לחבל בתהליך ולדרדר את ישראל למלחמה ואסור להיכנע לכך. הנשיא ציין, כי מעשי טרור שמבצעיהם מוכנים להתאבד, הם הקשים ביותר למניעה.

הנשיא ציין, כי לעת כזו צריך להרגיש את המאחר. הוא אמר, כי הוא מבין את רגשות הזעם והכאב של תושבי המדינה, ועם זאת "צריכים לנצור את הכאב ולהמשיך הלאה להסדרים מדיניים".

(ע). בערב יום העצמאות אמר הנשיא ויצמן בטלוויזיה, כי לאחר עימות בן כמאה שנים עם שכנינו, ישראל אולי מצויה בשלב שבו ניתן להשיג הסדר טוב עם העולם הערבי. "אסור לנו להיעצר, למרות מעשי הטרור הנפשעים בעפולה, בחדרה ובמקומות אחרים," אמר.

הוא ציין, כי אין הוא חושש מפילוג בעם, שכן "עם ישראל נבון, קצת עצבני, אך חכם וברמת אינטליגנציה גבוהה". הנשיא ציין, כי לקראת המבחנים הצפויים בעתיד על אזרחי ישראל לעשות להדגשת המאחד על המפריד.

מדריך / ת שדה

לקידום מכירות מוצרים ותריונים

בוגר/ת פקולטה לחקלאות (בע"ח) – רצוי

נסיון בעופות

מגורים באזור השרון

רשיון נהיגה

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1007 כפר־סבא מיקוד 44110 עבור "מדריך"

לקיבוץ אושה

דרוש

לולן – רביה

טל' 04-458575

רציני

רתך צור

+ רשיון מעל 15 טון לעבודה קבועה מאזור המרכז

09-448242

דרושים

עובדים בלתי מקצועים לעבודה במפעל יצרני באזור פ"ת

טלפונים: 5596322, 5563157

הסתדרות אחרת עם חיים רמון

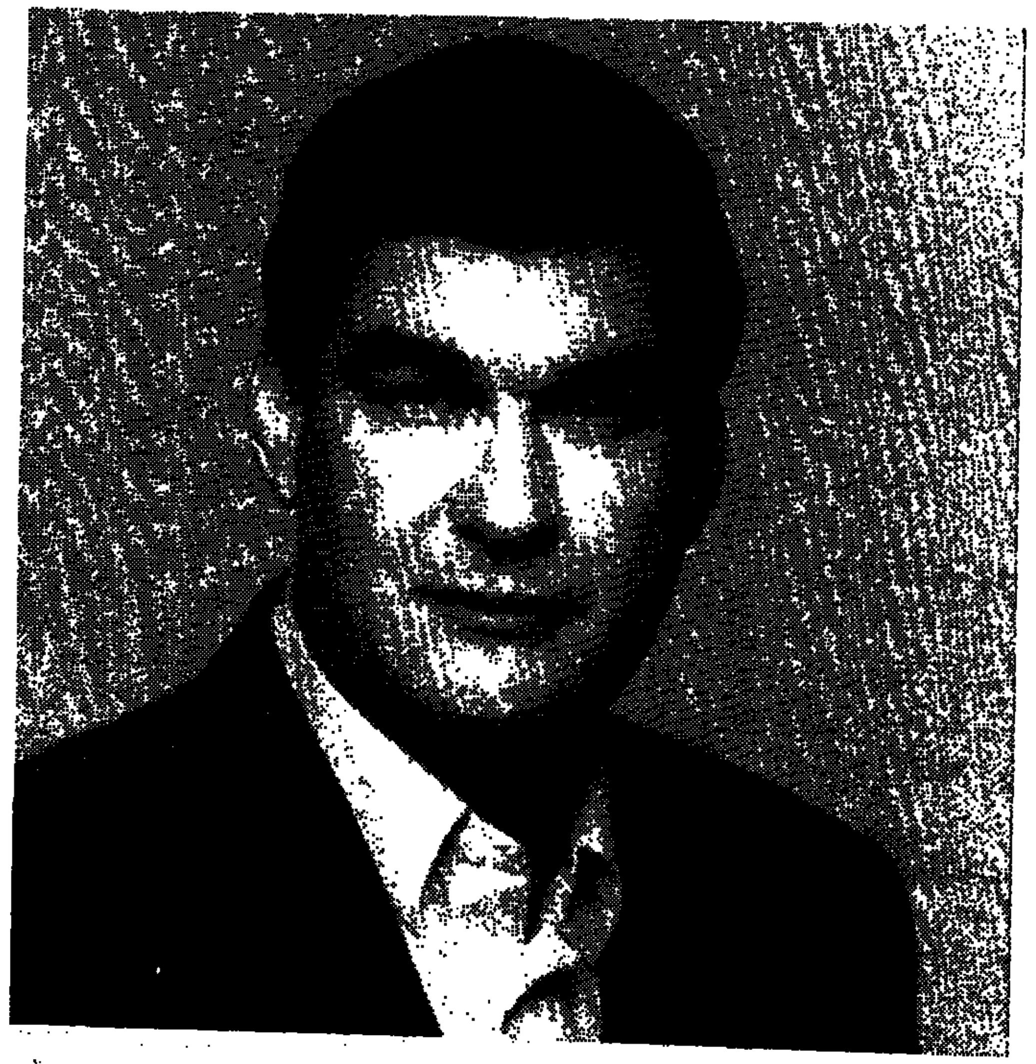

1 חוק בריאות ממלכתי ושיוויוני, שיאפשר לכל מבוטח בחירה חופשית של קופת החולים הרצוייה לו.

הברפלד - נגד | חיים רמון - בעד

2 חוק פנסיה ממלכתי, שיבטיח לכל עובד קיום הוגן, לאחר צאתו לגימלאות.

הברפלד - נגד | חיים רמון - בעד

3 הסתדרות דמוקרטית, נתונה לביקורת ציבורית, נקייה משחיתות ופתוחה לביקורת של חבריה.

הברפלד - נגד | חיים רמון - בעד

המסקנה: חיים רמון, ברשימה על־מפלגתית, עם כל מי שמאס בשיטה ורוצה לראות הסתדרות אחרת.

לקראת

רמון חיים חדשים בהסתדרות

"פתאום שמעתי פיצוץ אדיר והאוטובוס התמלא בעשן"

סיפרה רחל מועלם, אחת הנוסעות שנפגעה בפיצוץ בחדרה ביום רביעי

(ע). רחל מועלם, אחת הנוסעות שנפגעו בפיצוץ בחדרה, היתה בדרכה לתל־אביב, לעבודה. "פתאום שמעתי פיצוץ אדיר והאוטובוס התמלא בעשן. חייל שהיה לידי נפגע, וכל הדם שלו זרם עלי. ניסיתי להזיז את ראשו, אך הוא לא התעורר. התחלתי לצעוק שיש פה הרוג. בחור אתיופי עזר לי להעביר את ההרוג, ואז דרכתי על גופה נוספת ששכבה על מדרגות היציאה. התמלאתי בדם וחתיכות בשר של הפצועים. היה נורא. למה זה מגיע לנו?", זעקה רחל בכאב.

נאג'יח עזאנה, תושב הכפר דבוריא שליד כפר תבור, שהיה בין הנוסעים, סיפר, כי למרות תחושות הזעם וההמולה באיזור האסון, לא ניסו לפגוע בו וטיפלו בו בצורה יפה. "עליתי לאוטובוס לכיוון תל־אביב, ובמשך רוב הנסיעה הייתי שקוע בקריאת עיתון. פתאום שמעתי פיצוץ אדיר ואחריו הרבה עשן ודם על כל האוטובוס. ראיתי אנשים, שמרוב פאניקה דרכו על גופות כדי להימלט מהאוטובוס," אמר.

עזאנה גינה את הפיגוע, וציין, כי גם ערבי יכול היה להיהרג בו "אז מה הטעם בפיגועים כאלה?" תמה.

יוסי פור (40) תושב חדרה, סיפר, כי היה במרחק של כ־30 מטרים ממקום הפיצוץ. "באתי לתחנה לסדר עניין כלשהו. שמעתי את הפיצוץ ממרחק של כ־30 מטרים בלבד מהמקום, ומיד עם הפיצוץ הבחנתי באברי גופות עפים מהאוטובוס, שנהיה מפויח. שמעתי זעקות אימים מתוך האוטובוס, והבנתי שמדובר בפיגוע חבלני".

למקום הגיעו כוחות הצלה רבים, ובהם אנשי מד"א, משטרה, משמר הגבול וצבא. אפי צפון (32), האחראי על נט"ן בעיר חדרה ועובד זה שמונה שנים במד"א, סיפר, כי מיד לאחר שההודעה נתקבלה הוזנקו שלושה אמבולנסים ושני נט"נים. "ראיתי גופת צעיר שהושלכה מחוץ לאוטובוס, ואזרחים שניסו להחיות אותה, אך ללא הועיל. אנשי מד"א סרקו את האוטובוס ופינו מהמקום 21 פצועים, רובם במצב קל. עוד ארבעה פצועים פונו עם מכוניות פרטיות מהמקום. אחת הצעירות שפונתה, נפגעה באורח בינוני בגפיה."

צפון מסר, כי כלקח מהפיגוע החבלני שאירע בעפולה, הוחלט במד"א לזהות קודם כל את הנפגעים ואת חפציהם, ורק אחר כך לפנותם לבית החולים 'הלל יפה' בחדרה.

חגיגות יום העצמאות בחדרה היו במתכונת צנועה ומאופקת

קהל קטן יחסית יצא לחגוג □ במקומות אחדים בעיר היו שלשום הפגנות מחאה מלוות בקריאות לנקום בערבים

□ יגאל וילפנד

ראש עיריית חדרה, נחמיה להב, וראשי העיר החליטו לקיים את חגיגות יום העצמאות במתכונת צנועה ומאופקת. ואכן בחגיגות היה קהל קטן יחסית לשנים קודמות.

להב אמר, כי יש להמשיך בחיים ולחגוג את עצמאותנו למרות הכאב והזעם. בעיר נפתחה תחנת מידע ועזרה.

כוחות משטרה גדולים התפרסו בעיר ולאורך קו התפר למנוע התפרעויות ופגיעה בתושבי הכפרים הערביים בסביבה.

ראש מועצת מנשה, הגובלת עם חדרה, אילן שדה, גינה את הרצח המתועב וקרא לשמור על איפוק ועל יחסי השכנות הטובים הקיימים במועצה בין הישובים היהודיים לערביים.

(ע). במקומות שונים בעיר היו ביום רביעי הפגנות מלוות בקריאות לנקום בערבים.

המפגינים, בעיקר צעירים, נשאו שלטים שנמסרו להם מהמטה המשותף למאבק על ארץ ישראל.

עדי ראייה מסרו, כי ח"כ יוסף באג'גר, שבא לתחנה המרכזית בחדרה, חילק למפגינים שלטים והלהיב את היצרים למחות בקול נגד הפיגוע.

ברחובות הראשיים של העיר נשמעו התבטאויות של זעם, כאב, פחד וחרדה.

ההרוגים בפיגוע

סמ"ל ארי פרלמוטר

(ע). סמ"ל ארי פרלמוטר (19) נולד בעיר אובות שבערבה, למד בבית הספר "שיטים" ומרכז ספיר והתכונן להמשיך לפתח את המקום לאחר סיום שירותו הצבאי בחיל הצנחנים.

לפני כשלושה חודשים נתקלה יחידתו במארב שהציבו לה בלבנון מחבלים של "חיזבאללה" וארבעה חיילים נהרגו.

דוד מויאל מרמת־גן

(ע). דוד מויאל, שנהרג בפיגוע בחדרה, עמד לחגוג בחודש הבא את יום הולדתו ה־27.

דוד התחתן לפני כשנה עם גילה (25) ומאז התגורר ברמת־גן. הוא עבד כמכונאי אוטובוסים ב"אגד", ותוך כדי כך למד גם נהיגה על אוטובוס.

השיעור האחרון שלו היה במהלך נסיעתו האחרונה. שכנים וחברים תיארו אותו כאדם שקט ומסור לעבודה ולבני המשפחה.

טגה פראדה מיבנה

(ע). טגה פראדה (44) מיבנה, הספיק להתגורר בבית שרכש ביבנה רק שלושה שבועות.

טגה עלה עם משפחתו מאתיופיה לפני שלוש שנים, במסגרת מבצע "שלמה", והתגורר באתר הקרוואנים בשכונת בנדיים בחדרה.

לטגה חמישה ילדים, שהמבוגר ביניהם הוא בן 14.

בלה בוטין מחדרה

(ע). בלה בוטין (49) התגוררה עם אמה בחדרה, ונסעה לתל־אביב לצורך סידורים אישיים.

בלה עבדה במחלקת האשראי בסניף בנק הפועלים בחדרה. לפני שנים ספורות נפרדה מבעלה, שעקר לחו"ל, ורק לפני שבועות ספורים קיבלה ממנו גט. היא הותירה שני בנים ובת.

רחמים מזגאוקר מחדרה

(ע). רחמים מזגאוקר (33) היה בדרכו אל ארוסתו המתגוררת בירוחם כדי לחגוג את יום העצמאות איתה.

רחמים עבד עד לפני חודשים ספורים במפעל "ועגלה" בחדרה. באחרונה חיפש מקום עבודה חדש.

חבריו סיפרו, כי תחביבו הבולט היה צפייה רבה בסרטי קולנוע.

גילוי המצבה של חברנו

משה קורין

ביום ראשון 17.4.94 בשעה 15.00 בבית־העלמין.

קווים לדמותו בשעה 15.30 במועדון לחבר.

המשפחה

וקיבוץ מסילות

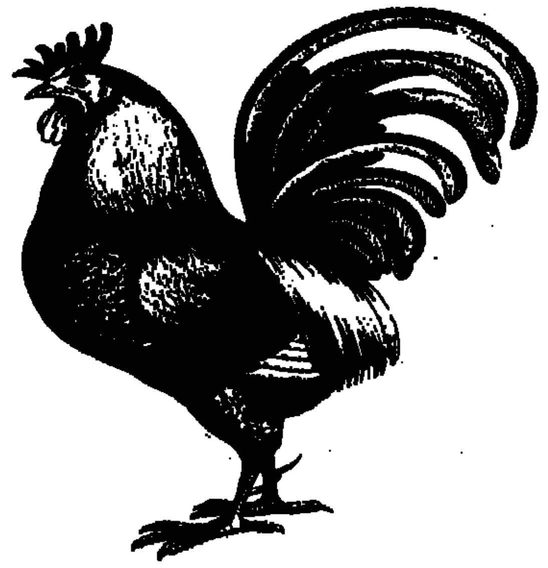

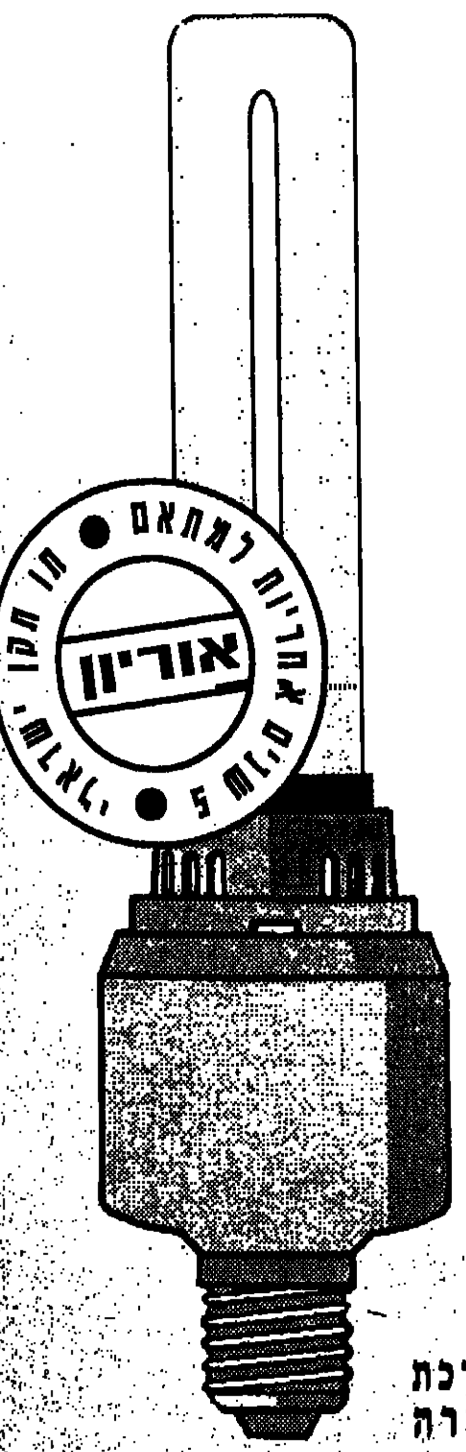

לולן נכבד,

כמה חשמל אתה משלם וכמה נורות אתה מחליף, בלול שלך, בשנה?

חשבון פשוט מראה כי ע"י שימוש בנורות PL (פלורסצנטיות קומפקטיות) ובמתאמי "אוריון" עין השופט, תחסוך כ-75% מהוצאות החשמל לתאורה, בהשוואה לנורות ליבון.

לפי דרישה מיוחדת ניתן לקבל מערכת עמעום עד 50% מעוצמת התאורה

מתאם "אוריון" ניתן להברגה לבתי נורה רגילים, ללא כל צורך בהשקעה נוספת בתשתית הקיימת. אורך החיים של נורת PL מבטיח לך שלא תבזבז זמן יקר ועצבים בהחלפת נורות כל שני וחמישי.

היצרן: עין השופט, טל: 04-895300. שיווק: דסקו בע"מ, טל: 03-817005

הפיגועים בעפולה ובחדרה העיבו על שמחת ערב יום העצמאות

רבבות חגגו במוקדי הבידור בתל־אביב ובחיפה □ עיריית עפולה צמצמה את אירועי החג □ אנשי ימין הפגינו בהר הרצל בירושלים נגד תהליך השלום

מלחמות קצף ופטישי פלסטיק בערב החג בתל־אביב (צילום: חנוך גרזינצקי/ישראל סאן)

(ע). רבבות מתושבי תל־אביב וערי גוש דן פקדו את מוקדי השמחה בערב יום העצמאות במרחב תל־אביב ושכונותיה, ובמיוחד סביב שתי הבמות המרכזיות, בכיכר מלכי ישראל במרכז העיר ובגן דוידוב ביפו.

מוקדי שמחה נוספים היו בגן התקווה שבשכונת התקווה, בפארק דרום, בשכונת רמת־אביב ג' ובסינמטק העירוני.

אלפי חוגגים התאספו בכיכר מלכי ישראל, והשתלבו בהרקדה המונית שהנחו שלמה גרוניך ולהקת שבא, אורנה ומשה דץ ומאיר בנאי. במהלך האירוע הוארו השמיים בזיקוקי דינור.

השנה היתה השמחה מאופקת־יחסית. אירועי הדמים השפיעו על מצב־רוחם של החוגגים. רחובות תל־אביב הוארו וקושטו בדגלי כחול־לבן, ורבים סבבו בהם עד השעות הקטנות של הלילה.

● גם בחיפה ובקריות חגגו בערב יום העצמאות בטקסי הכרזת החג, בבימות בידור, במוקדי שמחה, בתפילות הודיה בבתי־הכנסת ובפיקניקים בחיק הטבע.

אירועי הדמים בשבוע האחרון בעפולה ובחדרה נתנו את אותותיהם, ופגמו בשמחת החג. במרבית המקומות היתה השמחה מאופקת.

בגן הזיכרון בחיפה נערך טקס הכרזת החג המסורתי, במופע אור־קולי של שירי שלום. בטקס השתתפו שר המשטרה והאנרגיה משה שחל, ראש העדה היוונית־קתולית בישראל, הארכיבישוף מקסימוס סאלום, שופטים, אנשי הסגל הדיפלומטי, מזכיר ההסתדרות בחיפה אורי אגמי, ראש עיריית חיפה לשעבר אריה גוראל ומאות מתושבי חיפה.

ראש עיריית חיפה, עמרם מצנע, אמר בטקס כי אירועי הטרור לא ישבשו את שמחת החג. הוא קרא להמשיך את שיחות השלום.

מוקדי שמחה ובימות בידור הופעלו בשכונת נווה־שאנן, ברחבת העירייה, בשכונת שער העלייה, בקריות ובחניון האודיטוריום שבמרכז הכרמל. על הבימות הופיעו אמנים, להקות מחול וזמר. בנמל חיפה נערך מופע עצמאות, שבו השתתפו המונים. מוקדים נוספים הופעלו בשכונות העיר האחרות.

● שמחה מהולה בעצב עברה על תושבי עפולה בפתיחת חגיגות יום העצמאות. העירייה החליטה לצמצם את אירועי החג בעקבות הפיגוע הקטלני שהיה בעיר שבוע קודם לכן.

גם הפיגוע בחדרה השפיע קשה על תושבי העיר, ומייד עם היוודע דבר האסון החלו צעירים להאסף ולקרוא "מוות לערבים".

כוחות גדולים של משטרה אבטחו את טקסי הזיכרון בבית־העלמין של עפולה. ערב יום העצמאות היה מאופק, ונשמרה אווירה רגועה־יחסית.

גם שאר האירועים באיזור הצפון אופיינו באיפוק. אל האירוע המרכזי על שפת הכינרת, שלפי התכנון היו אמורים להשתתף בו 10,000 בני־נוער, הגיעו 5,000 משתתפים בלבד. חלק מהצעירים נשארו ערים כל הלילה, ועם אור ראשון שבו לבתיהם.

● בירושלים הפגינו בערב יום העצמאות מאות אנשי ימין ברחבת מגרש החנייה של הר הרצל, במחאה על מדיניות הממשלה, בזמן שהתקיים שם הטקס המרכזי לפתיחת חגיגות העצמאות. המשטרה סיכלה ניסיון של המפגינים לחסום את הכביש הסמוך, ומפגין אחד עוכב לחקירה.

המפגינים קראו קריאות בנוסח: "לא רוצה להיות קורבן שלום", "די לאלמנות וליתומים". הם הניפו שלטים כנגד הממשלה והאש"ף.

על אחד השלטים הגדולים, תחת הכותרת "רשימת רבין", הופיעו שמותיהם של 304 האזרחים הישראלים שנרצחו מאז תחילת האינתיפאדה.

את ההפגנה ארגנו המטה המשותף של יש"ע ומפלגות הימין, אך רוב המפגינים היו תושבי השכונות הר־נוף ובית־וגן בירושלים.

המפגינים קראו קריאות בוז רמות לעבר משתתפי הטקס. לקריאות רמות במיוחד זכו יו"ר הכנסת שבח וייס, השר יוסי שריד וניידת השידור של "קול ישראל".

קלינטון בירך את ישראל בשידור ישיר בתוכנית של דן שילון

ברכה מנשיא מצרים חוסני מובארק לנשיא ויצמן

(ע). נשיא ארה"ב ביל קלינטון בירך את ישראל לרגל יום העצמאות בשידור ישיר לתוכנית הטלוויזיה של דן שילון בערוץ 2, וגינה את גל הפיגועים האחרון.

הנשיא אמר: "אירוע משמח זה מלווה בעצב רב, לנוכח האלימות המתמשכת ומותם של חפים מפשע. לרוצחים האחראים לפיגועים באשקלון, בעפולה ובחברון, היתה מטרה משותפת – להרוס את תהליך השלום, ועימו את ההבטחה לחיים חדשים לכל עמי האיזור. לא נניח לאויבי השלום לנצח," אמר קלינטון בשידור.

ראש הממשלה יצחק רבין, שהיה אורח התוכנית, הודה לקלינטון על דבריו, ועמד אף הוא על נכונותה של ישראל לשלום.

נשיא מצרים חוסני מובארק שלח מברק ברכה ליום העצמאות לנשיא מדינת ישראל עזר ויצמן, והביע תקווה להשגת שלום הוגן לכל העמים במזרח־התיכון.

אלפים השתתפו בטקס הזיכרון המרכזי לחללי צה"ל בהר הרצל

□ בצלאל עמיקם

אלפי בני משפחות שכולות וחברים לנשק גדשו ביום הזיכרון את בית־העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים. המצבות, יותר מ־3,500 במספר, עוטרו מבעוד מועד בפרחים רעננים.

במשך שעה ארוכה התייחדה משפחת השכול הגדולה עם יקיריה, בטרם נאספו כולם לטקס המרכזי של יום הזיכרון.

הרמטכ"ל אהוד ברק בטקס (צילום: דו"צ)

במקום המתינו ראשי המדינה, הנשיא עזר ויצמן, ראש הממשלה יצחק רבין, נשיא בית־המשפט העליון מאיר שמגר, חברי־כנסת ונציגי ציבור.

ראש הממשלה עמד על "ייחודו של ההר השותק הזה, בקרית הדממה, שבו נחים הנפלאים בבנינו ובנותינו, אנשי חייל שהלכו אל האש ואל מותם בלי שום זהות פוליטית. כאן נח עם ישראל, עייף מההרג וחולם על שלום."

רבין קרא לשמור על שלום בתוך העם ולמצוא את המשותף. "אולי נראה באחרות, בלב הפתוח, ביד המושטת, את צוואת הבנים והבנות," אמר ראש הממשלה.

בפנותו אל בני המשפחות השכולות הביע רבין תקווה, כי לא יתווספו אליהם קרבנות נוספים.

ראש הממשלה דיבר על הפיגוע בחדרה, ואמר כי אלה ימים קשים לישראל. "יהודים וישראלים משלמים בחייהם, אך מעבר למכונות התופת ומטעני הנפץ נמשיך במסע אל השלום."

אב שכול, ד"ר אפרים מלצר שבנו אורן נפל במארב מחבלים בלבנון, אמר קדיש. כיתת חיילים ירתה מטחי כבוד. עשרות זרים הונחו סמוך ללוח הזיכרון. ראשון מניחי הזרים היה הנשיא, ואחריו הניחו זרים שר הביטחון, הרמטכ"ל, אישי ציבור, נציגי האלמנות והיתומים ונכי צה"ל.

● (ע). רבבות מתושבי ישראל, ובהם המשפחות השכולות, חברים לנשק, קרובים וידידים של הנופלים במערכות ישראל, השתתפו ביום רביעי בעצרות זיכרון ב־40 בתי־העלמין הצבאיים ובחלקות המיוחדות של הנופלים בבתי־העלמין האזרחיים ברחבי הארץ. העצרות החלו בשעה 11 בבוקר, לאחר צפירת דומייה בת שתי דקות.

באש ובשמים

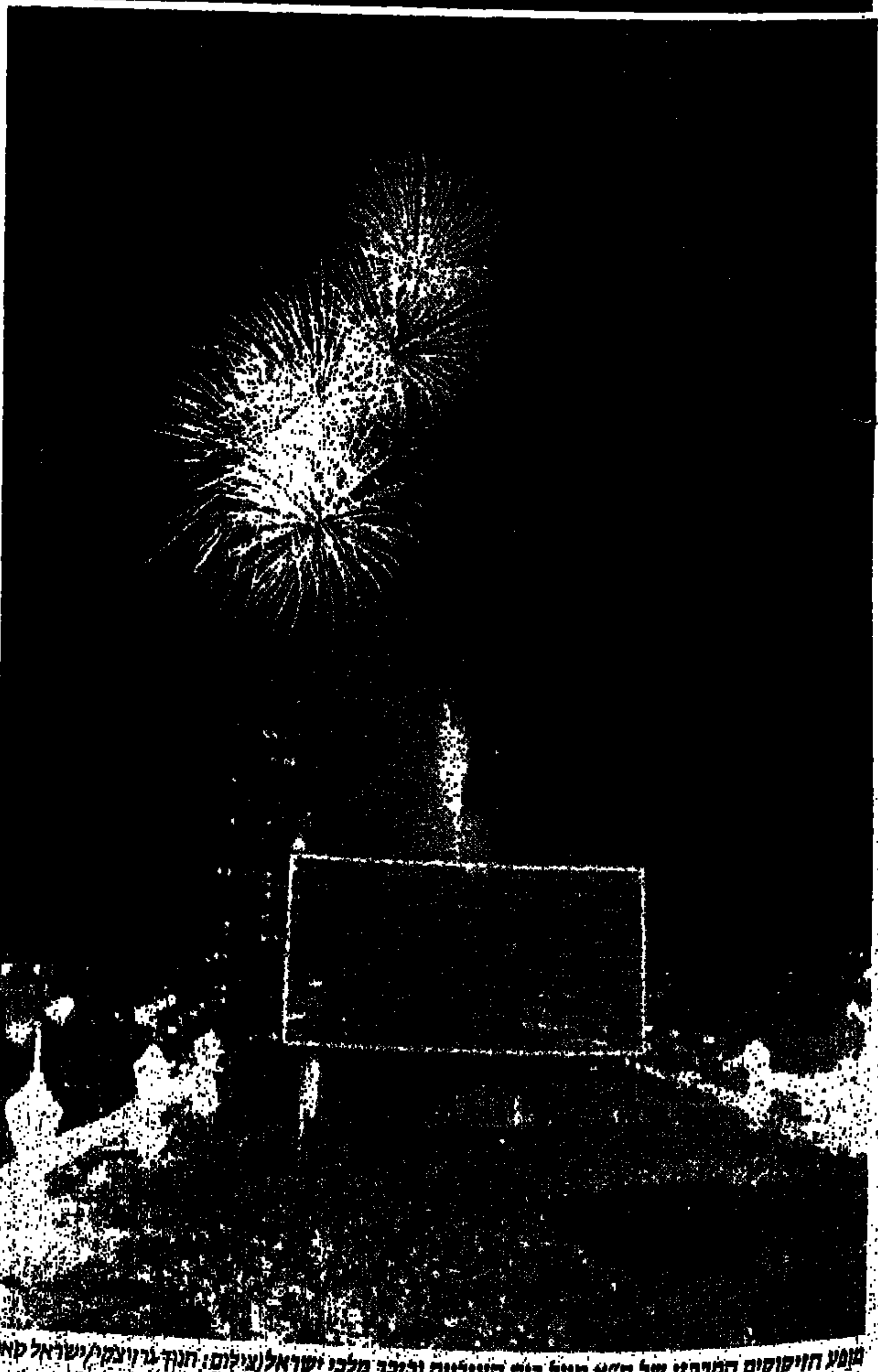

מופע הזיקוקים המרכזי של ת"א מעל בית העירייה וכיכר מלכי ישראל (צילום: חנוך גרזינצקי/ישראל סאן)

חגיגה של תגרות בתל־אביב

אסיר בחופשה נדקר בכיכר אתרים

(ע). אסיר בחופשה, יוסף יניב (23) מתל־אביב, נדקר בערב יום העצמאות בתגרה בכיכר נמיר (אתרים) בתל־אביב. יניב מונה במצב בינוני לבית־החולים איכילוב בעיר, ואובחנו אצלו פגיעות בגב וביד. הפצוע אינו משתף־פעולה עם החוקרים.

יניב מרצה את עונשו במתקן המעצר מעשיהו שברמלה.

בכיכר נמיר היתה בחצות הלילה תגרה נוספת, ואמבולנס של מד"א פינה גבר בשנות השלושים, חבול מחבלות, לביה"ח איכילוב.

בשעה 3 לפנות בוקר פרצה תגרה ליד משרד הרישוי בשדרות רוקח שבצפון תל־אביב. אחד המעורבים בתגרה מונה במצב קל לביה"ח איכילוב.

בתחנת מד"א תל־אביב טופלו בערב יום העצמאות פצועים משתי תאונות דרכים. בתאונה ליד הדולפינריום נפגעו באורח קל שני נוסעים, שפונו לביה"ח איכילוב. בתאונה השנייה, בצומת לגשר השלום בנתיבי איילון, נפגעו שני נוסעים, ואף הם פונו במצב קל לביה"ח איכילוב.

מפגן צה"ל מול חופי תל אביב החל באיחור

הדחייה בשל האובך והרוח העזה □ חילות האוויר והים הציגו תרגילים צבאיים ומופע אירובטיקה □ המשט לא הגיע לנהריה בשל העיכוב בתל־אביב

רגע לפני הצניחה ממסוק חיל־האוויר (צילום: צבי פרידמן)

(ע). רבבות התגודדו אתמול בחופי תל־אביב לצפות במפגן צה"ל לציון 46 לשנים לקום המדינה.

תחילת המפגן נדחתה בשעה, בשל תנאי מזג האוויר. ערפילים, ראות לקויה ואובך מנעו מחיל־הים את תצוגתו, ובשל כך עוכב גם מטס חיל־האוויר.

המטס החל דרכו בירושלים במסגרת טקס חלוקת תעודות הצטיינות לחיילי צה"ל, המשיך במפגן הראווה בתל־אביב וסיים את הצגתו במטס נוסף בירושלים אחה"צ.

המשט החל דרכו בתל־אביב, ובשל העיכוב הגיע באיחור לחיפה. משם היה אמור להמשיך לנהריה, אך חלק זה של המשט בוטל בשל השעה המאוחרת.

המפגן בתל־אביב נמשך שעה ורבע, ובמהלכו הציגו מטוסי־תובלה, מסוקים ומטוסי־קרב חילוץ טייסים מלכיים והופעות אירובטיקה.

כן כלל המפגן משט של חיל־הים בו הוצגו סטיגות שונות, והדמייה של שיתוף פעולה בין שני החילות.

המטס הסתיים בגיחה של מטוסי האף־16 ובתרגילי אירובטיקה של ארבעה מטוסים מדגם צוקית, שהשאירו אחריהם שובלי עשן בצבעי כחול־לבן.

מספר הצופים בתל־אביב הצטמצם השנה לעומת אשתקד. אווירת החג הופרעה בשל גל הפיגועים האחרון ורבים העדיפו להישאר בבתיהם ולצפות בשידור הטלוויזיוני או להאזין לרדיו. חלקים רבים של החופים היו מלאים למחצה, ואף מספרם של הבאים למסעדות הרבות שעל הטיילת של תל־אביב היה פחות מבעבר.

ראש עיריית תל־אביב, רוני מילוא, שיבח את רבבות תושבי העיר, שהגיעו אל חופי הרחצה להשתתף בחגיגת צה"ל ובשמחת החג. הוא הדגיש, כי על אף האווירה הקשה השוררת אחרי גל הפיגועים הרצחני, חייב הציבור להמשיך ולחגוג, ולהוכיח למחבלים ששום פעולה רצחנית לא תקטע את חיי הישראלים במדינה.

שלושה שוטרי מג"ב חשודים בהתעללות בתושב שכם ובשדידתו בת"א

שלושה שוטרי מג"ב בשירות חובה, החשודים כי שדדו באלימות בתל־אביב ערבי תושב שכם, נעצרו אתמול בבוקר על ידי מחלקת חקירות שוטרים בפרקליטות המדינה בעקבות פנייה ממטה מג"ב.

לפי החשד עצרו השוטרים ביום רביעי את הערבי, במהלך סיור שגרתי באיזור תל־אביב.

לאחר מכן הם לקחו אותו לאיזור תחולות בתל־ברוך, שם היכוהו ולקחו ממנו למעלה מ־1000 ש"ח וכן כסף במטבע זר.

לאחר השוד, הסיעו השלושה את הנשדד לאיזור חולון, שם נטשו אותו פצוע.

השלושה זוהו בוודאות על ידי הנשדד, ונעצרו.

דובר מג"ב, יהושע באואר, מסר, כי מפקד מג"ב, ניצב יצחק אהרונוביץ, המליץ לפני מפכ"ל המשטרה להרחיק את השלושה מיידית משורות החיל.

נחמן גלבוע

טל פוליטיס הוכתר כחתן התנ"ך העולמי לתשנ"ד

הזוכה הוא תלמיד ישיבת אור עציון

□ בצלאל עמיקם

טל פוליטיס (17.5), מישיבת אור עציון, הוכתר אתמול כחתן התנ"ך העולמי לתשנ"ד. בתואר סגן ראשון זכה פנחס שץ (17.5), מרמת מודיעין, וכסגן שני אילן גיאת מראש העין.

חתן התפוצות הוא צמח יורה (16), מטורונטו בקנדה.

בחידון התנ"ך העולמי, שהתקיים בפעם ה־31, השתתפו השנה 50 בני נוער מ־28 מדינות.

החידון עמד השנה בסימן השלום ואיכות הסביבה.

120 חיילים מצטיינים מחילות צה"ל התארחו בבית הנשיא

(ע). 120 חיילים מצטיינים, מכל חילות צה"ל, השתתפו בחג בקבלת פנים חגיגית שערך לכבודם נשיא המדינה, עזר ויצמן, במשכנו.

"מצוינות היא חובה למדינת ישראל", אמר הנשיא לחיילים המצטיינים. הוא ציין לשבח את צה"ל, ופנה אל החיילים בבקשה להישאר בצה"ל, כדי להמשיך לתרום ולהשפיע.

בקבלת הפנים השתתפו גם ראש הממשלה יצחק רבין, הרמטכ"ל רא"ל אהוד ברק, יו"ר הכנסת שבח וייס. כן נכחו אלופי צה"ל והרמטכ"לים לשעבר, ונשיאי המדינה הקודמים, הרצוג ונבון.

"האיכות האנושית ולא הכמות, רוח הלחימה ולא הכלים, הם שהכריעו את מלחמות ישראל והם העומדים בבסיס של צה"ל גם היום," אמר הרמטכ"ל.

נציגת החיילים המצטיינים, רב"ט דנה שפרלינג, הביעה תקווה, כי יום העצמאות הבא יחוג באווירת שלום.

במהלך הטקס עבר מטס חיל־האוויר, שכלל ארבעה מטוסי אף־15, מעל ראשי החוגגים.

מאות אלפי מטיילים הגיעו לצפון הארץ במהלך החג

האתרים המועדפים היו "מרכז קנדה" במטולה והכנרת □ בקריית שמונה התקיים משחק כדורגל בין נבחרות ישראל וצה"ל

(ע). עשרות אלפי חוגגים נהרו אתמול לגליל ובילו את החג באתרי הנופש והתיירות באיזור. מבקרים רבים הגיעו ל"מרכז קנדה" שבמטולה ולכנרת.

תנועת המטיילים החלה כבר במוצאי יום הזיכרון לחללי צה"ל וכלי רכב נעו על כביש טבריה־צמח וממורח לכינרת. התנועה גברה לקראת חצות, ורבים מהנופשים התמקמו בחופים לא מסודרים סביב הכנרת שבהם החניה חינם ובחורשות.

כן מלאו החורשות והיערות בגליל התחתון ובעמק הגלבוע במטיילים ונופשים.

ביער לביא התקיים פיקניק מסורתי של כל משקי הגליל התחתון.

לחצי התנועה היו באיזור החופים סביב טבריה ולחץ כבד נוצר גם באזור התערוכות השונות בכביש עפולה־נהלל, בכביש המוביל לכיוון צומת גולני ובכבישי הגליל העליון.

כוחות מוגברים של משטרת התנועה הארצית, בסיוע מתנדבים וכוחות של משטרה צבאית, מג"ב ומשטרות הערים השונות הגבירו את הפיקוח, במיוחד בצמתים הבעייתיים. הלחצים גברו לקראת הצהרים וכוח משטרה מיוחד נערך לקראת שיבת המטיילים למרכז הארץ בשעות הערב.

בקריית שמונה התקיים משחק כדורגל בין נבחרות צה"ל וישראל, שבו צפו אלפי מבקרים.

מוקדי התעניינות נוספים היו בית הספר הארצי לשוטרים בקריית אתא ובסיסים נוספים, של הצבא ושל המשטרה, שנפתחו לקהל.

רבים נהרו לאירועי החג ולחופי הרחצה והפארקים

חיפה והקריות

פארק הכרמל וחופי הרחצה המו אתמול בנופשים.

בסיס חיל־הים בחיפה והנמל נפתחו למבקרים ואלפים גדשו גם את בית־הספר הטכני של חיל־האוויר ובית־הספר הארצי של המשטרה בשפרעם.

עוד נערך בחיפה מסע בעקבות "לוחמי תש"ח", שלחמו לשחרור העיר במלחמת העצמאות.

בבית־הכנסת המרכזי בחיפה נערכה תפילת שחרית והודיה, בה השתתפו ראש העיר, עמרם מצנע, הרב הראשי לחיפה, שאר ישוב כהן, ראש העיר לשעבר, אריה גוראל, יו"ר המועצה הדתית, ישראל לבנון ועוד.

עתי"ם

תל־אביב

רבים בתל־אביב ניצלו את פתיחות המוזיאונים הלאומים של משרד הביטחון ושל המחתרות – ההגנה, האצ"ל והלח"י.

המבקרים קיבלו הסברים לגבי אירועים שונים מתקופת המחתרות.

באולם בית הבימה בתל־אביב הוענק אתמול בצהריים התואר "יקיר העיר תל־אביב" ל־15 מנכבדי העיר, בהם אנשי עסקים, סופרים, אמנים ואישי ציבור.

במוזיאון ארץ ישראל נערכה קבלת פנים לקהיליית האמנות בישראל.

שרת האמנויות, שולמית אלוני, שערכה את קבלת הפנים, אמרה, כי זו פעם ראשונה שביום העצמאות מתקבצים במיוחד כל גורמי התרבות והאמנות בישראל, וכי מעתה ואילך יהפוך הדבר למסורת.

השרה ציינה, כי החל מהשנה הבאה יחולקו פרסים לאמנים על פעילותם.

בקבלת הפנים השתתפו מאות אנשים, בהם נספחי התרבות משגרירויות זרות, מנהלי מוזיאונים, תיאטראות ומוסדות תרבות.

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב התקיימה תפילה חגיגית רבת משתתפים, בהשתתפות החזן דוד אולמן, הרב הראשי לישראל, הרב ישראל מאיר לאו ויו"ר הנהלת בית הכנסת, עו"ד יעקב חצרוני, השמיעו דברי תורה וברכה לבאים.

עש"ח, עתי"ם

באר־שבע והנגב

פחות מ־7,000 בני־אדם הגיעו בערב החג לאיצטדיון בבאר־שבע למופע המרכזי "רוקדים עצמאות", שנמשך עד אור הבוקר.

במהלך הערב הופעלו בימות בידור גם במרכז העיר וליד בית העירייה ומספרם הוערך בכ־20 אלף איש.

תנועת המטיילים בנגב לא היתה רבה, ובחלק מאתרי הבילוי דווח על פחות מבקרים מהצפוי.

אל מרכז המבקרים במצפה רמון הגיעו כמאה בני־אדם בלבד ופחות מזה הגיעו לחי רמון, הפארק לחי ולצומח המדברי.

לחוות האלפקות הגיעו כמה מאות מטיילים.

אל מוזיאון חיל־האוויר בחצרים הגיעו אלפי מבקרים, שהתגודדו סביב המטוסים המוצגים בתערוכה, צפו במטס על חיל ותצוגת טיס של מטוסי קרב ישנים. בשעות הצהריים חלף במקום מטס חיל האוויר.

האירוע המרכזי בנגב המערבי התקיים במוצאי החג בפארק אשכול, בו נטלו חלק תושבים רבים, בהם עשרות עולים חדשים ממרכזי הקליטה באיזור.

תקרית מצערת אירעה בבוקר החג ביישוב הבדואי רהט, שעה שצה"ל הקים במקום חניון צבאי בניגוד לעמדת מועצת היישוב.

טנקים וציוד צבאי הוצבו לראווה בסמוך לאנדרטה שהוקמה לזכר הנער הבדואי שנרצח בשוגג בעת מהומות ביישוב.

התמרמרות התושבים גברה, וביוזמת ח"כ טאלב א־סאנע הוקם במקום אוהל מחאה אליו הצטרפו חברי מד"ע, התנועה האיסלמית ועוד.

רמי שני

צעדת הזדהות בגוש קטיף בניגוד להסכם עם צה"ל

(ע). קרוב ל־30 אלף איש הגיעו אתמול אל גוש קטיף להפגנת הזדהות אשר נושאה המרכזי – קיבוץ נצרים, בניגוד להסכם [illegible] צה"ל.

בפשרה שהושגה בין [illegible] המועצה האזורית, צבי הנדל, לצה"ל, נקבע, כי הצעדה תתקיים בתוך גוש קטיף שבדרום [illegible] ולא באזור נצרים, כפי [illegible] המתיישבים בתחילה.

תוף הפשרה ולמרות [illegible] שהציב צה"ל, הגיעו כמה [illegible] מהתומכים אל קיבוץ נצרים.

לאחר שהגיעו לנצרים קיימו כמה מאות מהתומכים עצרת קצרה ואחר כך המשיכו [illegible] לאירוע המרכזי בגוש קטיף.

בעצרה שארכה שעות [illegible] השתתפו גם חברי כנסת [illegible] ציבור.

מבקרים רבים בתערוכת נשק צה"ל בכפר הדרוזי ג'וליס

□ מוחמד שוגרי

תושבים רבים בני העדה [illegible] ואחרים הגיעו אתמול [illegible] הדרוזי ג'וליס שבגליל המערבי [illegible] נערכה תערוכת נשק וציוד [illegible]

ראש עיריית עכו, אלי [illegible] ציין בקבלת פנים לתושבי [illegible] המערבי את חשיבות שיתוף [illegible] היהודי־ערבי.

אנשי נשר [illegible] התאבלו [illegible] חליל דאל [illegible]

(ע). כמה עשרות [illegible] הגיעו אתמול [illegible] [illegible]

לא יחול שינוי בסיוע האמריקני לישראל ב־95'

הסטייט דפרטמנט הודיע כי יתמוך במתן 3 מיליארד דולר □ מצרים תקבל 2.1 מיליארד

וושינגטון, (ע"צ). בסיוע האמריקני לישראל ולמצרים לא יחול שינוי בשנת הכספים 95', מסרו אתמול פקידים בכירים בממשל.

"אינני רואה סיבה לשינויים בסיוע לשתי מדינות אלה", הבריז דניאל קורצר, הממונה על ענייני המזה"ת במשרד החוץ, כאשר הופיע במסגרת שימוע בפני ועדה של בית הנבחרים.

ישראל תקבל בכל שנה סיוע בסכום של 3 מיליארד דולר, הכולל 1.8 מיליארד דולר סיוע צבאי, ומצרים תקבל 2.1 מיליארד דולר, כולל 1.3 מיליארד דולר בסיוע צבאי, ציין קורצר.

פקיד בכיר במשרד ההגנה, פרדריק סמית, אמר, כי ארה"ב מבקשת לתרום להמשך היכולת ההגנתית של ישראל ומצרים נותרת "אחת השותפות האסטרטגיות האמינות" של ארה"ב.

ירדן תקבל 7.3 מיליון דולר למימון תוכנית צבאית, ותימן סיוע לא־צבאי בסך 10.5 מיליון דולר.

השוק הבינלאומי

הנתונים נכונים לאתמול שעה 20.00 שעון ישראל

שוק הסחורות

	נמוך	גבוה	סגירה	שינוי	
סוכר מזוקק (ליברה)	10.90	11.02	10.90	+0.02	(סנטים)
קפה (ליברה)	79.90	81.20	80.80	+0.96	(סנטים)
קקאו (טונה)	878.00	887.00	883.00	−2.00	(דולר)
כותנה (ליברה)	79.90	81.20	80.80	+0.96	(סנט)
מיץ תפוזים (ליברה)	103.25	103.60	103.10	−0.10	(סנט)
חיטה (בושל)	327.00	330.50	327.50	−3.50	(סנט)
תירס (בושל)	268.50	270.00	268.75	−1.50	(סנט)
סויה (בושל)	613.50	618.00	614.75	+0000	(סנט)
נפט חימום (גלון)	45.60	46.35	45.80	−0.02	(סנט)
נפט קל (טקס בחבית)	16.20	15.83	15.96	−0.01	(דולר)
נפט ברנט (חבית)	14.85	15.15	14.93	+0.23	(דולר)
זהב (אונקיה)	376.70	381.80	377.15	−1.25	(דולר)
כסף (אונקיה)	5.2700	5.4000	5.2900	−0.02	(דולר)
פלטינה (אונקיה)	397.50	402.00	397.50	−3.20	(דולר)
נחושת (ליברה)			86.50	−0.65	(סנטים)

בורסות בעולם

	נמוך	גבוה	אחרון	
ניו יורק (דאו ג'ונס)	3,640.64	3,667.12	3,661.76	+0.29
לונדון (פאם אי 100)	3,113.60	3,140.90	3,129.80	−16.00
פרנקפורט (דקס)			2,209.19	−1.41
טוקיו (ניקיי)			19,987.20	−732.10
הונג קונג (האנג סנג)			9,600.63	−153.13

שער הדולר לעומת המטבעות העיקריים בעולם

	נמוך	גבוה	סגירה	שינוי
ליש"ט*	1.4723	1.4794	1.4770	−0.0009
מרק	1.7055	1.7177	1.7080	−0.0018
פרנק שווייצרי	1.4370	1.4470	1.4426	+0.0031
פרנק צרפתי	5.8300	5.8708	5.8420	−0.0060
ין יפני	102.60	104.50	104.06	+0.6900

* השער בדולרים

הנתונים נמסרו באדיבות חברת קומסטוק טריידינג בע"מ
סוחרים מורשים בחוזים עתידיים אופציות ומירות ערך. טל 02־244863
פקס 02־244876. טל בסניף תל אביב 03־6768826, פקס 03־6768090

מטבע חוץ בנק הפועלים - 12.4.94

	היחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1			3.1951	3.2403	3.2133
דולר אמריקני	1	2.93	3.06	2.9746	3.0167	2.9930
מרק גרמני	1	1.71	1.79	1.7329	1.7574	1.7425
לירה שטרלינג	1	4.31	4.51	4.3721	4.4339	4.3918
פרנק צרפתי	1	0.49	0.52	0.5066	0.5138	0.5094
ין יפני	100	2.83	2.96	2.8779	2.9186	2.8900
גולדן הולנדי	1	1.52	1.59	1.5417	1.5635	1.5532
פרנק שווייצרי	1	2.83	2.12	2.0557	2.0847	2.0708
כתר שוודי	1	0.37	0.39	0.3771	0.3825	0.3791
כתר נורבגי	1	0.39	0.41	0.4002	0.4060	0.4028
כתר דני	1	0.44	0.46	0.4430	0.4494	0.4456
מרק פיני	1	0.53	0.56	0.5386	0.5463	0.5420
דולר קנדי	1	2.12	2.21	2.1494	2.1798	2.1634
דולר אוסטרלי	1	2.08	2.23	2.1506	2.1810	2.1738
ראנד דר' אפריקאי	1	0.70	0.84	0.8253	0.8370	0.8314
פרנק בלגי	10	0.82	0.87	0.8424	0.8543	0.8472
שילינג אוסטרי	10	2.42	2.54	2.4634	2.4982	2.4775
לירה איטלקית	1,000	1.78	1.90	1.8193	1.8451	1.8325

הבונדסבנק הפחית את שיעורי הריבית

פרנקפורט, (ע"ר). הבנק המרכזי הגרמני החליט אתמול להפחית את שיעורי הריבית המובילים שלו.

ריבית הדיסקונט הופחתה מ־5.25% ל־5.00%, וריבית הלומבארד הופחתה מ־6.75% ל־6.50%.

תע"ש לא השיגה יעדיה ל־93' – הפסידה 79 מיליון דולר במקום 52

מהודעה שפרסמה אתמול התעשייה הצבאית הסתבר, כי החברה לא השיגה את היעדים שהציבה לעצמה ב־93'.

על־פי תוכנית ההבראה היתה החברה אמורה להגיע להפסד תפעולי של 52 מיליון דולר, ואולם היא סיימה את השנה בהפסד תפעולי של 79 מיליון דולר.

בהודעת החברה נאמר, כי אף כי הושגו יעדים של סגירת מפעלים, התייעלות, מיזוגים ומניעת כפילויות, התהווה פיגור ביציאת עובדים לפרישה ונמשכה הפעלתם של שלושה מפעלים מפסידים.

כן נמסר, כי בחלק ממתקני הייצור הופסקה העבודה לחודש וחצי בעקבות תאונה במפעלי הכימיה.

עש"ת

נפתח בצרפת היריד הבינ"ל לתוכניות טלוויזיה

פריס, (ע"צ). השוק העולמי המוביל לתוכניות טלוויזיה, MIP־TV, נפתח היום בקאן שבדרום צרפת.

יותר מ־9,000 משתתפים צפויים מה־15 עד ל־20 באפריל ביריד זה, ה־31 במנינו, שבו משתתפים 380 מציגים (רשתות טלוויזיה ומפיקים) מ־42 ארצות.

השר צור: ידיעות שפורסמו על רשימת הקיבוצים במצוקה אינן מוסמכות

שר החקלאות יעקב צור פירסם ערב יום העצמאות הודעה שבה הוא מכחיש בתוקף פירסומים קודמים בדבר שמות של קיבוצים הכלולים ברשימת קיבוצים הנמצאים במצוקה קשה ויקבלו עזרה ממשרדי הממשלה.

לדברי השר צור, הפרסומים בכלי התקשורת בדבר קיבוצים העומדים להיכלל בתוכנית לטיפול נקודתי של משרד החקלאות, הם בלתי מוסמכים ומקורם בשמועות והערכות בלבד.

רשימת הקיבוצים תגובש רק לאחר אישורה של התוכנית ועל סמך המלצת התנועות ותפורסם כבוא המועד באופן רשמי.

לפני כשבועיים פורסם בקול־ישראל, ובעקבות זאת בפרסומים אחרים, דבר תוכנית לעזרה ל־30 קיבוצים במצוקה קשה, וכן השאר הובאו שמותיהם של כמה קיבוצים, דבר שעורר זעם בקיבוצים ובמרכזי התנועות.

יגאל וילפנד

שני מסוקים של ארה"ב הופלו בעירק בידי מטוסי־קרב אמריקנים

הפנטגון חוקר אפשרות שהמסוקים הופלו בטעות משום שנידמו למסוקים עירקיים מתוצרת ברית המועצות

וושינגטון, (ע"צ, ע"ר). מטוסי קרב אמריקנים מדגם אף־15 הפילו אתמול בבוקר בצפון עירק שני מסוקי "בלקהוק" אמריקנים בצפון עירק, באיזור קורדיסטן, כנראה משום שחשבו אותם למסוקים עירקיים, מסר מקור בכיר במשרד החוץ האמריקאי.

המסוקים טסו בין זאחו, איזור מקלט קורדי בקרבת גבול טורקיה, לבין סאלח אדין, והם הופלו בטילים.

קודם לכן מסר פקיד של משרד ההגנה, כי הפנטגון חוקר אפשרות שהמסוקים הופלו בטעות בידי מטוסי קרב אמריקאיים.

מקורות צבאיים מערביים מסרו, כי ייתכן שטייסי מטוסי הקרב חשבו כי מדובר במסוקי מי־42 מתוצרת ברית המועצות, שבהם משתמשת עירק, והדומים במקצת למסוקי "בלקהוק".

מטוסי הקרב של ארה"ב משגיחים מאז תום מלחמת המיפרץ ב־1991, כי חיל האוויר העיראקי לא יתקוף את הקורדים בצפון עיראק. לשם כך אסרו בעלות הברית המערביות על העיראקים לטוס בשמי החבל הקורדי הצפוני.

המקורות מסרו, כי כל הנוסעים ואנשי הצוות בשני המסוקים, קצינים מערביים בכירים, נהרגו.

מלך האיבה גופות של אזרחים רואנדים, קורבנות מעשי הטבח במדינה, מוטלות בחזית חדר־המתים בקיגלי בירת רואנדה. מעריכים, כי 20 אלף בני־אדם נטבחו בהתנגשויות הדמים בין אנשי שבט ההוטו לאנשי שבט הטוטסי שהיו בתחילת השבוע (צילום: אי־פי)

חיילים מורדים הרגו ביריות את סגן ראש ממשלת לסוטו

החיילים גם עצרו ארבעה שרים ומחזיקים אותם במעצר בבסיס הצבאי מאקוניאנה

מאסרו, (ע"ר). חיילים מורדים הרגו אתמול ביריות את סגן ראש ממשלת לסוטו, סלומצי באהולה, כאשר התנגד לנסיונות לעוצרו.

"סגן ראש הממשלה מת. הוא נורה כאשר התנגד למעצרו מצד החיילים", מסר דיפלומט.

דובר הממשלה הודיע כי החיילים עצרו ארבעה שרים אחרים ומחזיקים אותם בבסיס הצבאי מאקוניאנה.

משרד החוץ של דרא"פ מסר בפרטוריה, כי ראש ממשלת לסוטו מוחלה פנה אליו באמצעות שגריר דרא"פ במאסרו, וביקש את עזרת דרא"פ לשים קץ למשבר ולמנוע שפיכות דמים.

עם זאת, אמרו דיפלומטים, אין סימנים לקשר צבאי בממלכה הקטנה בת 1.8 מיליון התושבים, המוקפת על ידי דרום אפריקה. "נראה שרק יחידות צבא אחדות מרדו," אמר אחד הדיפלומטים.

בעיר הבירה מאסרו התחוללו בינואר קרבות עזים בין סיעות צבאיות יריבות. דיפלומטים מסרו כי היו ידיעות בדבר מורת רוח בצבא בשל שכר נמוך ותנאי שירות ירודים.

נכשלה שליחות השלום של המתווכים הבינ"ל בדרום אפריקה

המתווכים הבינלאומיים בדרום אפריקה הודיעו ביום חמישי כי שליחות השלום שלהם נכשלה.

"העובדה שהיא נכשלה מעציבה אותי מאוד", אמר שר החוץ הבריטי לשעבר לורד קרינגטון, לאחר שהתמוטטה השליחות שאותה הנהיג ביחד עם שר החוץ האמריקאי לשעבר, הנרי קיסינג'ר.

שני המתווכים ניסו לגשר על חילוקי הדעות בין הקונגרס הלאומי האפריקאי לבין מפלגת הזולו אינקאתה, כדי שזו האחרונה תשתתף בבחירות הקרובות.

מנהיג אינקאתה בותלזי, המתנגד את הבחירות ב־26־28 באפריל, הפתיע ביום ד' את המתווכים כאשר סירב להסכים לתנאי התיווך שלפיהם אין מקום לפשרה לגבי מועדי ההצבעה.

ע"ר, ע"צ

נמשכת מתקפתם של הכוחות הסרבים על גורז'דה

סראייבו, (ע"צ, ע"ר). הכוחות הסרבים המשיכו במתקפתם על גורז'דה, מסר רדיו סראייבו.

עוד נמסר, כי ריכוזים גדולים של חיילים התפרסו בעיירה אוסטיפראצה, 20 ק"מ צפונית־מזרחית לגורז'דה, לרבות 13 טנקים, חיילים ויחידות מיוחדות שהגיעו מסרביה.

כן נמסר, כי מטוסי נאט"ו חגו מעל המובלעת אתמול בלילה.

[illegible], מזכ"ל האו"ם, בוטרוס ראלי, הבריז אתמול, כי האו"ם לא יהסס להחדיר תקיפות אוויר נוספות באיזור גורז'דה כדי להגן על כוחות האו"ם הפרוסים במקום.

"נמשיך לבקש סיוע אווירי מנאט"ו כל עוד יש לנו מנדט ממועצת הביטחון וכל עוד אנו סבורים כי זה לטובת שמירת השלום ביוגוסלביה," אמר המוביל.

סראייבו. 17 חיילי ומשקיפי או"ם נעצרו אתמול בידי הכוחות הסרבים בצ'ישלוק, 20 קילומטר מצפון־מערב לסראייבו, ובכך עלה ל־155 מספר אנשי האו"ם מבוסניה הנעצרים בידי הסרבים.

מרכז האו"ם. תגבורת של 530 חיילים אוקראינים מכוח האו"ם תגיע ביום ב' לסראייבו ותתפרס לאחר מכן באיזור גורז'דה, מסר דובר האו"ם, פרד אקהארד.

• אי־התקשרות. סילביו ברלוסקוני, הצליח אתמול להשקיט קיקאון שהתעורר בינו לשותפיו ב"ברית החירות" שניצחה בבחירות לפרלמנט האיטלקי. פריצת הדרך הראשונה בשאלה מי יהיו המועמדים לתפקידים [illegible] של יושבי ראש בשני בתי הפרלמנט של איטליה. הקואליציה של ברלוסקוני תציע את אירנה פיווטי בת ה־31, מהליגה הצפונית, כיו"ר בית הנבחרים (הבית התחתון).

מוסף שבת

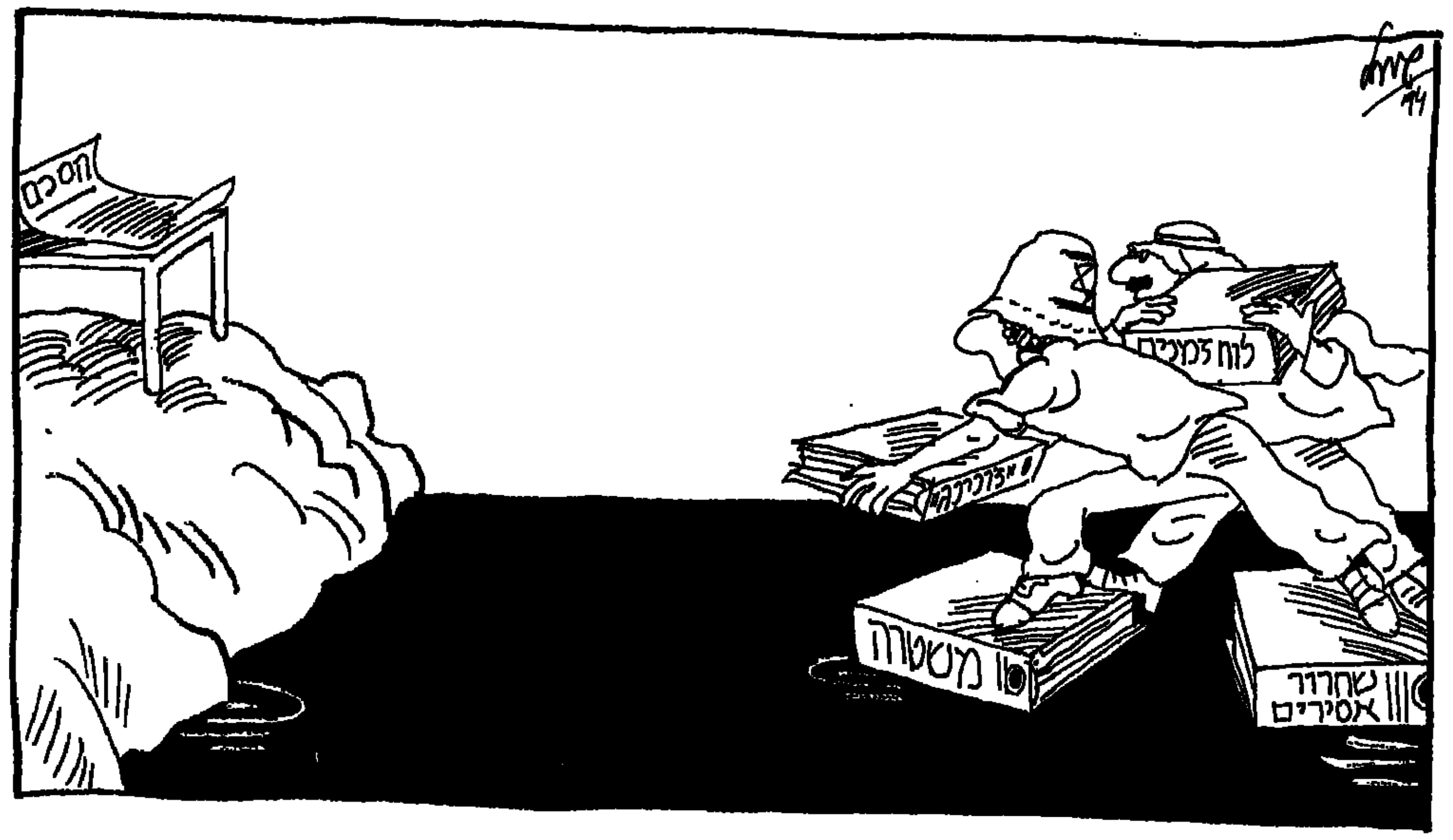

חיזור מוגבל. היו ימים, שמפלגת העבודה דחתה את בקשת מפ"ם ללכת ברשימה משותפת. עתה, כשרמון מחזר אחרי רצ ומפ"ם, השתנו הכללים, והיא מחזרת בלהט

יהודה צור, עמוד 12

לא יהיה דם. בבוקר שאחרי יציאת צה"ל מעזה ויריחו, יתחיל המבחן האמיתי של אש"ף, אומר סופיאן אבו זיאדה, מבכירי הפתח ברצועה ■■ ראיון

אהרן קליין, עמוד 13

דמות השיבה. בעוד מספר שבועות יגיעו לעזה ויריחו מה שנותר מ"צבא השחרור הפלסטיני" המפואר, כחלק מכוח השיטור. לא תהיה זו השיבה אותה תיארו בשנות השישים והשבעים

יהודה ליטני, עמוד 14

שטרייכר מכה שנית. כרוז מודפס שהופץ לפני פורים בצפון מערב לונדון, החזיר אותנו למחוזות הנידחים של עלילות הדם נוסח ימי הביניים. על הכרוז חתום גם יוליוס שטרייכר

עודד ליפשיץ, עמוד 15

חפץ ביקרו. שמו של המפכ"ל הבא, מפקד מחוז המרכז ניצב אסף חפץ, שב ועלה כמועמד מועדף, ביום בו הודיע רב ניצב פלד על התפטרותו

נחמן גלבוע, עמוד 17

גמר שלב המבוא

מה שייחתם עם אש"ף לקראת סוף חודש זה, הוא רק הפתיח של המבוא להסדר ■■ עכשיו יש להתמקד במה שיקרה ביום שאחרי היום בו תעבור השליטה לפלסטינים. אלה הולכים להיות ימים קשים של מאבק אלים בין הפלסטינים לבין עצמם, וכל אלה מול המתנחלים, כלומר, מול צה"ל

פאר־לי שחר

קצת לפני שצוותי המו"מ בקהיר מגיעים לרגע ההסכמה, ומעט לפני טקס החתימה הרשמי על העברת הסמכויות לפלסטינים לניהול ענייניהם האזרחיים בעזה ויריחו, ועוד קצת לפני שמחנה השלום ייכנס לאופוריה, צריך להכניס את הדברים לפרופורציה.

מה שייחתם לקראת סוף חודש זה, אם לא ניקלע שוב לאירועים בלתי צפויים, הוא הפתיח של המבוא להסדר. מה שיקרה באמצע חודש מאי, יישום בפועל של האוטונומיה בעזה וביריחו, הוא תוצאה ישירה של הסבך במערת המכפלה, וכל הדיון והסיכום בנושא לא היה מתקיים אם הרצח המחריד לא היה קורה.

כלומר, לאחר טקס החתימה, יחזרו צוותי המו"מ לדון ביישום הצהרת העקרונות גופה, הסדר הביניים. אמנם מה שיסוכם לגבי עזה ויריחו יכול להוות מודל להמשך המו"מ, אך מאחר שישראל נאלצת, בשל הטבח בחברון, להסכים לסידורי ביטחון מקיפים לפלסטינים, הודיע ראש הממשלה שהסדר זה לא יהווה תקדים.

עדיין אנחנו לפני הסיכומים הסופיים. נקודות רבות נותרו עדיין שנויות במחלוקת. אמנם סוכם שמספר השוטרים הפלסטינים יעמוד על 9,000, וכי יוחזרו 50 מגורשים. כן סוכם כי ישוחררו, מייד עם החתימה על ההסכם 2,300 אסירים ועוד 2,500 מאוחר יותר, סוכם על לוח זמנים של שלושה שבועות מרגע החתימה, כשהמשטרה הפלסטינית תיכנס לאיזור במקביל ליציאת צה"ל.

נשאר פתוח

אבל הנושאים שנותרו בוויכות, מהותיים לא פחות: האם לשוטרים הפלסטינים תהיה זכות לעצור ישראלים, האם ישראלי הוא אדם המתגורר מחוץ לשטחי האוטונומיה, או גם המתנחלים שבתוך שטחי האוטונומיה, מי יעצור מבצעי פיגוע בתחומי האוטונומיה, ומי ישפוט מחבלים? ישראל עומדת על כך, שכל מחבל יועבר לשפיטה בתחומי ישראל.

בכמה נושאים היתה השבוע התקדמות, כמו למשל, בנושא הפטרולים המשותפים, דרכי העבודה במעברי הגבול, האם תותר לפלסטינים בנייה באזורים הגובלים בהתנחלויות או הנמצאים בשליטת צה"ל. אבל בגדול, ניתן לומר ששני הצדדים עשו כיברת דרך לא מבוטלת מאז ה־13 בספטמבר.

נזכיר כי כשהחל המו"מ, דרשו הפלסטינים שצה"ל ייסוג, ולא "יוערך מחדש", כהגדרת ישראל. הם דרשו להעביר לידיהם באיזור יריחו 450 קמ"ר, דרשו שחרור כל האסירים, פינוי או איחוד היישובים בגוש קטיף, ועוד דרישות שמצאו את פתרונן בהגמשות משני הצדדים.

אבל שוב, אי אפשר להתעלם מכך שאנו רק מתקרבים לגמר שלב המבוא. מה שיקרה "ביום שאחרי" היום בו תעבור השליטה לפלסטינים, הוא הנושא בו יש להתמקד עכשיו. אלה הולכים להיות ימים קשים של מאבק אלים בין הפלסטינים לבין עצמם, תומכי אש"ף מול החמאס והג'יהאד האיסלמי, וכל אלה מול המתנחלים, כלומר, מול צה"ל.

אותה הכנה, אותה כימיה שנוצרה כשולחן הדיונים עדיין לא היכתה שורשים בשטח. מראות צה"ל הממגנה את בסיסיו בעזה אמנם מעמידים את הפלסטינים נוכח המציאות החדשה הקרמת עור וגידים, אבל אין כוח ולא כלום עם החיים בצוותא, כתף אל כתף, ברדיקים.

במצב קריטי כזה, פעילות צה"ל ברמאללה, פיצוץ ביתו של ד"ר מוחמד אל־זאהירי, מראשי ארגון הפתח בחיפוש אחר מחבל־מבוקש, היתה מיותרת, ופגעה ללא ספק בתשתית העדינה שנבנית בין ישראל לאש"ף.

לא בכל מחיר

הצורך העמוק להרחיב את בסיס התמיכה בשטחים בהנהגת אש"ף, העומדת להגיע לשטח בתוך זמן לא רב לאחר שייחתם ההסכם, מחייבת בחינה מחודשת של האמצעים שננקטו עד כה כלפי מבוקשי אש"ף. אנשים שידיהם מגואלות בדם יש לתפוס, להעמיד לדין, אך בתבונה, בשיקול דעת, ולא בכל מחיר. בוודאי לא במחיר כרסום בתמיכה בהסכם אש"ף – ישראל.

המשכים

רבין

המשך מעמוד ראשון

חוץ והידברות עם ישראל ושתרשה שיופיע נציג של ארגון רצחני ויאמר שהם ביצעו שני מקרי רצח ויבצעו עוד שלושה בעתיד, וזאת לאור היום מול מסכי הטלוויזיה".

רבין הודה, כי התקיימו מגעים פרטיים בנסיונות להעביר לממשלת ירדן ולבית המלוכה הירדני את המסר הזה, כולל גם דרך מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר.

רבין הדגיש: "אני חושב שיש טעות בקרב כמה ישראלים, שמפנים את האצבע של מוקד הסיוע לחמאס דווקא לגורם הפלסטיני שאתו אנו במשא ומתן כשמי שמסייע בפועל לחמאס למעט אירן והחיזבאללה זו ירדן".

רבין הוסיף, כי הדבר בא לידי ביטוי חריף בעשרת הימים אחרונים בעקבות שתי הפעולות הרצחניות האכזריות בעפולה וחדרה. יחד עם זאת מדגיש ראש הממשלה כי אין קשר בין אזהרה זו לבין המשא ומתן לשלום עם ירדן.

ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, יורה להעביר כוחות ביטחון סדירים משמירה על ההתנחלויות ביהוד ושומרון לאבטחת אזורים בקו התפר. ראש הממשלה החליט על כך שלשום מיד לאחר הפיגוע באוטובוס בחדרה, שבו נהרגו חמישה בני אדם.

בפגישה עם עיתונאים אמר רבין: "נעתיק יותר כוחות מאלה המטפלים בשמירה על היישובים, כי אלון מורה אינה מגנה על עפולה. מי שמגן על עפולה הם צה"ל, משטרת ישראל וכוחות הביטחון". רבין הדגיש, כי המאמץ לשמור על חיי היהודים בהתנחלויות יימשך, אם כי יש לשים זאת בפרופורציה הולמת. שר החוץ שמעון פרס אמר כי הממשלה תאמץ ללא ספק כל המלצה של גורמי הביטחון באשר לצעדי תגובה, בנוסף על הסגר.

הרמטכ"ל, רב אלוף אהוד ברק, אמר אמש בראיון עם כתבת "קול ישראל" כרמלה מנשה, כי צה"ל החל בתגבור ניכר של התפר בקו הירוק, בעקבות הפיגועים בעפולה ובחדרה. לשאלה האם החל צה"ל ליישם את הנחיית ראש הממשלה ושר הביטחון להעביר כוחות מהשטחים לאיזור התפר בקו הירוק? "אנחנו מיד לאחר ההנחיה הזאת, זה יותר מ־24 שעות, בתגבור ניכר של הכוחות בתפר, הן על חשבון כוחות בתוך יהודה ושומרון, והן בתגבור מסוים מתוך ישראל. זה חלק משינויים הכרחיים בהרגשים של ריכוזי הכוחות. אין לנו פחות אחריות היום מאשר אתמול לבטחונם של תושבי ישראל ביהודה ושומרון, אבל האירועים האחרונים, בעיקר האירועים בחדרה ועפולה, מבהירים שהדגש בפעילות המבצעית של הצד השני עובר לקו התפר, ולכן חשוב שאנחנו נסיט לשם את פעילותנו".

חמישה ההרוגים ושלושים פצועים היו בפיגוע הרצחני שהיה ביום רביעי בבוקר בתחנה המרכזית בחדרה. ההרוגים הם סמל ארי פרלמוטר, חייל בן 19 מהיישוב ארוכות ליד דימונה, רחמים מזגאוקר בן 35 מחדרה, בלה בוטין בת 49 מחדרה, דוד מויאל בן 27 מתל־אביב ודגה פרדה מיבנה, בן 49 ואב לחמישה. מתוך 30 הפצועים, רובם חיילים, שוחררו כבר 28 לביתם, ואילו שניים מאושפזים עדיין בבית החולים הלל יפה, אחד מהם במצב קל עד בינוני ואחר במצב קל.

הפיגוע אירע בשעה 09:30 בבוקר, כשאוטובוס מספר 820, שיצא ב־8:50 מעפולה בדרכו לתל־אביב עצר בתחנה המרכזית בחדרה, הוריד נוסעים והעלה נוסעים חדשים. מחקירת המשטרה עולה, כי אמאר סאלח אמרני, בן 23, מן הכפר יעבד שבשומרון חיכה לאוטובוס בתחנה. כשהאוטובוס עצר עלה המחבל דרך הדלת האחורית, כשעל גופו מטען צינור שהופעל עם עלייתו. מטען נוסף שכוון לשעה 11:00, שעת הצפירה, הושאר על אחד הספסלים בתחנה והתפוצץ מאוחר יותר כאשר חבלני המשטרה ניסו לנטרלו. המחבל, איש הזרוע הצבאית של החמאס , נהרג גם הוא בפיגוע. ארגון החמאס קיבל את האחריות לפיגוע והוסיף כי זה הפיגוע השני בסדרה של חמישה פיגועים שהחמאס הבטיח לבצע בעקבות הטבח בחברון. מבדיקת המשטרה עולה, כי ההרוגה בלה ביטון, שעמדה קרוב למחבל, ספגה בגופה רבים מן הרסיסים, ובכך נמנע אסון גדול יותר.

עם הגיע הידיעה על הפיגוע זרמו כוחות גדולים של משטרה, כוחות הביטחון ומד"א אל התחנה המרכזית בחדרה. על הכוחות פיקד מפקד המחוז הצפוני ניצב יעקב גנות. הפצועים פונו לבית־החולים הלל יפה בחדרה ואילו אל הגופות ניתן היה להגיע רק בשעות הצהרים לאחר שחבלני המשטרה הצליחו לברוק את כל הציוד שהיה באוטובוס וכן לפוצץ את המטען הנוסף.

ראש הממשלה, יצחק רבין, הזכיר כי מיד לאחר הטבח בחברון הודיע החמאס כי יבצע חמישה פיגועים קשים כתשובה לטבח. "החמאס הגיע למסקנה שהוא צריך להתמקד בתוככי ישראל, כי הדיבידנדה הפוליטית של האופוזיציה נגד השלום משתלמת יותר בפיגוע בתוך ישראל. מי שיגיד היום להפסיק את המו"מ נותן לטרוריסטים תמריץ נוסף", אמר. באשר לביקורת הציבורית על מדיניות הממשלה הדגיש רבין: "אני לא אשפוט את מדיניותי לפי סקר שמתקבל ביום מסוים,כל זמן שיהיה לי רב בכנסת אלך בדרך זו".

שמעון פרס אמר באותו נושא: "אם נפסיק את המו"מ לשלום מיד, כל הארגונים האלה ירימו את הראש כמו נחשים. זה הדבר הנורא ביותר שאפשר להעלות על הדעת. הם הרגו גם כשלא היה תהליך השלום, ויוסיפו לפגוע גם כשישנו תהליך כזה. לא נספק את רצונם הטמא".

סקר

המשך מעמוד ראשון

24 אחוז והליכוד ב־16 אחוז.

בנוסף לאסא חברים בצוות הפרופסורים גדעון דורון ושאול בר־לב וכן צלי רשף וגיורא רוזן. על פי הסקר, שהשתתפו בו 800 בני אדם, בתק"ם 50 אחוז מצביעים עבודה ו־50 אחוז רמון־מרצ. לדברי חיים אסא, אין שום שינוי בקרב הנשאלים בסקר הכללי על פי שכבות הגיל, והמגמה של תמיכה במפלגת העבודה שווה בכל שכבת גיל בקרב הנשאלים.

לדברי אסא, מניתוח הסקר מתברר שבמקרה הגרוע ביותר תקבל מפלגת העבודה 45 אחוז ובמקרה הטוב 54. לדברי אסא, ההמלצה של הצוות האסטרטגי היא שאין בשום פנים ללכת לקואליציה עם הליכוד או עם רמון. לדבריו, אין שום אפשרות שרמון והליכוד יחד יגיעו ליותר מ־40 אחוזים, ולכן להערכתו יכהן הכרפלד גם בקדנציה הבאה כמזכ"ל ההסתדרות.

בהתייחסו לסקר של יוחנן פרס, הנותן יתרון לרמון, אמר אסא שהסקר של מפלגת העבודה נעשה על ידי אנשי המקצוע מהמעולים ביותר שיש בשטח זה למדינת ישראל. אסא אמר שבאופן עקרוני רמון כבר מיצה את כל הפוטנציאל התקשורתי שלו בהתקפותיו נגד מפלגת העבודה.

5 חיילי

המשך מעמוד ראשון

נהרגו, ושלושה אחרים נפצעו, כשמטען התפוצץ ליד ריחן בקצה הגזרה המרכזית של איזור הביטחון – נמסר בדו"ח מטעם צה"ל.

בעקבות זאת נחתו כעשרים פגזים – זו הפעם הראשונה מאז שנת 1991 – על רובעי מגורים בצידון, בירת דרום־לבנון. הם גרמו למותם של שישה אנשים ולפציעתם של חמישה – לדברי מקורות בטחוניים לבנוניים. ההפגזה עוררה בהלה בעיר. שני בתי מגורים נפגעו בפגיעות ישירות, ואחד מהם עלה באש.

ערפאת

המשך מעמוד ראשון

המאוחר בשבוע הבא.

ערפאת שיגר גם איגרת לנשיא ארצות־הברית ביל קלינטון ובה הבעת צער והסתייגות מאירועי הטרור האחרונים בישראל. מקורות בממשל לא ידעו לאמר אם האיגרת שוגרה לפני או אחרי הפיגוע בחדרה, אולם הגישה השלטת בהתבטאויות ראשי הממשל היתה, שערפאת פעל בכיוון הרצוי ונענה לדרישות ארצות־הברית וישראל לגנות את פיגועי הטרור.

בהודעה מיוחדת שפירסם נשיא ארצות הברית ביל קלינטון, ביום רביעי, נאמר כי אנו מקדמים בברכה את הודעת ראש אש"ף יאסר ערפאת, המביעה הסתייגות מהתקפות על אורחים ישראלים חפים מפשע". עם זאת, דובר מחלקת המדינה האמריקנית, מייקל מק'קארי, סרב לאפיין את הודעו של יאסר ערפאת בשטרסבורג, בעקבות הפיגוע ולא הסכים לומר אם ארצות־הברית אכן רואה בהודעה זו גינוי לכל דבר. הנשיא קלינטון גם שיבח את ראש הממשלה יצחק רבין, על שגילה מחוייבות להמשיך בתהליך השלום, למרות פיגועי הטרור

מאוחר יותר, טילפן קלינטון לרבין והביע בפניו את צערו על פיגוע הטרור.

מטוסים

המשך מעמוד ראשון

כי כמה מכנות בריתנו היו מעורבות במבצע זה" – הוסיף קלינטון בתגובה רשמית ראשונה לתקרית אשר ארעה ביום חמישי בבוקר.

קלינטון עצמו לא ציין, האם כל האנשים שהיו בשני המסוקים מצאו את מותם. אולם דיווחים שהגיעו מזירת האסון מצביעים על כך שכנראה איש לא נשאר בחיים.

קציני צבא אמריקאיים אמרו כי צוותים לחיפושים ולחילוץ יצאו לאזור האסון, באזור נידח של צפון עיראק, הנתון לשליטת הכורדים.

חוקרים פרטיים נעצרו בחשד שהאזינו לשיחות של בעלי עיתונים

□ נחמן גלבוע

שני בעלי משרד חקירות בתל־אביב, ושני עובדים במשרד, נעצרו לחקירה בעקבות תלונה שביצעו האזנת־סתר בלתי־חוקית.

לפי התלונה האזינו החשודים לבעלי ולמנהלי עיתונים, ובהם ארנון מוזס מ"ידיעות אחרונות", וכן יעקב קרמי.

בעקבות חקירה שמנהל מפלג התשאול ביחידה המרכזית של משטרת תל־אביב, עצרו החוקרים את בעלי ועובדי חברת החקירות "אג"מ".

ביום רביעי האריך שופט בשישה ימים את מעצרם של בעלי החברה, רפי פרידן (34) מתל־אביב, ויעקב צור (45) מבת־ים.

מעצרם של העובדים, בני חיון (24) מבת־ים, ודני ססרי (24) מרמת־גן, הוארך בשלושה ימים.

הארבעה חשודים שביצעו חמש האזנות־סתר ללא צו חוקי, באמצעות משדרים שחוברו לארונות־סעף של בזק. בידיהם נתפס מכשיר שבאמצעותו ניתן להאזין לשידורי פלאפון.

חקירת החשודים נמשכת, מתוך כוונה לגלות את מזמין ההאזנה.

"המועצה לשלום ולביטחון" תצא לקמפיין תמיכה בתהליך השלום

חברי "המועצה לשלום וביטחון" פותחים במסע הסברה לתמיכה בתהליך השלום. חברי המועצה, וביניהם קצינים בכירים במילואים, יפגינו בצומת הרחובות ארלוזורוב ודרך חיפה בתל־אביב.

המועצה לשלום ולביטחון פועלת מאז 1988, כגוף ציבורי בלתי־מפלגתי של ותיקי מערכת הביטחון, במטרה לקדם תהליכים מדיניים שמטרתם הסדרי שלום, תוך פשרה טריטוריאלית.

במועצה חברים קרוב לאלף יוצאי צה"ל, המשטרה, המוסד ושירות הביטחון הכללי, מהם כ־60 רב־אלופים ואלופים במילואים, יותר מ־200 תת־אלופים ומאות קצינים בכירים ממערכות הביטחון השונות.

בהגרלת הלוטו שהתקיימה אתמול עלו בגורל המספרים הבאים: 4 25 31 33 43 45 והמספר הנוסף 22

בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס מס' 375410

במכונית ספורט הונדה ... כרטיס מס' 192146

בסך 5,000 ש"ח כרטיסים ...

836711 214394 378690

140163 026663 077011

103267 788078 251056

795373 001431 894782

858372 521479 613539

333838 170517 365316

164232 864073

בסך 1000 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות – ...

76078 25128 33069 34612

61643 00213 65768 23297

14008 54792 33448 06471

59708 19945 72693

בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־924 626 225 885

בסך 20 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 ספרות 17 70 15

בסך 10 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 ספרות – 22 89 ...

30 05 44 73

בסך 7 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 9.

צ'אנס

ההגרלה מיום 14.4.94

♣	♦	♥	♠
8	10	A	10

לחברינו גליה ודב סורוקה ולכל המשפחה

משתתפים באבלכם במות האם

עליזה

ההלוויה תיערך היום 15.4.94 באשדוד

בית גזית

לשולה ולכל בני המשפחה

אתכם באבלכם במות

האם

קיבוץ רשפים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

מאיר תל־אור (ליכטנברג)

ההלווייה תתקיים היום בשעה 13.30 ותצא מ"בית הבנים" בכפר מנחם

המשפחה ובית כפר מנחם

אנו שרויים באבל כבד במות חברנו היקר

מאיר תל־אור (ליכטנברג)

לבנו עם צילה, הבנים והנכדים וכל בית כפר מנחם ביגונם

אביבה ואברהם הדר, בוציו וגניה מאי, שושנה רוזנמן, מרגלית וישראל שניידר, רחל ודוד ..., יהודה ריש, אליהו קניג, טניה ובוקה ..., ישראל רודלניק, לילית דרורי, מוציה ..., אברהם אמזל, אברהם ונגלשבסקי, ...

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א 6950156/7

שישי — 15.4
22.00 – שלמה ארצי.
22.00 – רונית רולנד במופע: "נראה אחרת". (צוותא 2).
24.30 – אפרת מאירוביץ'. סטנד אפ. (צוותא 2).

שבת — 16.4
11.11 – שחרית 11:11. תזמורת קאמרטה רחובות. מנצח: אבנר בירון. בתכנית יצירות מאת: מוצרט, בוקריני, דבוז'אק.
21.30 – מודי בלוז. מודי בראון פותח את הג'ורה... (צוותא 2).
22.00 – יעקב כהן. סטנד אפ קומדי.

ראשון — 17.4
20.30 – איש המרתף. ע"פ דוסטויבסקי. שחקנים: משה אבני ודנה כהן. (צוותא 2).

שני — 18.4
20.30 – הכלה וצייד הפרפרים. מאת ניסים אלוני. במאי: עופר שמר. שחקנים: פיטר פורצ'ן ואפרת בקר. (צוותא 2).

שלישי — 19.4
20.30 – מוסיקת הודית קלאסית. קונצרט סרוד סנג'יי שרמה (הודו). ליווי טבלה: דן רחמים ויעל אופנבך. טנפורה: עדי כצנלסון. (צוותא 2).

רביעי — 20.4
20.30 – המלאך הכחול. המיתוס והחיים האמיתיים של מרלן דיטריך. מאת ובביצוע עדי עציון. (צוותא 2).
21.00 – אורה זיטנר ולהקת "קולף": שורשים – ניגון של הלב.

חמישי — 21.4
21.00 – חוט שזור. עם ישראל שרקי. (צוותא 2).
22.00 – העולם ע"פ הסטנד אפ של נאור ציון.

תערוכת החודש – בני תלאור – צילומים.

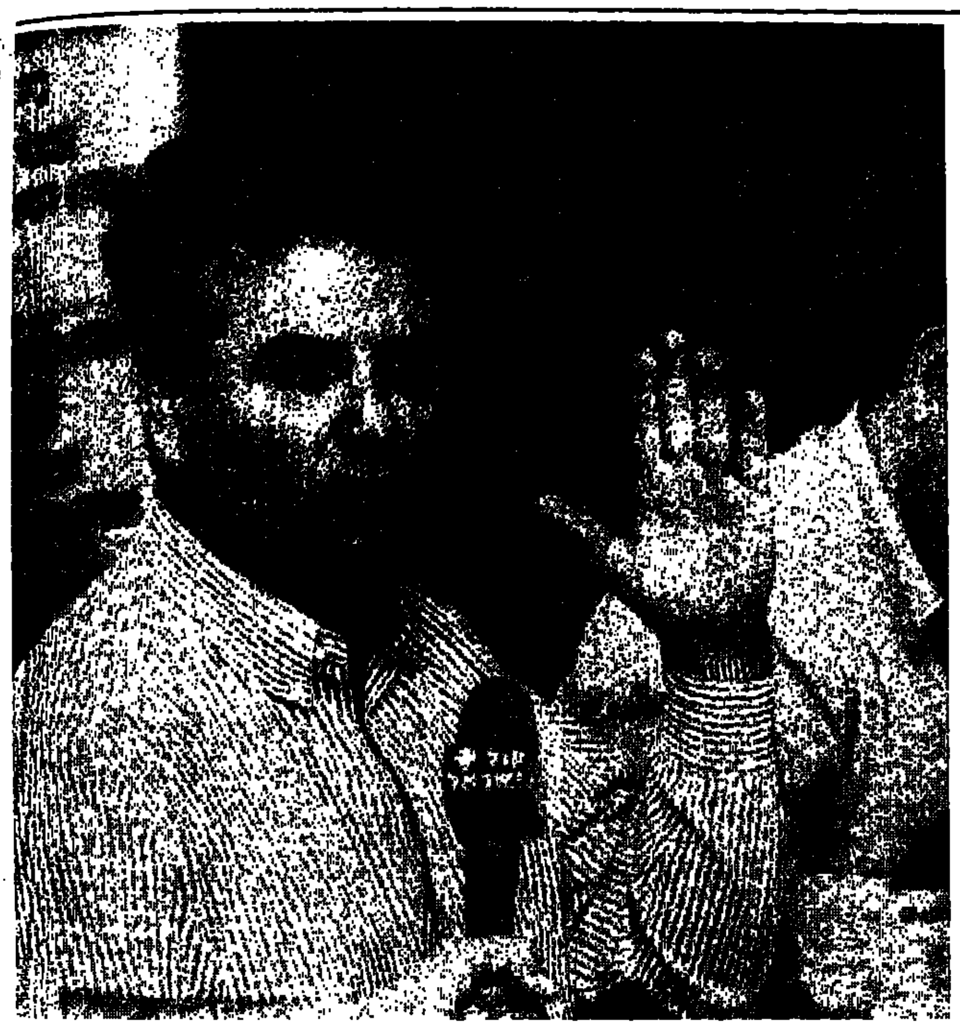

"יתותחים כבדים" יישלחו לוועידה. זוילי (צילומים: ישראל סאן)

אימין את המצעים האחרונים של מפ"ם. רמון ופרץ

חיזור מוגבל

היו ימים, שמפלגת העבודה דחתה את בקשת מפ"ם ללכת ברשימה משותפת, אולם נזפה בה על הליכתה עם רצ ושינוי. עתה, כשרמון מחזר אחרי רצ ומפ"ם, השתנו הכללים, ומפלגת העבודה מחזרת בלהט ■■ התוצאה היא, שעל מפ"ם לקבל היום את אחת ההחלטות הקשות בתולדותיה, ההשלכות יכולות להיות קשות, וההנאה הקצרה מהחיזור הכפול לא תוכל לטשטש זאת

יהודה צור

סוף סוף גילה חיים רמון את סודות ליבו הכמוסים ביותר, והוריע בצורה חד־משמעית שהוא יוצא ברשימה עצמאית לבחירות להסתדרות. עם זאת, לא גרמה ההצהרה הזו לזעזוע של ממש, ולו רק משום שהיתה צפויה, ונלקחה בחשבון גם במפלגת העבודה, גם ברצ וגם בקומה החמישית של הוועד הפועל של ההסתדרות.

מי שנותר במצוקה מכל העניין, ושעלול להיקלע למבוי סתום שאולי אף יגרור פילוג – היא מפלגת הפועלים המאוחדת, מפ"ם, אשר אליה נושא רמון את עיניו בתקווה לזכות שם לתמיכה. כבר ביום ראשון בצהריים אמר רמון, שאין הוא מתכוון לכבוש את מוס"לות ההסתדרות בכוחות עצמו, וכי בכוונתו להיעזר ברצ ומפ"ם, או בשותפות עם רצ לבדה. כפי שהסביר לחברי מרכז מפ"ם עמם נפגש, הוא מתעתד לקחת את כל הקופה, גם אם יצטרך להתמודד לבד, והוא משאיר לשותפיו הפוטנציאליים להחליט אם להצטרף לצד המנצח או לא. בכך, חילץ את הניצרה מהרימון, ובמקום להשליכו לעבר אויביו בעבר ובעתיד, גילגל אותו דווקא לפיתחה של מפ"ם, בעלת הברית בפוטנציה.

מאז הודעתו של רמון, הלך והתפתח במפ"ם משבר של ממש. הפעם, לא מדובר בדיונים פילוסופיים, מוסריים ופוליטיים על עתיד האנושות, החברה והסוציאליזם בשנת אלפיים או באלף שלאחר מכן, אלא בהתמודדות מעשית על החלטה גורלית, אשר תוצאותיה יותירו סימנים בלתי הפיכים. כבר עתה, עוד לפני התכנסות ועידת מפ"ם ביום ראשון הקרוב, ברור שתהיה ההחלטה אשר תהיה – מפ"ם שלאחר הוועידה לא תהיה מפ"ם שלפניה. גם חברים כמו חיים אורון ויאיר צבן, אשר מבחינה רעיונית וגם על פי תחושת ליבם נוטים אחרי רמון, הקדישו שעות רבות לציננון התלהבותו ולשכנע אותו, שהתוצאה עלולה להיות רחוקה מהתקוות שהוא מטפח, לכיבוש הנהגת ההסתדרות בשלב ראשון, ולביצוע שינוי רבתי במבנה הכין־מפלגתי והפנים־מפלגתי בארץ.

גם נדחקה, גם ננזפה

כבר לפני חודשיים, כשהמסע של רמון לשבירת מסגרות קיימות החל ללבוש צורה, רבים ממנהיגי מרצ, כמו חלק גדול ממנהיגות מפ"ם, חשו נטייה לתמוך בצעד שלו; אך ברבמן, גבר והלך החשש שתוצאות המהלך הזה, כבר בשלב ראשון, עלולות להעמיד בסימן שאלה את עצם קיומה של מרצ במתכונתה הנוכחית.

ברגע שרמון הודיע על החלטתו לראשי מרצ ומפ"ם – צעד בו נקט לפני שהכריז על כך במסיבת העיתונאים – התעוררו תקוות בקרב מתנגדי האיחוד עם מרצ, שאולי מכאן תבוא הישועה, ומפלגת העבודה תושיט יד, גם אם מהוססת, ותמשוך חלק גדול ממפ"ם לחיקה. בשנים האחרונות הלך ונחלש כוחם של תומכי הקו הדוגל בהליכה עם מפלגת העבודה, לא רק בגלל חיזוק הצד התומך בהליכה עם שינוי ורצ, אלא אולי מהסיבה הפשוטה, שמפלגת העבודה ראתה במפ"ם נטל אלקטורלי, שלא הצדיק הליכה משותפת.

במפלגת העבודה לא הצטערו כאשר מפ"ם החליטה לפרק את המערך וללכת עם רצ ושינוי. מפ"ם, הנחשבת לאוהבת ערבים, מצדדת במדינה פלסטינית ומוכנה לדבר עם אש"ף, היתה רחוקה מלהוות נכס למפלגת העבודה, ששאפה להיות במרכז ולמשוך אליה את מאוכזבי הימין.

בינואר השנה, זמן קצר לפני שהתכנסה ועידת מפ"ם, עוד התחננו מצדדי ותומכי המערך בעבר בפני ראשי מפלגת העבודה הבכירים ביותר, לאפשר לשתי המפלגות ללכת יחד. אולם ראשי העבודה, לאחר ששילמו מס שפתיים טקסי, ואמרו שהיו מעדיפים הליכה משותפת עם מפ"ם, אבל עכורות והחיים האלקטורליים מצביעות על עדיפות להליכה בשני ראשים – לא הותירו ברירה לתומכי הקו הזה. וכך נותרה לחברי הוועידה רק ברירה אחת – ללכת עם רצ.

למרות שנרחקה לפינה, לא נחסכו ממפ"ם גערות מהמפלגה־האם, מזכ"ל ההסתדרות, חגם שקירב אליו מאוד כמה מנציגי מפ"ם הבכירים לעמדות מפתח מאז נכנס לתפקידו, געד במפ"ם על שהעזה לנקוט קו עצמאי. כאשר מפ"ם הצביעה בוועידתה על סעיפים בחוק הבריאות שלא נראו בעיני מפלגת העבודה, ראו זאת ראשיה כמעט כבגידה או לפחות כנעיצת סכין בגבה של מפלגתם.

עתה, השתנו הכללים. ברגע שחיים רמון הכריז על הליכתו העצמאית, הפכה לפתע מפ"ם מחוזרת ביותר. ביום ראשון ביקשו חיים רמון ונסים זוילי להופיע בפני מזכירות מפ"ם. כאשר נדחתה הבקשה, הם חזרו עליה למחרת היום, עד שנענו בחיוב והופיעו בפני המרכז. ספק אם בעשור האחרון זכה מרכז מפ"ם לסיקור תקשורתי כה נרחב כפי שזכה לו השבוע, ביום שני אחר הצהריים.

חברי המרכז הזכירו לזוילי את חטאי מפלגת העבודה בעבר הלא רחוק, כאשר התכחשה אפילו לנאמני הברית ההיסטורית עם מפלגת העבודה בתוך מפ"ם, והותירה אותם חסרי אונים מול תומכי השותפות עם מרצ. זוילי חזר על הטענה, שהחלטה על הליכה בשני ראשים התקבלה בהכנה בין ראשי מפ"ם והעבודה, אבל ספק אם הדבר שיכנע את חברי המרכז הלא רבים שנכחו בישיבה. עובדה שאפילו מצדדיה המושבעים של הליכה עם מפלגת העבודה, לא שכחו את העלבון העמוק.

גם חיים רמון שנאם בפני חברי המרכז, הזכיר שעד לפני כמה חודשים עשתה מפלגת העבודה כל שביכולתה כדי להשכיח מלב הציבור את הברית ההיסטורית בין העבודה למפ"ם. הוא הזכיר שב־1989 תמכה מפ"ם הסכם קואליציוני עם מפלגת העבודה על הקמת חמש מועצות פועלים עצמאיות במגזר הערבי, ועד עצם היום הזה לא מילאה הנהגת ההסתדרות סעיף זה, החשוב כל כך למפלגה יהודית־ערבית כמו מפ"ם. בפתח דבריו, הוציא רמון את הרוח ממפרשי מתנגדיו במרכז, כאשר הודיע שהוא מאמץ כלשונם את מצעי מפ"ם ב־89 וב־94, וציטט בהרחבה מתוכם – כמובן, בסעיפים המתאימים והנוחים לו.

כאשר דיבר לאחר מכן יהיבו זוילי, הוא הזכיר שלפני שבועות ספורים בלבד התייצבה הנהגת מפ"ם בפני ראשי מפלגת העבודה, ותבעה מהם לא לקבל לשורותיהם את אפרים זילוני וחבריו, אשר ניהלו מגעים עם הברסלר על הליכה ברשימה משותפת לבחירות להסתדרות. צבן ואורון, אמר זוילי, דרשו שהעבודה לא תתערב בוויכוחים הפנימיים במפלגתם ולא תושיט יד לאלה המאיימים לפרוש ממנה. עתה תבע זוילי התנהגות דומה מצד מפ"ם ודרש ממנה לא ללכת אחרי מה שכינה, "עריקים", אשר לדבריו כל כוונתם להרוס את ההסתדרות. זוילי הציע להקים רשימה משותפת לבחירות להסתדרות, ופתיחת מו"מ אינטנסיבי לגיבוש מצע משותף. כאשר חלק מהדוברים דרש לכלול גם את רצ, אמר זוילי שאישית איננו מתנגד, אולם עליו להתייעץ קודם לכן עם יו"ר המפלגה, יצחק רבין.

חיזור חפוז

כמה מחברי מפ"ם אמרו שוב ושוב, שמאוד נעים להיות מחוזרים כאינטנסיביות כזאת, גם על־ידי רמון וגם על־ידי זוילי. אולם לוח הזמנים הצפוף – שבוע לפני הגשת הרשימות לבחירות להסתדרות – הותיר שהות קטנה בלבד ליהנות מהמעמד החדש, אשר חברי מפ"ם אינם רגילים לו. באירוניה מקוממת אמר להם רמון, שהוא יודע שאף החלטה איננה קלה למפ"ם, אולם היום אין זמן לדיונים ממושכים, ויש להשיב בכן או לא ביום ראשון הבא, לכל המאוחר.

ביום ראשון הקרוב מוכנה מפלגת העבודה להביא לוועידת מפ"ם בכפר המכביה את תותחיה הכבדים ביותר, לרבות ראש הממשלה. ובלבד שחברי מפ"ם ישוכנעו שאסור להם ללכת בדרך שתוביל לעימות בינם לבין העבודה. אולם ספק אם ראש הממשלה יבוא לכינוס של הוועידה, כאשר קיים ספק סביר שההכרעה תהיה שונה, ומפ"ם תעדיף את רמון.

ההשלכות של הליכה עם רמון או עם מפלגת העבודה תהיינה קשות – תהיה הבחירה אשר תהיה. החשש הוא, כי אלה המצדדים בהליכה עם רמון, ממילא יצביעו ברגליהם וחלקם אף יתייצבו לסייע לו בגלוי, גם אם המפלגה תחליט אחרת. מצד אחר, אם תחליט ועידת מפ"ם ללכת בשותפות עם רמון, קיים חשש שחלקים גדולים ממפ"ם העירונית – ובוודאי פעיליה בהסתדרות – ילכו, בכל מקרה, עם חיים הכרמלדי.

אתמול נפוצו שמועות עקשניות במפלגת העבודה, שבכל מקרה, ירצה מזכ"ל ההסתדרות הנוכחי לכרות ברית אפילו עם חלק קטן מאנשי מפ"ם, ולו כדי שיוכל לומר שהוא מתייצב בבחירות בראש רשימה משותפת של העבודה ומפ"ם. בכל מקרה, בלי לגרום לעמדותיהם העקרוניות של חיים רמון ומפלגת העבודה לגופן, ברור שהכעיה – לפחות בשבוע הנוכחי – היא בעיקר של מפ"ם.

לא יהיה דם

בבוקר אחרי יציאת צה"ל מעזה ויריחו, יתחיל המבחן האמיתי של אש"ף, אומר סופיאן אבו זיאדה, מבכירי הפתח ברצועה. "הכל תלוי בהצלחתנו לפתור בעיות כלכליות וחברתיות, בביסוס שלטון דמוקרטי פלסטיני, ובשיקום התשתיות. אם יצליח השלטון הפלסטיני, התמיכה בו תהיה חזקה והאופוזיציה שולית. אם הוא לא יצליח, האופוזיציה תהפוך לשלטון" ■■ ראיון

אהרן קליין

"**ב**יום כניסתם של ראשוני השוטרים הפלסטינים לרצועת עזה, כולם יהיו פתח", אומר עיתונאי פלסטיני בכיר, המסקר את הרצועה כבר שנים רבות. "זה יהיה יום גדול מבחינת הפתח. השוטרים ייכנסו עם המדים החדשים, עם הנשק, ברגל ועל כלי רכב, וזו תהיה חגיגה אמיתית לכל התושבים". ברצועת עזה חיים התושבים את הרגע הגדול הזה בדמיונם שוב ושוב.

לפני כמה ימים אמר סופיאן אבו זיאדה, מבכירי הפתח ברצועה, בשיחה עם קציני צה"ל, כי תושבי הרצועה כבר עייפים מהסכמים והבנות. היה אוסלו, היה קהיר, ושוב קהיר. הם יאמינו רק כאשר על גג מפקדת כוחות צה"ל לשעבר בעיר עזה – המבצר המסמל את הנוכחות הישראלית כבר 27 שנים, יתנוסס דגל פלסטיני. אבל השאלה הגדולה היא, מה יהיה ביום שאחרי. על התשובות לשאלה זו מעדיפים ברצועה להמעיט במחשבה, מאחר שהן מעורפלות ביותר. הרושם הוא, שתוכן התשובות הוא משהו בסגנון "יהיה בסדר" הישראלי. אנחנו נסתדר.

המצב בעזה קשה. מורלית, טכנית ובטחונית. תושבים פלסטינים מגדירים זאת כעל סף אנרכיה. צה"ל עסוק בפינוי ונמצא בשלבי התקפלות מתקדמים, ומשתדל שלא להיכנס למרכזי האוכלוסיה. המשטרה הכחולה כבר כמעט ואיננה, וגם כשהיתה, לא שימשה את התושבים ככתובת לתלונות. כך יוצא, שימי דמדומים אלה בין שלטון כובש לשלטון עצמי, נמרחים, והאוכלוסיה סובלת. כל ראלים גבר. מקרי השוד, הגניבה והרצח התרבו מאוד באחרונה. כל אחד יכול לעשות כעולה על רוחו.

היום שאחרי, יהיה יום של התפכחות. תושבי רצועת עזה המוסלמים אמנם לא שותים משקאות אלכוהוליים, אבל ההמונים שייצאו לרחובות ויחגגו בכיכרות, יסכלו למחרת אותו יום מ"הנג אובר" רציני, כמו לאחר שתייה גדולה עד אובדן חושים.

המבחן של אש"ף

סופיאן אבו זיאדה, מבכירי הפתח, משתדל לשמור את הדברים בפרופורציות הנכונות. הוא מודע לתחושת הרחוב הפלסטיני, החש כי יתעורר "בבוקר שאחרי" למציאות אחרת. אבל זו תהיה אותה מציאות, אמנם בלי חיילי צה"ל, אבל עדיין בלי מקומות עבודה, תשתית כלכלית רעועה וביוב הזורם ברחובות. בשיחה ביום רביעי בבוקר הוא אומר, שזה יהיה המבחן האמיתי של אש"ף. "הכל תלוי בהצלחתנו לפתור בעיות כלכליות, בביסוס שלטון דמוקרטי פלסטיני ובהצלחה בפתרון בעיות חברתיות ושיקום התשתיות", מסביר סופיאן.

"אם יצליח השלטון הפלסטיני", הוא אומר, "התמיכה בו תהיה חזקה והאופוזיציה שולית. אם הוא לא יצליח, המצב יתהפך והאופוזיציה תהפוך לשלטון. כל אחד מבין את זה".

התושבים, הוא אומר, חייבים להבין שאי אפשר לשנות את המצב בתוך יום. גם לא בחודש. "זה ייקח שלוש שנים עד שירגישו השינויים. את זה האוכלוסיה חייבת להבין. האוכלוסיה תבין זאת מהר יותר, אם המצב לא יידרדר. הם יקבלו שהמצב לא ישתנה או ישתפר באורח איטי".

איך משכנעים אוכלוסיה של מליון נפש שהמצב ישתפר, אבל לאט?

"זה תלוי בהסברה שלנו. כיום, אין לנו כלים להסברה. אין לנו טלוויזיה או רדיו, וגם לא עיתונות מפותחות. זו תהיה משימה קשה".

אתם מודעים לבעיה של ציפיות גבוהות מדי מצד האוכלוסיה המצפה לשינוי?

"כן. זו אחת הבעיות, שלא כל האנשים או אפילו רוב האנשים, מבינים אותה. הם חושבים שיקומו בבוקר, ולא יראו עוד חיילים. הם יראו כלכלה מפותחת, מקומות עבודה, שוטרים פלסטינים שדואגים לבטחונם. יש פה בעיה של ציפיות גבוהות מדי. זה לא יהיה כך. השינויים יהיו הדרגתיים. לאט לאט, בקצב איטי".

יש בחמאס מתונים

כיצד תנהגו בחמאס לאחר קבלת השלטון בעזה ויריחו?

"הישראלים קושרים את החמאס לפיגועים, למכוניות תופת, לסכינים, וחושבים שכולם אותו דבר. אבל האמת היא שלא כולם בחמאס חושבים באותה צורה, באותו היגיון ובאותה זווית ראיה מבחינת העתיד הקרוב. יש ביניהם גם הרבה מתונים, שחושבים שאפשר להסתדר עם השלטון הפלסטיני, כפי שהתנועות האיסלמיות מסתדרות במדינות ערב, כמו בירדן למשל. לאנשים האלה אין קשר לפיגועים, אבל הם מייצגים את החמאס".

ובכל זאת, כיצד תמנעו יציאה לפיגועים של החמאס משטח רצועת עזה ויריחו?

"הצד הפלסטיני לא יסכים ליציאת מכוניות תופת או כל סוג אחר של פיגוע מהרצועה. שני הצדדים, הפלסטיני והישראלי, יעשו מאמץ למנוע זאת".

האם החמאס מאותת לכם על רצונו להשתלב? מקורות פלסטיניים טוענים, שביום שני השבוע נערכה פגישה של אנשי פתח עם אנשי חמאס בדירה בעזה, ותחת מעטה של סודיות הוחלט על שילוב החמאס במשטרה הפלסטינית, שישותפו בה גם 2,000 מתושבי השטחים.

"הם רוצים להשתלב. הם לא אומרים לזה לא. אבל יש לשילוב שלהם במשטרה הפלסטינית יתרונות וחסרונות. יתרונות, מפני שהמשטרה מייצגת את כולם, ולא רק את הפתח. החסרון הוא החשש שינצלו את תפקידם להעברת נשק ומידע נגד השלטון ברצועה".

מהי מידת כוחו של הפתח בשטחים להערכתך?

"זה תלוי בהצלחה הכלכלית. בביסוס שלטון דמוקרטי־פלסטיני, ובהצלחה בפתרון הבעיות הכלכליות. ייתכן בהחלט שנגיע ל־90 אחוזי תמיכה בפתח אם נצליח, אבל גם ל־30 אחוז, אם ניכשל. הכל תלוי בדרך בה נתרגם את העברת השלטון לידינו".

עדיין יום עצוב

אתה יודע שראש אגף המודיעין של צה"ל אמר עליך, שאתה בין האנשים שיכולים להיות הנהגה חלופית לערפאת בעתיד?

"זו מחמאה מאוד גדולה בשבילי" (צוחק בהנאה).

אתה כבר יודע מה יהיה תפקידך עם כינון ההסכם?

"אין לאף אחד, עד לרגע זה, תפקיד מוגדר. לכל אחד יש תקווה שיקבל תפקיד טוב וחשוב. מצד שני, זה לא מצב כל כך טוב, מפני שאדם לא יודע את גורלו, ומה יהיה איתו בעתיד. אישית, אני לא דואג. אני סומך על הקשרים שלי ועל עצמי".

מה יש לך לומר לעם ישראל ביום העצמאות שלו?

"יש עם זה בעיה. הבעיה היא, שיום העצמאות של הישראלים הוא יום עצוב מבחינתנו. ביום הקמת המדינה הרסתם את העתיד שלנו. אי אפשר להגיד אחרת. אנחנו אומרים לכם חג שמח בכל חג, חוץ מהחג הזה. פשוט לא יכולים להגיד".

גם היום, כשאתם של תהליך שלום ומשמעותו ישראל קיימת כבר 46 שנים ואתם מכירים בה?

"כן, עדיין אנחנו לא יכולים להגיד לכם ביום הזה חג שמח".

מהם הצעדים הקרובים בהיבטם ביום שבו תקבלו לידיכם את השלטון ברצועת עזה ואיזור יריחו?

"המאבק הפלסטיני יתחיל באותו יום. תתחיל המלחמה לבניית המערכת השלטונית הדמוקרטית, יהיו שינסו לגרור אותו לדיקטטורה. המלחמה תהיה בכל התחומים, לבניית כלכלה הרוסה ובעוד תחומים רבים".

אתה חושב שיישפך דם במסגרת המאבקים הפנימיים שלכם?

"אני לא חושב שזה יהיה עם דם בשלבים הראשונים. אני אופטימי".

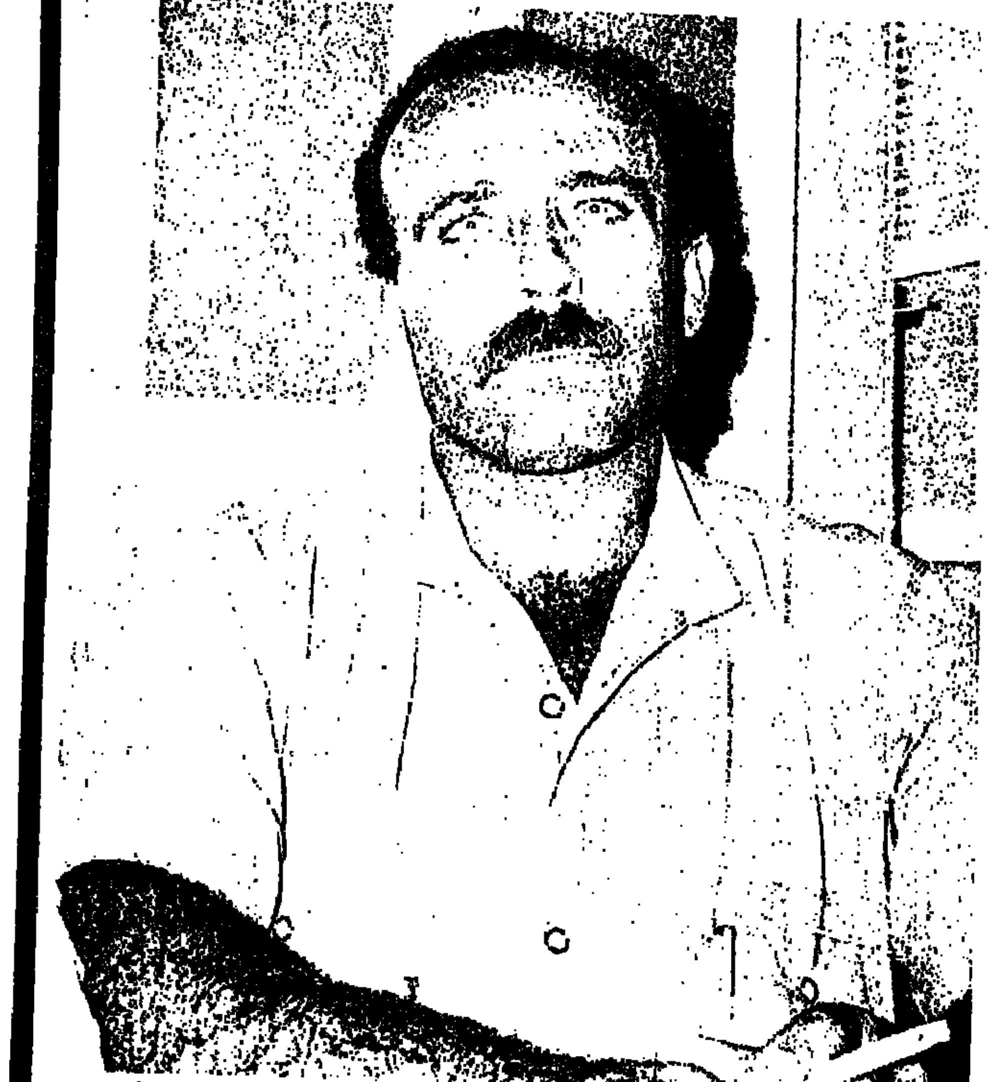

"זה ייקח שלוש שנים עד שירגישו השינויים". סופיאן אבו זיאדה (צילום: עודד ליפשיץ)

צה"ל בעזה מבנים וציוד מעזה ליד מחסום ארז (צילום: אי.פי)

דמות השיבה

בעוד מספר שבועות, יגיעו לעזה ויריחו מה שנותר מ"צבא השחרור הפלסטיני" המפואר, 7,000 חיילים, כחלק מכוח השיטור הפלסטיני — והכל במסגרת הסכם העקרונות עם ישראל. לא תהיה זו השיבה אותה תיארו משוררים ואנשי רוח פלסטינים בשנות השישים והשבעים, שדיברו על "אדמה שתחזור לבעליה", על נקמה שלא תיעלם לעולם, ועל מצדה שתשוב ותיפול ■ איך הם ראו את השיבה

יהודה ליטני

כוחות שיטור פלסטיניים מתאמנים ברבת עמון לקראת השיבה (צילום: איי.פי)

בשנת 1966 פגש מי שהיה אז בכיר במוסד הישראלי, שמואל טולידנו (לאחר מכן – יועץ לענייני ערבים לראש הממשלה וח"כ), על ספינת טיולים באגם ז'נווה, את מי שהיה שכנו בעיר הולדתו, טבריה, פרופסור פאיז סאיג. טולידנו וסאיג למדו באותה כיתה בקולג' הסקוטי בצפת, ויחסים ידידותיים שררו בין אביו של טולידנו, שהיה רבה הראשי של טבריה, לבין אביו של סאיג, שהיה הכומר הפרוטסטנטי של העיר.

כאשר נפגשו באקראי על ספינת הטיולים, נחשב סאיג לאחד האידיאולוגים הראשיים של אש"ף והיה מבוקש בידי המוסד, אולם טולידנו החליט להתעלם מהנסיבות העכשוויות ולהתייחס למפגש כאל מפגש בין ידידים מהעבר. הם נפלו איש על צוואר רעהו, התחבקו למשך כמה דקות ללא מלים, מחו דמעה והחלו לשוחח על ידידים משותפים שלא ראו במשך שנים, ועל גורל בני משפחותיהם. לאחר מכן, הציע טולידנו לסאיג לבקר בישראל ולהיווכח כמו עיניו בשינויים שחלו בה מאז 1948, ובעיקר, הנהגת מדיניות ליברלית יותר כלפי הערבים אזרחי ישראל מטעם הממשלה. סאיג כיווץ את עיניו, החיוך שהיה על פניו נמחה בבת אחת ואז השיב: "אני אחזור לשם רק בדרך אחת – עם צבא השחרור הפלסטיני".

פרופסור סאיג הלך לעולמו בתחילת שנות השמונים בניו־יורק. כמה מבני משפחתו הם כיום בין הבולטים שבמנהלי המו"מ הכלכלי והמדיני עם ישראל מטעם אש"ף. מה שנותר מ"צבא השחרור הפלסטיני" המפואר, 7,000 חיילים, עומד להגיע בעוד כמה שבועות לשטחים כחלק מכוח השיטור הפלסטיני – והכל במסגרת הסכם העקרונות עם ישראל. איזו שיבה תהיה זו לעומת מה שדימו הפלסטינים במשך עשרות שנים? וכיצד דימו אותה?

כובש אכול שנאה

וכך מתוארת השיבה ב"שלוש ערי הקודש" – שירה של הזמרת המצרית המפורסמת, אום כולתום, משנת 1969:

"מן המקום ממנו עלה מוחמד בלילה לשמים,
מירושלים הטהורה והזכה,
שומעת אנוכי... שוועה לעזרה.
עדה אני כי האויבים שרפו
את המקום הקדוש מכל
ודרכו עליו ברגל גאווה.
שומעת אני את האבנים העצובות
מקוננות בחשכת הליל:
"אבוי לירושלים הנתונה בידי התוקף!
לא ולא!
השחר לא יעלה על הכובש אכול השנאה.
האדמה תחזור לבעליה,
עטורת תהילה ועוצמה.
מסגד אלאקצא ישוב לידי אדוניו
וימלא גאווה את מאמיניו.
השמש תאיר שנית על מולדתנו
הנאמנה מתמיד לאללה".

מצדה תיפול

וכך מתאר זאת מחמוד דרוויש ב"מצדה נפול תיפול", מתוך אל־מוחרר, 15.10.1973:

"...אנחנו התחלנו ביום הכיפורים שלהם לכפר על החטאים שעשינו בשלוש מלחמות זולות. כך הפך היום ליום כפרה על חטאים שחטאנו כנגד אדמה, שכמעט ופיקפקנו אם אנו ראויים לה... ניצחנו, ניצחנו מייד כשפתחנו באש עליהם ועלינו בעת ובעונה אחת. הרגנו את דמיונות השווא העתיקים שלנו ואת שפלותנו שאבד עליהם כלח. התגברנו על הפלישה הפנימית שחדרה לתוכנו, עוד קודם שפרצו האויבים לאדמותינו...

"...וזה הניצחון הראשון והגדול ביותר – השחרור העצמי ושחרור הרצון. אחר־כך, יבוא שחרור האדמה.

בקלות יבוא, כמו שבא המוות בשעות אלה בהן אנו מחזירים את ההיסטוריה של המזרח לגיל הבגרות.

"מצדה לא תיפול, שנית מצדה לא תיפול. הם לא למדו דבר שיגן עליהם מחאם ומזעמנו. לא למדו אלא לדבוק בגורמים שהפכו אותם נוכרים לנו ולעולם. לדידם, מצדה אינה סיפור היסטורי המתרחש במבצר קדום, שלוחמיהם מגינים עליו עד מותם. מאז באו לפלסטין, עשו את מצדה למצב נפשי ולתסביך, תסביך שהם נושאים אותו ומתאבדים.

נלחמים ומתאבדים.
מנצחים ומתאבדים.
מתפשטים ומתאבדים.

"מצדה שהאמינו כי בה כוחם, צופנת לאמיתו של דבר את מותם. בחירת מצב המצור כפתרון למצב הזרות באיזור היא בסופו של דבר מעין התאבדות... האגדה נופצה, האגדה נופצה ביסודה, בעומק הנפש הישראלית... הגוף הישראלי השתכנע כי הוא חשוף לפציעה, מצדה נראית כניתנת להיכבש... אין הם יותר מאשר ספינה בים. כלום יכולה ספינה תועה לקרוא תיגר על הים עד אין קץ?..."

ירושלים אהובה

בשירה "ירושלים", מדצמבר 73, כותבת אסמא טובי, משוררת פלסטינית שעברה ללבנון:

" ...אנו באים, הוי ירושלים אהובה,
חכי לנו
והקשיבי לצעדינו
ולשאגותינו.
אנו באים, הוי מסגד אלאקצא,
הוי העפר הקדוש ביותר,
אנו באים, הוי שמחתנו,
את שיר התפארת,
הוי נצחונם של האבות,
הימים שבו, כזאנה השמענה צהלתכן
הוי נשים.
אנו צאצאי הגאים, התקיפים המומרים
"לא תמוש הנקמה מעינינו".

מאבק לדורות

ד"ר ג'מאל חמדאן כותב במאמר בשם "עתיד הסכסוך הערבי־ישראלי" שנתפרסם בירחון "אל מערפה", המוצא לאור מטעם משרד התרבות הסורי במרס 74:

" ...מוסכם על הכל שהמאבק עתיד להיות ארוך ומר. זהו מאבק לדורות, שאת תחילתו מציין למעשה קונגרס באזל, לפני שבעים וחמש שנה, בעוד שישראל עצמה קיימת על האדמה הפלסטינית רק זה עשרים וחמש שנה. אולם מה שברצוננו להדגיש הוא, שהמאבק יהיה קצר יותר מאשר יש המעריכים, על כל פנים, קצר מן המלחמות הצלבניות שנמשכו כמעט מאתיים שנה. קצבה של התקופה השתנה לחלוטין, והפך להיות מהיר מאוד, ואפקטיבי יותר לאין שיעור. יתר על כן, העולם לא יישא בסבלנות זמן רב מלחמה ממושכת שסופה אינו נראה. אם באמת יגיעו הערבים לרמת האתגר בצורה מוצלחת, כפי שהיה במלחמת אוקטובר, ניתן לומר בביטחון שייתכן שישראל תתקיים לכל היותר עשרים עד שלושים שנה לאחר שנת אלפיים..."

נבואת שוטים

כותב פרופסור אדוארד סעיד, מתוך "שאלת פלסטין", 1979:

" ...שני דברים ודאיים: היהודים בישראל יישארו ויישארו גם הפלסטינים. לומר יותר מכך הוא להסתכן בנבואת שוטים..."

עמנו יצמיח מהפכה

אבו־איאד (צלאח ח'לף), מתוך "ללא מולדת", 1978:

" ...ואף־על־פי־כן, עמנו יצמיח מהפכה חדשה. הוא יוליד מקרבו תנועה חזקה פי־כמה מתנועתנו, מנהיגים המושיים יותר טוב מאיתנו, ועל כן מסוכנים יותר לציונים. אין שום מקום לספק באשר לרצונם של הפלסטינים להמשיך במאבק, ובכל מחיר. זהו טבע הדברים. אנו נחושים בהחלטתנו להמשיך ולהתקיים כאומה, ויום אחד תהיה לנו מולדת".

כניסה של כובשים

הד"ר צאדק ג'לאל אל־עזם, מתוך מאמרו "הערבים והתפיסה המרקסיסטית על השאלה היהודית", ינואר 1970:

" ...אני מצהיר לקוראי בגילוי לב, כי מנסיוני המוגבל ומהסתכלותי האישית נוצרה אצלי התרשמות כי 'השחרור' פירושו היה, וביחוד למספר גדול מבני העם הערבי הפלסטיני, סוג של חזרה מילולית וטכנית אל הנסיבות עצמן כפי שהיו ב־1948. כוונתי בכך, כי המושג 'שחרור' היה מעורר בדעת האנשים דימוי של כניסת צבאות ערב אל ישראל, כניסה כדרך של כובשים, אשר אחריה כל פלסטיני ינער את האבק מניירותיו הישנים, אחר כך ייגש אל הכובש הערבי, יציג מסמך המאשר את בעלותו על בית זה או אדמה זו, ואזי המנצח יחזיר את הזכות לבעליה, כאילו דבר לא קרה בינתיים..."

מאבק מזוין

מתוך "האמנה הלאומית הפלסטינית" (1968):

(סעיף 9): "המאבק המזוין הוא הדרך היחידה לשחרור את פלסטין, לפיכך הוא אסטרטגיה ולא טקטיקה. העם הפלסטיני מאשר את החלטתו הנחושה, המוחלטת והקבועה להמשיך במאבק המזוין ולהתקדם לקראת המהפכה העממית והמזוינת לשחרור פלסטין מולדתו, להחזירה אליו ולקיים את זכותו לחיות בה חיים טבעיים ואת זכותו להגדרה עצמית ולריבונות עליה.

(סעיף 15): "מבחינה ערבית, שחרור פלסטין הוא חובה לאומית, וזאת כדי להדוף מהמולדת הערבית הגדולה את הפלישה הציונית והאימפריאליסטית, ולטהר את פלסטין מהקיום הציוני..."

(סעיף 20): "הצהרת בלפור, נוסח המנדט ומה שנבע מהם, ייחשבו בטלים. הטענות בדבר הקשר ההיסטורי או הרוחני של היהודים לפלסטין, אינן עולות בקנה אחד עם אמיתות ההיסטוריה, או עם מרכיבי המדינה במשמעותם האמיתית. היהדות כדת שמיימית אינה לאומיות בעלת קיום עצמי, וכמו כן, אין היהודים עם אחד, בעל אישיות עצמית, אלא הם אזרחים במדינות שלהן הם שייכים".

למען גוזלי פלסטין

פרופסור פאיז סאיג, מתוך המאמר "חופן עפר" – מחקר על משמעויות ה"בורגיבזם" וסיסמאותיו, מאי 1965:

"... אני ואתם יודעים היטב, שפלסטין לעולם לא תוחזר על־ידי חלומות מתוקים – חלומות בשינה או חלומות בהקיץ. לעולם לא תוחזר על־ידי תקוות חולמניות, וגוזליה לעולם לא יוותרו עליה בגלל רצונו של נביא־שלום זה או אחר, או מתוך כבוד לדעתו, או מתוך רצון לעודדו או להציל את מעמדו. אנו יודעים שלעולם לא יוותרו, אלא מתוך כפייה.

"לפיכך, גוזלי פלסטין הם הכופים עלינו להיכון למלחמה למען השבת פלסטין – והם שכפו עלינו בעבר להילחם מתוך הגנה על זכויותינו וקיומנו..."

יוליוס שטרייכר מכה שנית

כרוז מודפס שהופץ ימים ספורים לפני חג הפורים השנה בתאי הדואר של תושבים בעלי שמות נוצריים בצפון מערב לונדון, החזיר אותנו למחוזות הבדיוניים של עלילות הדם מנוסח ימי הביניים. על הכרוז, שמאשים יהודים בשימוש בדם ילדים נוצרים לאפיית מצות, חתום אחד ר. פלג, ועוד אחד שהועלה באוב, יוליוס שטרייכר, עורכו הידוע לשימצה של העיתון האנטישמי "דר שטירמר" ■ משטרת לונדון חוקרת

עודד ליפשיץ

קשה להאמין, אבל בשנת 1994 נעשה נסיון להחיות את עלילת הדם העתיקה, המיסטית, שמקורותיה בימי הביניים, על יהודים שרוצחים ילדים נוצרים כדי להשתמש בדמם לאפיית מצות בפסח.

עלילת הדם הזו אינה מופצת במחוזות חשוכים ונידחים במזרח אירופה. היא גם לא נולדה באירן הפונדמנטליסטית או במרכז איסלמי קנאי אחר, ואף לא מרגנים ניאו־נאציים למיניהם בגרמניה. בדרך כלל, האנטישמים המודרניים מתוחכמים יותר, ומאשימים את היהודים בהאשמות נוסח הפרוטוקולים של זקני ציון: קשר עולמי להשתלט על הכלכלה ואמצעי התקשורת במדינות השונות, ניצול המשאבים האלה להשגת שליטה בפועל על הממשלות במדינות שונות, כדי שאלו ינהלו מדיניות שתשרת אינטרסים של המיעוט היהודי.

עלילת הדם הקלאסית היא צל עובר, כמעט נשכחת. והנה בימינו מפתיעה לא פחות מדיווחים שבאגם סקוטי חי עדיין דינוזאור ימי קדום, המפלצת מלוך נס. אבל עובדות הן עובדות: המפלצת הזאת, עלילת הדם, שבה אלינו דווקא בלונדון, ולאו דווקא ברובעי עוני של מובטלים ואנשי שוליים מתוסכלים שקל להסית אותם.

מדובר בכרוז מודפס מה־23.2.94 ימים ספורים לפני חג הפורים, שהופץ בדואר ונשלח לתושבים בעלי שמות נוצריים המתגוררים ברובעים הצפון מערביים של לונדון. לא שלחו אותו לבעלי שמות עם צליל יהודי. אלו שכונות של המעמד הבינוני, בקירבת הריכוז היהודי הגדול ב"גולדרס גרין", איזור שנראה כמו עיירה יהודית קלאסית בגולה. אלפי היורדים שהגיעו לשם הוסיפו לו סממנים ישראלים כמו דוכני פלאפל ופיתות, עיתונים וספרים עבריים בדוכני המכירה, וכו'. גם בשכונות סמוכות, בקרבת דרך הנדון והמפסטד, יש ריכוזים יהודיים גדולים והרבה בתי כנסת ומוסדות קהילתיים.

עירוב עובדות ושקרים

עותק של הכרוז הגיע גם לתיבת הדואר של משפחת גרזם, משפחה יהודית עם שם אנגלי אופייני, ומשם התגלגל ל"על המשמר".

הכרוז, תחת הכותרת "הורים, ילדיכם בסכנה!", מודפס על נייר רשמי כביכול, של "כנסיית הבורא ומועצת הקדוש המעונה יוליוס". אין כנסיה כזו, אבל השם הוא שיבוש קל במכוון של שמה של כנסיה קיימת וידועה באיזור, שיבוש שנועד להטעות את מקבלי הכרוז. הכמרים בכנסיה הזו הוצפו, על לא עוול בכפם, במבול של תגובות נזעמות על הכרוז וגם קיבלו הצהרות תמיכה בכתב ובטלפון.

בכרוז נאמר ש"מאז רצח אדוננו ישו היו מקרים רבים של היעלמות ילדים נוצרים במהלך חגי הפורים והפסח שחוגגים היהודים. נזכיר לך את מקרה 'בית הכנסת של סאסון', ליד קלפטון קומון שבמזרח לונדון. בפורים של־1990 נמצאו גופות ילדים צעירים שנקברו תחת מגרש החנייה של בית הכנסת. מפקח ראשי רוג'ר קמבר מהסקוטלנד יארד ממונה על החקירה ואם בידיך מידע שיכול לסייע – התקשר אליו".

העירוב של עובדות, שקרים ופירושים מסולפים לעובדות נכונות שנועד להטעות את הקורא ולשכנע אותו שמדובר בדברי אמת, מאפיין את הכרוז לכל אורכו: גופות אמנם נמצאו שם, אך אין כל מידע או חשד שקושר אותן לבית הכנסת, ליהודים או לפולחן כלשהו. ייתכן שמדובר במקרה פלילי או בקברים ישנים. לכל מי שחופר ליד כנסיה נוצרית, יש סיכוי טוב למצוא הרבה שלדים, בגלל המנהג לקבור שם את המתים. טבעי שיש קצין משטרה שבודק את הפרשה, שטרם פוענחה, והחשדות, כמובן, אינם בכיוון של רצח פולחני יהודי. הפניה לתושבי איזור מרוחק ממקום האירוע אחרי ארבע שנים, להעביר מידע למשטרה – היא הסתה במסווה של קריאה למילוי חובה אזרחית.

מצורף גם הסבר: "חוקי התנועה היהודית מקדשים רצח פולחני בפורים ובפסח, כשדם מיובש של ילדים לא יהודים דרוש לעירוב במצות (לחם קודש). הרעיון הוא שהיהודים לא ייגאלו או לא יחזרו לציון, אלא אם מדי שנה (הדגשה במקור – ע.ל.) דמו של ילד נוצרי ישמש לצריכה פולחנית".

שיטפון של שנאת זרים

עלילה נוספת באותו כרוז היא שיהודים אונסים ילדות נוצריות. "ב־1989 נידון הסטודנט היהודי אלי כהן, בן 18, לשנת מאסר בשל תקיפה מינית של שתי ילדות שנמסרו להשגחתו. אם הילדות היתה מטרה למסע טרור של 'יקיר' האורתודוקסית בסטמפורד היל שבצפון לונדון, בגלל שפנתה למשטרה של הגויים להתלונן על מעשיו של כהן. חבר הפרלמנט גרוויל ג'נר מהלייבור הוקע כסוטה מין אחרי שסייע לחשיפת מעשיו של פרנק בק, שנידון למאסר עולם על תקיפת עשרות ילדים בלייסטרשייר". ושוב – ציטוט מפוברק ושיקרי מהתלמוד, מסכת עבודה זרה, 37 א': "מותר לאנוס ילדת גויים אם מלאו לה שלוש שנים".

יש לשער שגם בין היהודים באנגליה יש פושעי מין, אבל המעלילים מסתפקים בתיאור של שני מקרים אמיתיים או דמיוניים, ואף לא מנסים להוכיח, במדינה שבה הצהובונים תוססים אלפי פשעי מין מדי שנה, שבקרב היהודים יש יותר פשיעה מינית ואונס ילדים מאשר בשאר מגזרי האוכלוסיה.

הרקע הכללי, הקרקע שעליה צומחות ולו גם בשוליים, עלילות דם כאלה, הוא המשבר הכלכלי המתמשך באנגליה והאבטלה הגוברת, שמאפשרים לגל הגואה של שנאת זרים באירופה לחצות את הלמאנש ולשטוף גם את לונדון. במזרח לונדון מכים בריונים גזעניים מהגרים שחורים מאפריקה ואסיאתים מפקיסטן והודו, שנתפסים בעיניהם כטפילים ומתחרים על מקומות העבודה המעטים. כשמדובר בצוענים, למשל, גם אנשים נאורים ופתוחים בבריטניה נכשלים בניסוחים מכלילים ועויינים, על סף הגזענות. נכון שיש צוענים שפולשים עם קרוונותיהם לאדמות לא להם, מתנחלים בהן לפרקי זמן ארוכים, מפריעים לשכנים ומותירים מאחוריהם לכלוך ואשפה. אבל מדובר רק בחלק מהצוענים, ואלה שמעלים את הטענות נגדם נוטים תכופות להתעלם מתופעה שהפכה די נפוצה: נוודים אנגלים מבטן ומלידה, מובטלים ואחרים, שנעים בקרונות מגורים ברחבי בריטניה ומתנהגים בצורה זהה.

עד כה, לא שימשו היהודים מטרה מרכזית של שונאי זרים, ואם היתה באנגליה אנטישמיות, היא היתה מהסוג המסורתי והמתון: חסמו בפניהם בנימוס מועדונים בחברה הגבוהה, דיברו בצער על אלה שרק יודעים לעשות כסף, ולא צמחו בתרבות הבריטית. גם הכרוז הזה לבדו אינו יכול להעיד על תופעה כללית של התגברות האנטישמיות, אבל הסכנה קיימת.

הרקע הישיר לעלילת הדם בצפון לונדון הוא הלחץ על האוכלוסיה הלא יהודית, כתוצאה מהתפשטות הריכוזים היהודיים באיזור. ברגע שיהודים הופכים לרוב מוחלט ברחוב או בשכונה, וזה קורה לא אחת, בני המיעוט הנוצרי חשים לא בנוח וחלקם אף מחליטים לעזוב את ביתם ולעבור לסביבה אחרת. אותו תהליך קורה גם כשמהגרים שחורים או אסיאתים יוצרים ריכוזים אתניים בשכונות אחרות, ולא בגלל כוונות השתלטות זדוניות. נוח למהגרים ולמיעוטים להתרכז בקהילות, ליצור סביבה ידידותית שבה הם יכולים לשמר את תרבות ארץ המוצא ומנהגיהם הדתיים. גם בריכוזים האלה יש מתחים בין המהגרים החדשים לאנגלים, שאת רגליהם הם דוחקים. בתחום זה, צרת רבים אינה חצי נחמה, אלא להיפך: הידיעות על בריחה של אנגלים מריכוזים אתניים אחרים בלונדון רק מגבירה את החרדה והמתחים בקרב נוצרים שחיים בסביבה יהודית או בסמוך לה.

סכנה של עירוב

כרוז העלילה נפתח בפרשה אקטואלית: הרב הראשי יעקובוביץ פנה לעיריית רובע ברנט וביקש רשות להקים "עירוב", להקיף שכונות יהודיות ומעורבות בכבל ניילון על עמודים כדי שיהודים דתיים יוכלו לטלטל חפצים בלי לפגוע בקדושת השבת. כבלי העירוב הם כמעט בלתי נראים, והנזק הסביבתי כתוצאה מהצבתם הוא זניח או אפסי. אבל המעלילים מציגים את העירוב כמזימה זדונית: "85 תרנים ועליהם כבלי ניילון ייצרו גטו יהודי בן שבעה מייל מרובעים", הם מזהירים. "הבישוף המתודיסטי לנרד סופר מפרבר המפסטד גרדן, טוען בצדק, שיצירת גיטו יהודי מודרני תגרום למחלוקות דתיות מרות בין יהודים לגויים. סקר של רואה החשבון ארתור אנדרסן, מוכיח שהקמת עירוב תביא לירידה דרסטית במחירי הבתים בצפון מערב לונדון, ותאפשר הגירת יהודים נוספים, שירכשו רכוש נוצרי במחירי מפולת".

הכרוז קומם את יהודי האיזור, ותגובות מחאה פורסמו במקומונים של צפון לונדון. מצד אחר, יש בין היהודים באיזור כאלה שמתנגדים להקמת העירוב וטוענים שגם אם העירוב יקל על שומרי שבת, שכרו יוצא בהפסדו, מכיוון שהוא מהווה התגרות מיותרת בשכנים הנוצריים וגורם להגברת המתחים הבין־דתיים הקיימים ממילא. גם הוויכוח הזה הוא קלאסי: מאז ומתמיד התלבטו יהודים בגלות בשאלה, עד כמה להצניע או להבליט את קיומם ומה עלול להרגיז את הגויים.

הכרוז הנורא הזה, שכולו עלילות אנטישמיות מהסוג הגרוע ביותר, מסתיים בעירוב מסוג אחר: אזהרה שמעורבת בבליל מרושע אחר שלוש עלילות שקדמו לה: "ילדיכם בסכנת מוות! אם יוקם העירוב, הפולחנים המרושעים של היהודים שעד כה הוגבלו לתקופת פורים ופסח, יתקיימו במשך כל השנה. כתבו לנציגכם בפרלמנט שאתם מתנגדים לעירוב. אסור שתגדל הסכנה שילדיכם ייעלמו באיזור היהודי הזה. דווחו למשטרה על כל אירוע חשוד ושימרו את ילדיכם בבית בשבועות הקרובים. בשום אופן אל תאפשרו להם ללכת ברחוב ללא ליווי. ראו, הוזהרתם!"

חתומים על הכרוז אחד ר. פלג, ולא ידוע אם מדובר באדם קיים או במיקרוק, והתימה השנית הרבה יותר מוכרת, על אף שמחברי הכרוז העלו אותה מאוב מהגיהנום: הנאצי יוליוס שטרייכר, מי שהיה עורכו הידוע לשימצה של העיתון האנטישמי של היטלר, "דר שטירמר".

עד כה לא ידוע איזה ארגון או קבוצה עומדים מאחורי הכרוז. המשטרה הבריטית חוקרת. אם יש לכם במקרה מידע – דווחו לה.

Church of the Creator and Assembly of St Julius the Martyr
700 Finchley Road London NW11 8AH
(Telephone: 081 455 1300)

Parents. YOUR CHILDREN ARE IN DANGER!

23rd February, 1994

You will no doubt be aware that the large Jewish community in this area is campaigning for planning permission to set up an "Eruv". Eighty five poles, connected with nylon wire, would be erected to form a seven square mile Jewish ghetto. The Jews claim that this Eruv will allow them to observe the Sabbath "within their own bound... for the benefit of their own community" (Lord Jakobovits in a letter to Barnet Council).

1. Jewish Ritual Murder

2. Paedophilia

3. Talmud

Stop the Eruv!

זו הברירה

בדרך האלימינציה, אני מגיע למסקנה שהדבר הנכון והטבעי ביותר שעל מפ"ם לעשותו, הוא לחדש את הברית עם מפלגת העבודה בבחירות להסתדרות, ולצאת במאבק משותף על שלמותה וכלליותה מול הקמים עליה מימין. זאת, על בסיס יחסי הכוחות בין שתי המפלגות ועל בסיס מצע מוסכם

נפתלי בן־משה

לכאורה, המצב מצוין. מתי נפתחו בפני מפ"ם אפשרויות בחירה רבות כל־כך ומתי תיווה אחריה מחזרים רבים ולוהטים כל־כך, ובתוכם אפילו הרשימה הקוראת לעצמה הרשימה היהודית־ערבית המאוחדת? זה הכל לכאורה. למעשה, מעולם לא עמדה מפ"ם המנוסה בהתלבטויות בפני דילמה קיומית קשה כל־כך כגוף פוליטי, שכל טעם קיומו העצמאי הוא בייחודו הרעיוני ובדבקותו בשליחותו הפוליטית והחברתית.

כי מתוך שלל האפשרויות התיאורטיות, קיימות במצב הנתון, רק שתיים: להצטרף לחיים רמון ולפמלייתו העל־מפלגתית, לאחר שהעיד על עצמו שהוא מאמץ את מצעי מפ"ם ושהוא בעצם מפ"מניק ותיק ואנחנו לא ידענו, או להיענות לקריאתה של מפלגת העבודה, וזאת לאחר שהבינה, אמנם באיחור רב, שאת מקומה של מפ"ם במערך הטקטי האהוב עליה כל־כך של הליכה בשני ראשים – יכולה למלא על הצד המושלם ביותר קודם רצ, ועכשיו חיים רמון.

למרבה האכזבה, האופציה להופיע כאורח עצמאי, לא היתה קיימת מלכתחילה. מפ"ם בהסתדרות יותר מדי מזוהה, לטוב ולרע ואולי לא בצדק – עם הנהגת ההסתדרות הנוכחית, עם מדיניותה ועם כל מה שהיא מייצגת, כפי שזה משתקף בתקשורת ובדעת הקהל – מכדי שתוכל להופיע בפני הציבור כגורם אופוזיציוני מול מפלגת העבודה. מהסיסמה של "הסתדרות חדשה" איתה רצה מפ"ם בבחירות האחרונות להסתדרות – היא נשארה שקועה – בכל אופן בתודעת הציבור – לא רק כחלק מההסתדרות הישנה, אלא גם כחלק מההסתדרות הישנה־נושנה. לכן, נשקפה סכנה רצינית שבהתמודדות של מפ"ם מול מפלגת העבודה מצד אחד, ומול רצ בראשות רן כהן מצד שני – יתהפכו היוצרות ויחסי הכוחות של מפ"ם ורצ בהסתדרות.

מרצ כבר לא רלבנטית

כאן נכנס המרכיב של שימור הכוח, כמו שויקטור שם־טוב מכנה זאת. מה ערך יהיה לשליחותה ולתרומתה של מפ"ם ולחזון על חידושה ואיחודה של תנועת העבודה על בסיס פרוגרמתי, אם בדרך היא תתמוטט ותאבד את כוחה? לאחר שמפלגת העבודה, בקוצר רוחה, דחתה ביהירותה את האפשרות של הליכה משותפת עם מפ"ם, לא נותר לאדם כמוני, שהעדיף את הברית ההיסטורית עם מפלגת העבודה בהסתדרות, על פני הזיווג הלא טבעי עם רצ בנושאים החברתיים והסוציאליים – אלא להיאלם דום ולקבל את הדין של הליכה משותפת עם רצ לבחירות להסתדרות, כולל הנשא הפרסונאלי הנגזר מכך, מתוך תקווה שזה לא סוף פסוק, ושכל האופציות לעתיד עוד פתוחות.

בינתיים, עם הופעתו של חיים רמון בזירה, גם האפשרות של הופעה במסגרת מרצ איננה רלוונטית יותר. לשם כך, נחוצה גם הסכמתה של רצ, שכבר החליטה פה אחד להצטרף למחנהו של חיים רמון, גם מתוך הזדהות עם השקפותיו החברתיות, וגם מתוך חשש, אולי מוצדק, שבהתמודדות בין רמון להברפלד, עלולה מרצ להימחק.

האפשרות להצטרף למחנהו של חיים רמון פירושה מבחינתה של מפ"ם, חציית קו אדום ושבירת כלים וכללים של דמוקרטיה ומוסר ציבורי; פירושה לתת יד למעשה פלגני מגלומני בעיתוי מדיני קריטי ביותר, כשנדרש יותר מהכל, לשלב זרועות ולאמץ את כל הכוחות כדי להוביל קדימה את נושא השלום מול ההתנגדות הגוברת של הימין; פירושה לתקוע סכין בגבה של מפלגת העבודה, השותפה הבכירה בניהול המדינה וההסתדרות – בעיצומה של מערכת בחירות גורלית.

יכול עכשיו חיים רמון להציג את עצמו כמזכ"ל ההסתדרות הבא, ולהישבע אמונים לדרכה של ההסתדרות ולשליחותה החברתית בעם ובמדינה. כל זאת לא יכול לעקור מלב הציבור את הדימוי שהוא שקד ליצור לעצמו – ובמיוחד בעת המערכה על החוק לביטוח בריאות ממלכתי, שבמקום לחפש הבנה והידברות עם ההסתדרות, הסתער עליה כפי שמסתערים על מבצר של אויב – של אחד שמוביל את ה"עליהום" על ההסתדרות, כשהיא מושמת ללעג ולקלס ומוצגת כארגון אנכרוניסטי, שאבד עליו הכלח, שאין לו טעם ותוחלת, כולו מסואב, ומופעל על ידי מנגנון בזבזני ומושחת. מספיק היה לראות בטלוויזיה את השמחה לאיד של איש הקידמה הדגול, טומי לפיד, כדי להבין אילו שדים נוראים הוא מעיר מתרדמתם ואילו מאוויים אפלים הוא מעורר, אולי שלא ברצונו, ולאילו ציבורים עוינים הוא מתחבר.

וזה בתקופה בה נדרש יותר מהכל, לחזק ולבצר את משמעותה הכוללת של ההסתדרות ולהציגה כגורם מרכזי במפה החברתית והכלכלית של המדינה כמשקל שכנגד וכעומד בשער מול הזרם הניאו־ליברלי האנטי חברתי, העולה כסורת ומכה שורשים בהוויה הציבורית, בכלכלה וגם במדיניות הממשלתית. כל שומר נפשה של מפ"ם צריך לפעול כדי להרחיקה מדרך זו של דורסנות ופלגנות עליה עלה חיים רמון.

יצירה מקורית ומרתקת

כותב שורות אלו מתח לא פעם ביקורת על מדיניותה של ההסתדרות, על דרך טיפולה בנושא החוק לביטוח בריאות, על היעדר יוזמה מספקת להתחדשות ולהתרעננות, על התרוקנות מה שנקרא משק העובדים מכל תכניו ויעדיו היהודיים, על הזנחתה את וטיפול בנושא המיסוי וכן על אי־הצלחותיה לפעמים, להגן על שכרם הריאלי של העובדים. אך ביקורת, ככל שהיא נחוצה ולגיטימית, לא צריכה להביא לידי ייאוש ושבירת כלים. אינני גורס ש"עולם ישן עדי היסוד נחריבה", ושאפשר לבנות ולחדש על ידי הרס. להסתדרות כארגון וולנטרי, אין צבא ומשטרה ולא אמצעי כפייה אחרים שיכולים להגן עליה ועל קיומה. מי שצריך להגן עליה בפני הקמים עליה לרוקנה מתוכנה, לגמדה ולהציגה ככלי ריק – הם קודם־כל נאמני תנועת העבודה, שוחרי הסולידריות החברתית והצדק הסוציאלי.

ההסתדרות – אותו "גוף מסואב מזה 70 שנה" לפי דבריו של רן כהן – היא עדיין, דווקא בגלל מורכבותה וכלליותה – היצירה המקורית, המרתקת והחיונית ביותר שנולדה וקמה במדינה הזאת. ההתחדשות וההתרעננות צריכה לבוא מבפנים – ואני עדיין מאמין בכוחה של מפלגת העבודה ובכוחה של הנהגת ההסתדרות וגם בכוונותיו הרציניות וביכולתו של חיים הברפלד, שהוא חדש בתפקידו – להוביל את ההסתדרות קדימה לקראת האתגרים של העתיד ולערוך בתוכה את הרפורמות הנחוצות לחידושה, לביצורה ולקידומה לטובת העובדים, המשק והמדינה. וכאן שמור למפ"ם, כשותפה פעילה בהנהגת ההסתדרות, תפקיד מרכזי, יוזם ומוביל.

מכאן שמה שצריך להיעשות – כמו בנושא השלום ובנושאים מרכזיים אחרים – יוכל להיעשות רק בשותפות עם מפלגת העבודה, ומה שלא ייעשה על ידה ובשותפות איתה – לא ייעשה בכלל. כל ההוויות של אנשי רצ לקראת הבחירות לכנסת, ושל חיים רמון לקראת הבחירות להסתדרות על כינון כוח מרכזי על־מפלגתי אלטרנטיבי, הן חזיונות תעתועים חסרי שחר.

בדרך האלימינציה, אני מגיע למסקנה, שהדבר הנכון והטבעי ביותר שעל מפ"ם לעשותו, הוא לחדש את הברית ולהופיע בחזית אחת עם מפלגת העבודה בבחירות להסתדרות, במאבק משותף על שלמותה וכלליותה של ההסתדרות מול הקמים עליה מימין. זאת, על בסיס יחסי הכוחות בין שתי המפלגות ועל בסיס מצע מוסכם, שיבטיח את חידושה וחיזוקה של ההסתדרות. כך תשמור מפ"ם על דרכה הרעיונית ועל שלמות המחנה שלה, ותמנע קרע שותת דם עם ציבור הפעילים שלה בהסתדרות, ותביא לידי מיצוי את הפוטנציאל הגלום בה, את יחודה הרעיוני ואת שליחותה החברתית והסוציאלית. זו הדרך, ואין בלתה.

סיכוי להסתדרות אחרת

אני לא מת על חיים רמון. אני לא בטוח שהבשורה שלו מתאימה לציפיותי, אבל לפחות הוא מציע בשורה חדשה. לאחר היסטוריה פוליטית ארוכה של החמצה, הגיע הזמן שמפ"ם תלמד את הלקח. הפעם ראוי שהיא תקדים את מהלך ההתחדשות של ההסתדרות ותוביל אותו

זאב צחור

לפני קרוב ל־80 שנה נוסדה "מפלגת השומר הצעיר", וסמוך להקמת המדינה היא היתה למפלגת הפועלים המאוחדת. מאז לא מקובל לקרוא לה בשמה המלא, משום שאם יש משהו בולט שמאפיין אותה, הוא נטייתה לפילוגים פנימיים. על כן שמה המוכר הוא מפ"ם.

מי שעוקב אחר תולדות מפ"ם על גילגוליה, תוהה על הפער שבין איכות המפלגה לבין הישגיה הפוליטיים. גם לדעת משקיפים אובייקטיביים, מפ"ם לדורותיה הציגה גלריה מנהיגותית ברמה גבוהה יותר מכל מפלגה אחרת. מובילי דרכה זכו ליוקרה רבה והוקרה. המבנה הפנימי של המפלגה, רמת הארגון, הפעילים, הסניפים, העיתון – כולם היו טובים יותר מאלה שהציעו המפלגות האחרות. אף על פי כן, מה שמאפיין את התפתחותה הפוליטית של המפלגה הוא ההחמצה הפוליטית.

בנקודת ההתחלה היתה מפ"ם המפלגה השנייה בגודלה (כולל אחדות העבודה) – 19 מנדטים, והיה לה סיכוי של ממש להיות במשך הזמן אלטרנטיבה לשלטון. אולם מני אז היא הלכה ונשחקה, הלכה והתפוררה, עד שהגיע למצב של מפלגת שוליים, הנאלצת לחבור לכוחות פוליטיים אחרים, לעתים שונים ממנה באופן מהותי. בדיקת תולדות מפ"ם מלמדת, שהמפלגה איחרה תמיד בטקס פוליטי אחד אחר מהלך ההיסטוריה. על כן המפלגה, שאמורה היתה לקדם את ההיסטוריה בבואה, מצאה את עצמה נגררת אחריה בצאתה.

החובה לחצות קווים

החוקר, התוהה אחר סוד ההחמצה עשוי לגלות, שהבעיה העיקרית של מפ"ם הוא מוצאה התרבותי. מפ"ם, בבסיסה, היא יצירת השומר הצעיר. ראשוניה היו מייסדי תנועת נוער ומנהיגיה היו חניכי התנועה. לתנועת נוער אתוס משלה, המנוגד באופן מהותי לאתוס של מפלגה פוליטית. כך, למשל, אתוס תנועת הנוער מחייב נאמנות פנימית למוסדות, לאישים, לאידיאולוגיה. הציפייה היא לעקביות, להזדהות, לקולקטיביות רעיונית. המפלגה הפוליטית היא היפוכה של תנועת הנוער. היא דורשת התאמה מתמדת לרוח הזמן ולמצב המשתנה. מפלגה פוליטית מחויבת לחצות קווים, להחליף נאמנויות ולפעמים להתנער מעול האתוס הקודם.

אני יודע שיש בין הקוראים, האומרים לעצמם: אם כך, אני לא משחק במגרש הזה. זו בדיוק הבעיה של מפ"ם: הלא אמרנו, אנחנו חניכי תנועות נוער. גם בגיל מבוגר מאוד, אנחנו עדיין יצירה. מה לנו וללוליינות פוליטית. אנחנו מחויבים למוסדות שהקמנו ושאנו בשר מבשרן. למשל, לקיבוץ כפי שהיה לפני שנות דור; למשל, להסתדרות כפי שהיא כיום.

כמה קשה לחניכי תנועת נוער להביט בקמטים שצצו בבבואה הנשקפת אליהם במראה. הכוונה איננה לבבואה האישית, אלא לזו הקשורה בזיכרון הקולקטיבי של התנועה. דגל אדום, סוציאליזם, אחוות עמים ובמקרה הקונקרטי – ההסתדרות.

באי־נוחות מסוימת אני מבקש להעיד על עצמי, שאני יודע משהו על ההסתדרות. למן עבודת הדוקטור שכתבתי לפני שנים ועד ספר שפירסמתי בימים אלו, אני עוסק בפנומן הזה. (בכל פעם מחדש אני מגלה, עד כמה מעט יודעים על ההסתדרות אלה העומדים בראשה היום). על סמך זאת אני יכול לומר בביטחון, שלהסתדרות היה תפקיד מכריע בבניית "המדינה בדרך". גם בשנים הראשונות לאחר הקמת המדינה, נועד לה תפקיד מפתח. אפילו היום אין תחליף טוב למערכת הבריאות מקופת חולים.

אבל לצד הזכות הזאת, הצטברה במשך השנים שלילה גדולה. היא הולכת ותופחת ברמות מערכת כוחנית, המטפחת חצרנות אלימה (ראה השתלטות עסקני ההסתדרות על הבחירות הפנימיות במפלגת העבודה), סף שחיתות (ראה המודעות התמימות שההסתדרות מפרסמת ערב הבחירות מקופתה המדולדלת). כל באר־שבעי יודע, איזה תפקיד חשוב היה להסתדרות בבניין העיר לפני דור. אבל אני חושש, שהיום רק מעט באר־שבעים ירגישו אם מישהו ינעל את שער בניין מועצת הפועלים המקומית.

יאפי עם בשורה חדשה

לא שאין יותר צורך במועצת פועלים מקומית, צריך, ועוד איך. אבל לא כזו, לא למטרות שאותן היא משרתת (אילו מטרות? נראה אם למישהו יש תשובה, מחוץ למלים של פאתוס ריק). וזהו, אנחנו, בזמן אחר, יש מטרות אחרות, שונות לגמרי. הן מכוונות לקהל אחר, גדול הרבה יותר מאלה שבאים היום בשער מועצת הפועלים בבאר־שבע, או תל־אביב (מי מגיע כיום לבניין מועצת הפועלים? לצורך מה?). הן מחייבות רעיון אחר, אנשים אחרים, משהו שונה לחלוטין.

הנהגת ההסתדרות כיום איננה מציעה שום דבר חדש, גם לא שום דבר ישן. אילו נשאה אתוס שעבר זמנו, ניחא. לנוסטלגיה יש לפעמים ערך. אבל בכל שקראתי את הסיסמאות הממלאות את מודעותיה הגדולות של ההסתדרות בעיתון, לא מצאתי משהו המסביר את הצורך לשמר את מה שקורה בה כיום, ומה שקורה בה הוא במקרה הטוב לא כלום, במקרה הרע שלא נדע.

אני לא מת על חיים רמון. הוא קצת יאפי, צעיר, אני לא בטוח שהבשורה שלו מתאימה לציפיותי, אבל לפחות הוא מציע בשורה חדשה. למשל, קופת חולים מתקדמת, שאיננה מחויבת להחזיק על כתפיה איגודים מקצועיים מודרניים, המפתחים מערכות משנה בלתי תלויות במפלגות.

לאחר היסטוריה פוליטית ארוכה של החמצה, הגיע הזמן שמפ"ם תלמד את הלקח. הפעם ראוי שהיא תקדים את מהלך ההתחדשות של ההסתדרות ותוביל אותו. שומה על מפ"ם להצטרף לחיים רמון ולהקנות סיכוי להסתדרות חדשה, אחרת.

חפץ ביקרו

[...]מו של המפכ"ל הבא, מפקד מחוז [...]מרכז ניצב אסף חפץ, שב ועולה [...]מועמד מועדף ביום בו הודיע רב [...]צב פלד על התפטרותו. דומה [...]חפץ, המועמד עליו דווח כבר לפני [...]נה כמועדף לתפקיד, ומי שכמעט [...]רש מהמשטרה כשהמינוי ניתן לרפי [...]לד, יגיע למטרתו הנכספת באיחור [...]ל שנה

נחמן גלבוע

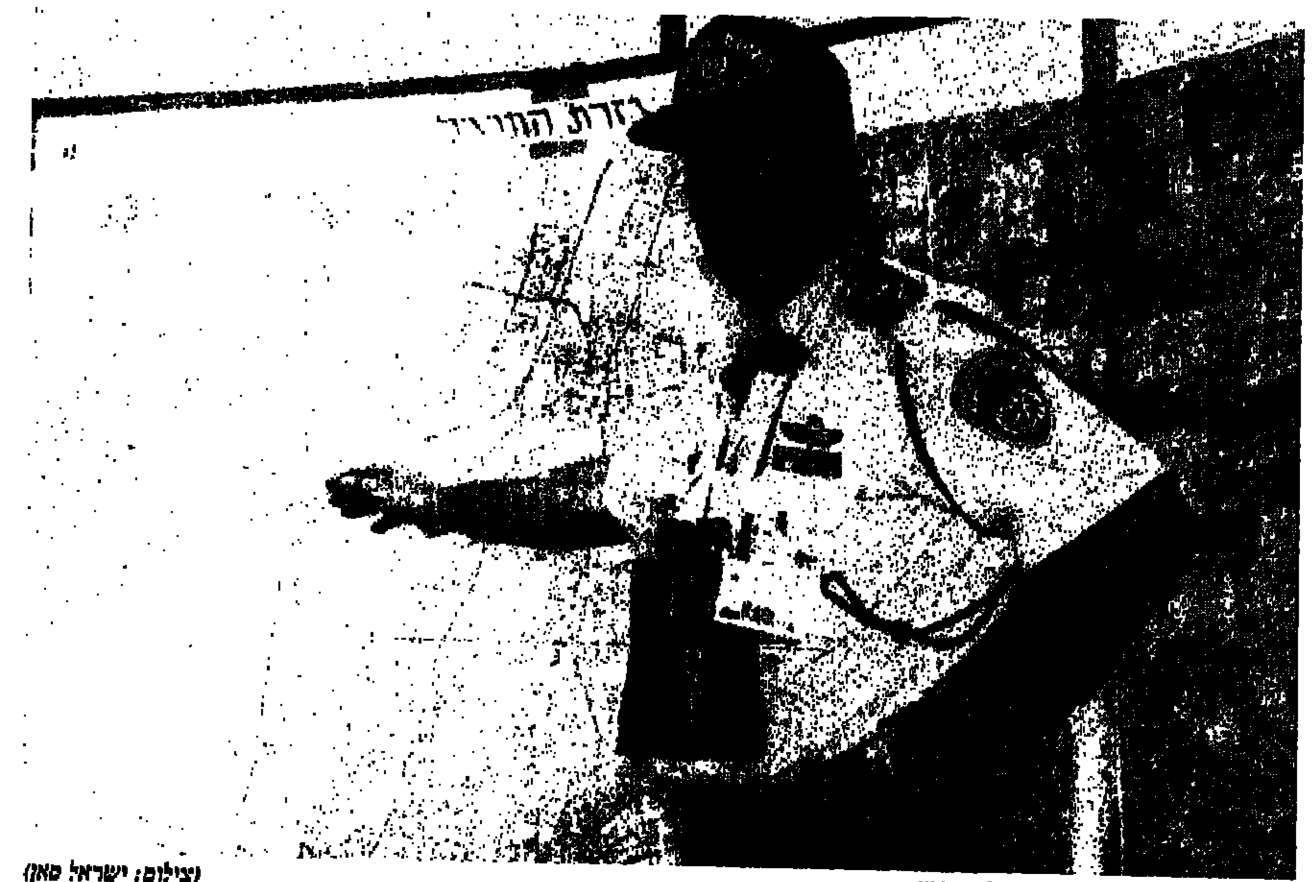
מינוי שלא יגרור התפטרויות. ניצב אסף חפץ (צילום: ישראל סאן)

[...]שעת כתיבת שורות אלה, עדיין לא הוכרז רשמית על מינויו של המפכ"ל הבא. התהליך אמור להיות פורמלי, ולכלול סבב שיחות עם רוב הניצבים ותתי הניצבים במשטרה. למרות זאת, לרובם כבר ברור האיש נבחר, וכי השיחה תיסוב על תגובותיהם לבחירה ואפשרויות [...]מינויים חדשים.

[...]מו של המפכ"ל הבא, מפקד מחוז המרכז ניצב אסף חפץ, עלה כמועמד [...]דף ביום שבו הודיע רב ניצב פלד על התפטרותו. ביום שלישי האחרון [...]ן אישור לעובדה כי חפץ הוא המועמד, בידיעה ראשית שהופיעה ללא ציון [...]ם הכתב ב"ידיעות אחרונות". לכל ניצבי המשטרה ומחפשי האישורים היה [...]ה, כי הידיעה יצאה ממקורות בכירים ביותר והיא מוסמכת. עתה, לא נותר [...]א לחכות להליך האישור הפורמלי, שייעשה על ידי הממשלה לקראת [...]נוי. דומה שחפץ הגיע אל מטרתו הנכספת באיחור של שנה, לעומת מה [...]וכנן.

[...]מהלך הימים הקרובים יתבהרו בוודאי יותר ויותר מהלכים שהתרחשו [...]ורי הקלעים בתהליך בחירת המפכ"ל. מה שבולט כבר עתה לעין, היא [...]בדה שכל השחקנים בזירה הפיקו לקחים מתהליך מינויו של המפכ"ל [...]כחי, רב ניצב פלד, שהתרחש בסך הכל לפני שנה. תהליך המינוי הקודם [...]רוש זמן קצר לאחר ששר המשטרה הטרי יחסית, והמפכ"ל טרנר, חוללו [...]ער כללי במשטרה שבמסגרתו נפגש השר לראשונה עם מירב הקצינים [...]רים. התפטרותו של המפכ"ל טרנר גרמה לזעזוע נוסף במערכת שלא [...]יצבה עדיין, ופתחה במערכה חדשה בין מספר ניצבים, שזה עתה התמקמו [...]שדיהם.

[...]ות האהדה שרוחשים לו, מוקדם לקדמו. ניצב יהודה וילק (צילום: בועז לניר)

[...]כובע עוד לא עוכל

[...]רק הזמן שבו התלבט שר המשטרה וחרש משה שחל בבחירת המפכ"ל, [...] לפרסום כתבות בעיתונים והעלאת שדולות גלויות וסמויות, כך למשל, [...] טקס הענקת אותות כבוד של העיר לוד לשר המשטרה, להרעפת [...]חים על מפקד המחוז, אסף חפץ, ונשמעו יותר מפעם אחת המלצות פרגנטיות [...] למנותו למפכ"ל. מועמדים אחרים הפעילו קשרים סמויים יותר [...] על הבחירה. הפעם, הודיע השר שחל מראש כי הוא מכיר היטב את [...]י המשטרה, ואין טעם שיפעילו שדולות למענם. הוא גם הדגיש, כי משך [...]יך הבחירה יהיה קצר ומהיר, כדי למנוע מאבקים מיותרים.

[...]מבט קצר בעיתונות השבוע האחרון מגלה, כי גם המתמודדים הפיקו את [...] מהבחירה הקודמת. בניגוד לשנה שעברה, שבה התפרסמו כתבות צבע [...]ות על מעללי המתמודדים בזמן שירותם בצה"ל ובמשטרה, השנה היה יכול [...]בנות רק יחסית. מספר כתבות על אסף חפץ מצאו בכל זאת את דרכן [...]תונים, אולם בסך הכל, השתמע מהן כי האיש עצמו מקפיד על שתיקה [...]מודדות, לפחות כלפי חוץ התאפיינה המערכה בנקיון ביותר. [...]בניגוד למקובל לעתים בצבא ובניגוד לשכיח בפוליטיקה, לא התפרסמה ולו פעם אחת ידיעה כלשהי מפיהם של מקורבים לניצב כלשהו, המביעים את דעתם על ניצב אחר. גם העיתונאים, ראוי לציין, גילו הפעם מידה רבה של זהירות. בשנה שעברה, מייד לאחר התפטרותו של טרנר, הודיעו כמה כתבים לענייני משטרה באותיות קידוש לבנה על בחירתו של אסף חפץ למפכ"ל. אותם כתבים, הזהירו בכיפתם, כי יאכלו את כובעם אם הבחירה תהיה שונה. הם הציבו הרבה סימני שאלה, לאחר שבקושי גמרו לעכל את הכובע הקודם בעקבות בחירתו של פלד לתפקיד.

הכבוד המפוקפק

התיאור הקצר של התרחשויות השנה שעברה חשוב מאוד כדי להבין את השיקולים בבחירת המפכ"ל הבא. בעוד שבשנה שעברה הירשה לעצמו השר שחל לשלוף את רפי פלד לאחר זמן קצר ביותר של פיקוד על מחוז ירושלים, הפעם נראה, שהוא אינו מעוניין ליצור שוב שרשרת של כסאות מוסיקליים במשטרה. ספיח נוסף של מינוי המפכ"ל פלד היה יציאתו של אסף חפץ לחופשת מחאה של מספר ימים, לאחר פגישה עם שר המשטרה, שבעקבותיה נמסר כי חפץ ימונה לתפקיד ממלא מקום המפכ"ל, חזר מפקד מחוז המרכז ללשכתו. על פי פרסומים לא רשמיים, הבטיח שחל לחפץ כי אם יחזור בו מהתפטרותו, יגדלו מאוד סיכוייו להתמנות לתפקיד המפכ"ל הבא.

כאשר ניתנה ההבטחה לחפץ, היה בידי שר המשטרה מרחב תמרון רחב ביותר, על פי התוכניות, אמור היה פלד לשמש כמפכ"ל לפחות ארבע שנים. ארבע שנים בפוליטיקה הן כמעט נצח. בעיקר כאשר במהלכן אמורה להתרחש מערכת בחירות חדשה לכנסת. לפיכך, יכול היה שחל לפזר הבטחות, שלא ברור אם הוא יהיה זה שיצטרך לקיימן. כיוון שחלפה שנה בלבד מאז ניתנה ההבטחה, אפילו שחל לא יכול היה להתכחש לה.

כאשר פינה פלד את הפיקוד על מחוז ירושלים, הנחשב למחוז מרכזי ורגיש, הציע שחל לחפץ את הפיקוד על המחוז. חפץ החליט לוותר על הכבוד המפוקפק להיות תחת עינו הבוחנת של שר המשטרה, והעדיף להמשיך לפקד על מחוז המרכז, הנחשב למחוז קל יותר לשליטה. בעקבות החלל שנוצר, הוקפץ יהודה וילק, שהיה ניצב חדש וצעיר יחסית, מהפיקוד על המחוז הדרומי, למחוז ירושלים. אילו נערכה בחירת המפכ"ל במועד המתוכנן, יכול היה וילק לבקש לפרוע את חשבון הצלחתו בניהול וניווט המחוז הרגיש בשנים קשות. בשלב הזה, כאשר עדיין לא מלאה שנה לכהונתו בתפקיד, נראה כי למרות האהדה שרוחשים לו השר והמפכ"ל הנוכחי, מוקדם עדיין לקדמו לראש הפירמידה.

הקושי העומד עתה בפני וילק הוא להצליח לעבור בשלום את אחת התקופות הרגישות ביותר בירושלים עד להתמודדות הבאה על תפקיד המפכ"ל. צריך לזכור, שאירועי הר הבית הראשונים, שהסתיימו בהרג של עשרים פלסטינים, וחיסלו למעשה את סיכויי הפיקוד על מחוז והמפכ"לות של אריה ביבי, עומדים לנגד עיני וילק מיום כניסתו לתפקיד. גם המתמודד השלישי על תפקיד המפכ"ל, מפקד מחוז תל אביב, ניצב גבי לסט, מכהן בתפקיד מפקד מחוז קצת יותר משנה. בפעם הקודמת ביקש להיבחר כמפכ"ל שבועות ספורים לאחר כניסתו לתפקיד. כשקיבל תשובה שלילית, חזר בשקט למחוז המאוכלס ביותר במדינה, והתרכז בלוחמה בפשיעה במחוז המושך אליו עבריינים מכל הארץ.

מבחן הצפרדעים

כאמור, אחד השיקולים שעמדו לנגד עיניו של השר שחל היה למנוע זעזוע חדש של המערכת המשטרתית, שזה עתה החלה להתייצב. מינויו של יהודה וילק לתפקיד המפכ"ל היה גורם בוודאות לפרישה ועמה של אסף חפץ מהמשטרה, ויתכן שהיה מביא גם לפרישתו של גבי לסט, המשמש כניצב זמן רב יותר. במקרה כזה, תישאר המשטרה ללא מפקדים בשלושת המחוזות המרכזיים, והשר והמפכ"ל החדש יצטרכו לאייש את הפיקוד על המחוזות הללו על ידי תתי ניצבים או ניצבים, שזה עתה החלו לפקד על אגפים במטה הארצי. מינויו של חפץ לא יגרור אחריו התפטרויות כלשהן, ויחייב מינוי אחד בלבד של מפקד מחוז המרכז.

בסך הכל, מתרחשים במשטרה מספר תהליכים תפקודיים וארגוניים, שהמפכ"ל החדש יוכל להמשיך להוביל אותם. המשטרה קלטה בשנה האחרונה כ־1,700 שוטרים חדשים, שמילאו את השורות בשטח ובחדרי החקירות. מינויו של מפכ"ל בעל עבר בטחוני עשיר כחפץ יאפשר לשחל להתעקש על תוכניתו, להפקיד את תפקידי השיטור והביטחון באוטונומיה בידי המשטרה.

המשטרה היא גוף היררכי והניצבים יקבלו את סמכותו של העומד בראשה בעיקר כשלא מדובר באדם שהוצנח מבחוץ. לחפץ יש כושר מנהיגות טבעי וכריזמטיות שתעזור לו לרכוש במהירות את אהדתם של השוטרים.

הבעיה של חפץ, שעליה שילם כבר מחיר כבד, היא התבטאותו הבוטה בעבר על עניינים שאינם מוצאים חן בעיניו בתפקוד המשטרה. ניצבי המשטרה לא יאהבו בוודאי לשמוע מכיוונו של המפכ"ל ביקורת בוטה אלא סביר להניח, שעקב המעמד המחייב יפחתו ויתמתנו אותן ביקורות.

מפכ"ל משטרה, כמו כל נושא תפקיד בשירות הציבורי, צריך גם הוא מאוד להכיר את הפוליטיקאים הממונים עליו. המפכ"ל הקודם, [illegible] שחל, הגיע מהר לסוף דרכו, בדיוק על רקע יחסיו העכורים עם השר. המפכ"ל הבא להצליח לעבור מכהונה זו את תקופת כהונתו בשלום, גם במקרה של צפרדעים שנשלחו למשטרה מכיוון השר הממונה עליה. באותה שמבחנו של המפכ"ל הבא יהיה גם הוא בדיוק בנקודה הזו, של יכולת העשייה והגמרו מול שר פוליטי ביותר, שאופיו שונה מאוד מזה של המפכ"ל.

מלחמת קיום

ג'ון מייג'ור משנס מותניים למאבק אחרון על מעמדו ועתידו הפוליטי. אם תיכשל מפלגתו בבחירות לרשויות המקומיות והאזוריות, הוא יעמוד ב"קו האש" והכישלון יירשם לחובתו ■■ במצב הנוכחי, לאחר ששורה של אירועים דירדרה את מצבו בתוך מפלגתו ובדעת הציבור, יודע מייג'ור שכל צעד שיעשה יזכה לקיתונות של ביקורת, והוא מהמר על מעורבותו האישית במערכת הבחירות. לכן יצא את משרדו הלונדוני לסיור באיזורי הבחירה

דפנה ורדי, בריטניה

ראש ממשלת בריטניה, ג'ון מייג'ור, החליט השבוע לקחת על עצמו את אחד ההימורים הגדולים בקריירה הפוליטית שלו. בעוד מעמדו בציבור ובמפלגתו נמצא בשפל, החל מייג'ור לסייר באזורי הבחירה, עם תחילתה של מערכת הבחירות לרשויות המקומיות והאזוריות, דבר המעמיד אותו אישית ב"קו האש", אם תספוג המפלגה מפלה בבחירות אלה.

כאשר העיתונאים שאלו את מייג'ור, מדוע החליט שלא להישאר במשרדו במרכז לונדון, אלא לצאת לשטח ולשוחח עם בוחרים באזורי הבחירה השונים – דבר שהופך אותו למעורב אישית בבחירות לרשויות המקומיות, והופך בחירות אלה להצבעת אמון בו עצמו, שנתיים לפני הבחירות הכלליות הבאות – הוא הסביר, שבמצב הנוכחי כל מה שהוא היה עושה, היה נתקל בביקורת. "אם הייתי נשאר בלונדון", אמר, "היו טוענים שאני לא יוצא אל העם ומתרחק מהמציאות; כשאני יוצא אל הבוחרים, אומרים שאני נוקט מעורבות אישית".

הערכתו של מייג'ור בעניין זה נכונה בהחלט. הוא נמצא עכשיו במצב, בו כל מה שיעשה יעמוד לביקורת. גם לולא יצא ממשרדו, היו מתנגדיו טוענים שהבחירות לרשויות המקומיות, ואלה לפרלמנט האירופי, חודש מאוחר יותר, מהוות אמת מידה לפופולריות של ראש הממשלה. במערכת הבחירות הכלליות האחרונה הוכיח מייג'ור, שגם כאשר כל עורכי הסקרים והפוליטיקאים מטילים ספק בסיכוייו, הוא מצליח להשיג תמיכה, כאשר הוא מניח לגישה הפורמלית, עוזב את משרדו ומסתובב בשטח. לכן אפשר להבין את החלטתו, להמר על מעורבותו האישית ולקוות שבסיוריו באזורי הבחירה יוכל לשפר את מעמדו האישי. למייג'ור לא היה ספק בכך, שאם המפלגה תובס בבחירות המקומיות, תופנה כלפיו אצבע מאשימה, ולכן העדיף לפעול ולקחת על עצמו את האחריות לתוצאות.

בשלב זה, כמו לפני הבחירות הכלליות, צופים עורכי הסקרים מפלה למפלגה השמרנית, בעיקר בבחירות למועצות המקומיות באיזור לונדון, שהן, מבחינה סמלית, החשובות ביותר למפלגה. בתחילת החודש הבא יעמדו לבחירה כמעט כל חברי המועצות המקומיות של איזור לונדון, ואחד המצבים הקשים, מבחינה מוראלית, שיכולים להיווצר במפלגה השמרנית, יהיה אם נציגיה יפסידו את השליטה במועצה המקומית של איזור וסטמינסטר, בו נמצאים משרדי הממשלה, הפרלמנט וארמון המלוכה. אם אלה יעברו לידי מפלגה אחרת, זו תהיה אחת המכות הקשות שספגה המפלגה השמרנית בשנים האחרונות.

כל השגיאות האפשריות

מאז נצחונו המפתיע של מייג'ור בבחירות הכלליות, נראה שהוא הצליח לעשות את כל השגיאות האפשריות, ולא אחת אף לעורר בעיות, במקום בו ידע מראש שאין לו כל סיכוי לנצח. מקרה כזה היה רק לאחרונה, כאשר חזר והצהיר, שלא ייסוג מעמדתו בעניין מספר הקולות הדרושים להטלת וטו על החלטות האיחוד האירופי, לאחר הרחבת האיחוד וצירופן של ארבע המדינות החדשות. מלכתחילה, בעלת הברית היחידה שהיתה לבריטניה בעניין זה היתה ספרד, אך מייג'ור חזר והצהיר שלא יוותר. הצהרות אלה, שהעידו על שיקול פוליטי מוטעה, רק גרמו לכך שהציבור בבריטניה התעניין בנושא, וכל הדיונים והמשא ומתן סביב שאלת זכות הווטו הפכו לעניין מרכזי, בעוד שקודם לכן היתה ההתעניינות בבריטניה בעצם הרחבת האיחוד האירופי, מדיניות בה דגלה בריטניה בשנים האחרונות. בסופה של תקופת הדיונים המייגעת, לא היתה לבריטים כל ברירה אלא לסגת מעמדתם, או לסכן את הרחבת האיחוד.

פרשיה זו, אשר אילצה את הממשלה לסגת בצורה מביכה ממאבק שהעיד על שיקול פוליטי מוטעה, היתה רק האחרונה בשורה ארוכה של שגיאות, שיחד עם חוסר מזל, פגעו קשה במנהיגותו של מייג'ור והעמידו בסימן שאלה את עתידו.

מצבו של מייג'ור הגיע לנקודת שפל כזו, שהנהגת האופוזיציה, ובעיקר הנהגת הלייבור, החליטה שהמדיניות הטובה ביותר, בשלב זה, היא לעמוד מהצד ולהניח לממשלה ולתומכיה לפגוע בעצמם. בתחילה היו במפלגת הלייבור רבים שמתחו ביקורת על החלטה זו, אך הזמן מוכיח, שמפלגת השלטון אכן מצליחה לעשות את כל השגיאות האפשריות, ויריביה, בהחלט יכולים להרשות לעצמם לעמוד מהצד, לא לעשות כלום ולקטוף את פרי השלומיאליות של הממשלה, מבלי להסתכן בטעויות.

מאז ההצבעה המכרעת על אישרור הסכמי מאסטריכט, המשימה העיקרית שעמדה מול מייג'ור היתה ללכד את שורות מפלגתו, אשר היתה במצב קשה לאחר ההצבעה שפילגה את שורותיה. ראש הממשלה – אשר ידע שיידרש עוד זמן כדי להוכיח לציבור, שבריטניה אכן יצאה לגמרי מהמשבר הכלכלי הממושך בו היתה נתונה – החליט לבחור במה שנראה לו כחימור בטוח, ויצא במערכה שזכתה לכינוי "חזרה לערכים בסיסיים". לכאורה נראה היה, שאי־אפשר לטעות הרבה במדיניות כזו, ושהיא יכולה להבטיח למפלגה בסיס להתאחד סביבו. אולם חוסר מזלו של מייג'ור הביא לכך, שמדיניות זו היכתה כבומרנג וסיפקה לאמצעי התקשורת, ובעיקר לעיתונות הצהובה, שפע של סיפורים על חברי הממשלה, אשר חייהם הפרטיים לא בדיוק עמדו בקנה המידה המוסריים של אותם ערכים בסיסיים. תוך זמן קצר נאלץ מייג'ור לקבל את התפטרותם של כמה שרים, כאשר לפני כל התפטרות היו ימים [...] כתבות עסיסיות על חייהם הפרטיים של אותם [...]

המתנגדים מריחים דם

אנשי מפלגתו של מייג'ור, ובעיקר חברי ה[...] שמחוץ לממשלה, ובראשם האנטי־אירופים – אשר לא סלחו למייג'ור על הצלחתו באישור [...] מאסטריכט, להם התנגדו – החלו "להריח [...]". ההתמרמרות במסדרונות הפרלמנט גברה, ומלו[...] הריטונים על הירידה במצבה של המפלגה ועל [...] המחדלים של הממשלה, החלו הספקולציות [...] למעמדו של ראש הממשלה עצמו, וסיכוייו להנהי[ג את] המפלגה לבחירות הבאות.

במשך השנתיים מאז הבחירות הכלליות, מצא מייג'ור את עצמו כמה פעמים מול ביקורת קשה [...] ולפחות פעמיים הבהירו חברי המפלגה [...] האחרונים, שראש הממשלה עומד בתקופת ניסיון [...] לא יביא לשינוי חד במצב הקשה. יותר מכך, [...] האחרונים יצאו כמה ממתנגדיו של מייג'ור, [...] הפחות חשובים שביניהם, בגלוי נגדו וקראו לו לה[...] בטענה שהוא אינו מצליח להוכיח את כושר ה[...] הדרוש.

אמנם, קריאותיהם של אלה אינן נחשבות [...] שכן מדובר בחברי פרלמנט שמעמדם בתוך המפלגה [...] רב השפעה. אך הניסיון הוכיח, שכאשר אלה [...] לעצמם לבטא בגלוי את עמדתם, ראש הממשלה [...] לקחת את העניין ברצינות, שאם לא כן, הוא עלול [...] את עצמו מול התנגדות רצינית הרבה יותר. [...] הנוכחי, נראה שעתידו של מייג'ור בטוח רק עד [...] ומה שיהיה לאחר מכן ייקבע בהתאם לתוצאות [...] שמעכשיו עד לאחר הוועידה השנתית של ה[...] השמרנית.

שורה של מבחנים

במהלך תקופה זו, עומדים בפניו שורה של [...] מערכת הבחירות לרשויות המקומיות, אשר [...] השבוע, תהיה רק הראשון שבהם, ונראה שמייג'ור [...] לתקוף מבחן ראשון זה במלוא המרץ ועם [...] מלאה. חודש לאחר מכן צפויה לו מערכה [...] הבחירות לפרלמנט האירופי, שהן אלמנט בעייתי [...] שכן קשה יהיה שלא לחשוף במהלכן את הפילוג [...] המפלגה השמרנית באשר לשאלת עתיד [...] צפויות להתקיים בזמן הקרוב מספר מערכות [...] משנה, להחלפתם של חברי פרלמנט שמתו [...] האחרונים. מערכות בחירות אלה היו עד עכשיו [...] כמיוחד למפלגה השמרנית, שכן אפילו [...] של המפלגה מרשים לעצמם להביע את מחאתם [...] משנה, בידיעה שאין בבחירות אלה כדי [...] הממשלה, אך יש בהן כדי לתת לבוחרים [...] להוכיח את חוסר שביעות רצונם.

בנוסף לשלושת המבחנים האלה, עתידות [...] בסתיו מסקנותיה של ועדת החקירה בעניין מכירת [...] לעירק, אשר עלולות להביא להתפטרותם של [...] ממשלה, אם תוכח אשמתם. יש להניח, שגם אם [...] הוועדה לא יביא להתפטרות שרים, הן לא יהיו [...] כלפי הממשלה. עיקר הביקורת תהיה [...] הממשלה של אותו זמן, בראשותה של תאצ'ר. אך [...] פרסום מסקנותיה של הוועדה לא יצליח מייג'ור [...] את מעמדו ולהביא לאווירה של יציבות, הרי [...] השעיר לעזאזל, והדרישה בתוך מפלגתו [...] זאת כדי להראות לציבור, שהמפלגה לוקחת [...] מסקנות הוועדה ומביאה לשינוי יסודי, זמן [...] הבחירות הכלליות הבאות.

יש להניח שעד חודש נובמבר, גם אם מייג'ור [...] יצליח לעשות הרבה לשיפור מעמדו, איש לא [...] להדיחו. אך אם האווירה המורידה תימשך [...] המושב הבא של הפרלמנט, בסתיו, אפשר [...] שאחד ממתנגדיו של מייג'ור יפעל לקיומן של [...] פנימיות לראשות המפלגה, מה שיגביר את [...] הפנימי להחלפתו של מייג'ור במנהיג, שאנשי [...] יאמינו ביכולתו להביא [...] הבאות. בשלב זה נוטים רבים להאמין [...] האיש שיבטיח ניצחון זה, ואם הוא לא יצליח [...] האווירה, לא יוביל את המפלגה לבחירות [...] בינתיים הוא מראה שיש בכוונתו להיאבק [...] והחודשים הבאים יראו אם אכן [...] עתידו הפוליטי.

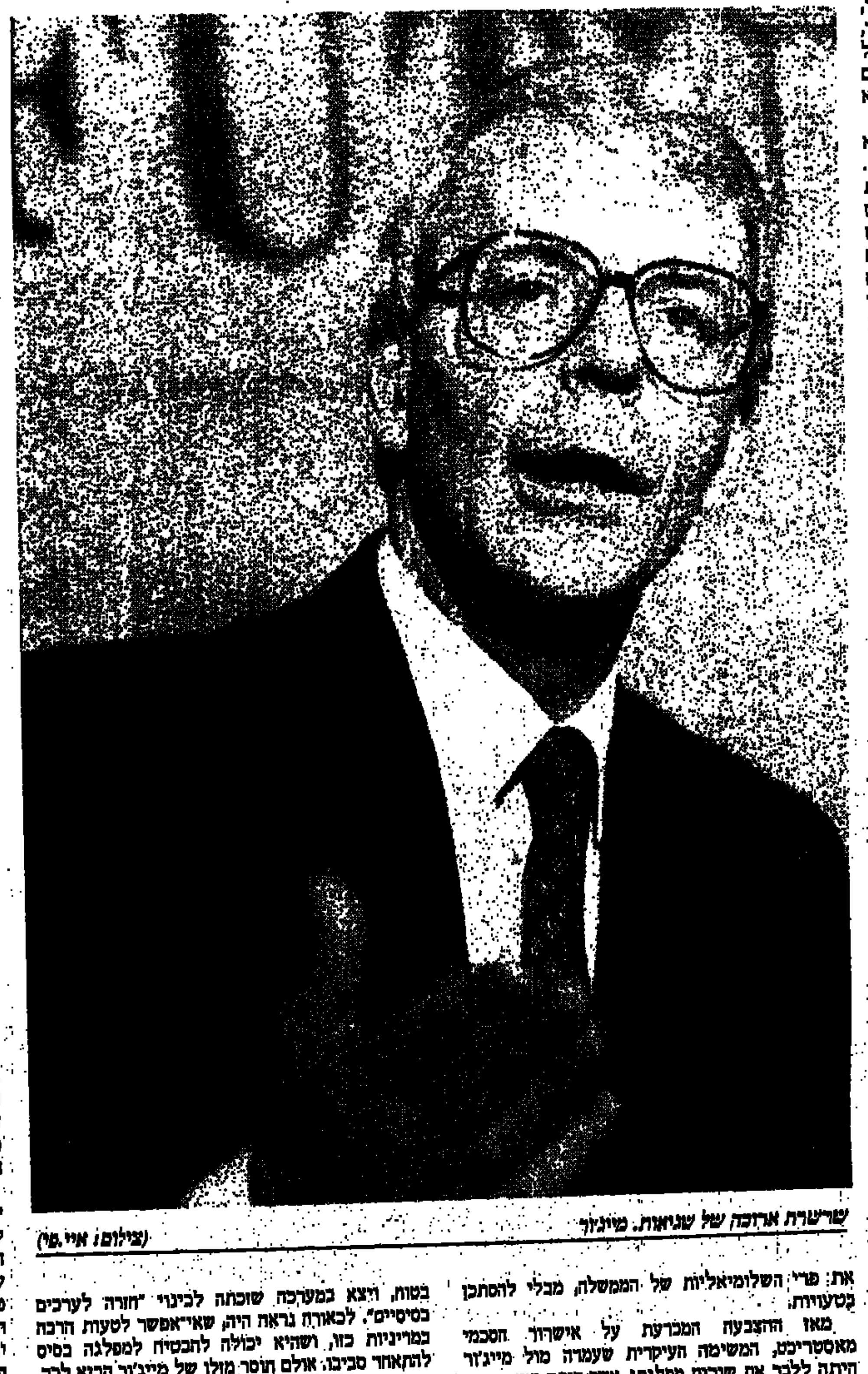

שרשרת ארוכה של שגיאות. מייג'ור (צילום: איי.פי)

גילויים מפלילים

מאז החליט בית המשפט בגרמניה לפטור את המנהיג הניאו־נאצי פרנץ שיינהובר, העומד בראש המפלגה החומה, מהעמדה לדין על התבטאות אנטישמית, כמעט לא עובר יום בלי שכותרות העיתונים יעסקו בסוגיה זו ■ הרפובליקאים, טוענת התקשורת, לא רק מפזרים הצהרות גזעניות, אלא קיים חשד מבוסס שאחדים מראשיה נטלו חלק פעיל במעשי אלימות כלפי זרים

ורדינה חילו, בון

השבוע, התרבו הלחצים על המפלגה הרפובליקאית הניאו־נאצית. פוליטיקאים בעלי אומץ ציבורי דורשים את הוצאתה מחוץ לחוק, או במקביל, להצר את צעדיה באורח שיביא להיעלמה מהמפה הפוליטית הגרמנית.

מאז החלטת בית המשפט בלנדסהוט בשבוע שעבר, שפטרה את המנהיג הניאו־נאצי פרנץ שיינהובר העומד בראש המפלגה החומה, מהעמדה לדין בשל התבטאותו האנטישמית, כמעט לא עובר יום מבלי שכותרות העיתונים יעסקו בסוגיה זו. בית המשפט הגרמני קבע ששיינהובר אמנם העליב שניים מראשי הקהילה היהודית, אולם בדבריו לא היו משום הסתה גזענית, שכן הדברים לא כוונו כלפי היהודים כעם.

הסופר היהודי רלף גורדנו, כמו עוד רבים שכעסו על החלטת בית המשפט, טוען שמערכת המשפט טרם תפסה איזו השפעה היתה לה בעבר, כשתמכה במשטר הנאצי, ואיזה תפקיד יש לה כיום, כשהיא מיתממת בנושאים גזעניים.

חבר המפלגה הנוצרית דמוקרטית, יוהנס גרסטר, העומד בראש הלובי הישראלי בבונדסטאג, דורש לסווג את הרפובליקאים כמפלגה עוינת למשטר, ולנקוט צעדים חמורים נגדה. יו"ר ועדת החוקה של הפרלמנט, הורסט אלמן, תבע במפורש להוציא את המפלגה הגזענית הזו, לדבריו, מחוץ לחוק, אם יוכח שאנשיה מעורבים בפעילות פלילית.

לפי מידע מסווג, רוצים הרפובליקאים, במהלך מסע הבחירות המחוזיות והכלליות שיתקיימו במהלך חצי השנה הקרובה, להשתמש בביטויים אנטישמיים כחלק מהמצע שלהם, דבר שלדעתם, יקנה להם תמיכה של בוחרים בעלי נטיות ימניות גזעניות.

ההשתלחות של שיינהובר, שהאשים בחודש שעבר את המנהיג היהודי בוביס בהגברת האנטישמיות בגרמניה, לא היתה סתם פליטת פה. "הוא המסית הגרוע ביותר במדינה לשנאה, והסיבה האמיתית לאנטישמיות בה", אמר על המנהיג היהודי מייד לאחר הצתת בית הכנסת בליבק. "לא אחזור בי אפילו מסנטימטר אחד", חזר והצהיר בכנס מפלגתי, ואף איים לתבוע את בוביס, שהתעקש כי ראשי המפלגות הימניות קיצוניות הם הגורמים להסתה הצתה רוחנית שגרמה לפיגוע בליבק בערב חג הפסח.

מסתבר שהרפובליקאים לא רק מפזרים הצהרות אנטישמיות וגזעניות, אלא שקיים חשד מבוסס שאחדים מראשיה נטלו בעצמם חלק פעיל במעשי אלימות כלפי זרים. כך עולה ממידע של שירותי הביטחון במדינת נורדריין וסטפליה, המנהלת מעקב אחרי המפלגה כמו יתר המדינות הפדרליות.

משרד הפנים בדיסלדורף מסר, שחבר המפלגה הרפובליקאית השתתף אישית בהתקפה על מעון פליטים ביישוב השוכן סמוך לעיר קלן. נגד שלושה חברים אחרים מתנהלת חקירה משטרתית, באשמה של החזקת נשק באורח בלתי חוקי.

שני הרפובליקאים נדונו לארבע שנות מאסר, כיוון שהתעללו באזרח תורכי חולה לב וגרמו למותו. שניים נוספים מהעיר דורטמונד, יועמדו לדין כיוון שהיו מעורבים בקטטה נגד זרים, תוך שימוש בסכין, וגרמו לפציעתם של המותקפים.

למרות הגילויים המפלילים האלו, החליט שר הפנים, מנפרד קנטר, לא לכלול את המפלגה הרפובליקאית בדו"ח השנתי של שירותי הביטחון לשנת 1993, בקטיגוריה המיוחדת והמסווגת, השמורה לתנועות ולמפלגות ימניות קיצוניות, אלא לכלול אותה בנישה מיוחדת. החלטה זו גרמה לרוגז ותרעומת רבה בקרב רשויות הפנים של המדינות הפדרליות. הדבר עומד בסתירה לעיקרון הקבוע הנערך ברחבי גרמניה, שמטרתו לדווח על אופן פעילותם של אנשי המפלגה.

ההתייחסות בגרמניה כלפי ה־Reyos (קיצור שמם של הרפובליקאים), מלמדת על הגישה הבלתי החלטית כלפיה. קיימת התלבטות, בעיקר עתה לפני הבחירות, בין נקיטת צעדים מרודים במטרה לפקח עליה ולתהות על קנקנה, לבין הנחישות של אלו המבקשים בצורה חד משמעית, להוציא אותה מחוץ לחוק.

אפילו בוביס עצמו סבור שאין צורך להרחיק לכת ולהוציא אותה מחוץ לחוק. לדעתו, אין צורך להתייחס אליה ברצינות, להתעלם ממנה ולהמנע מלפרסם תשדירי שירות שלה בכלי התקשורת, ובעיקר בטלוויזיה. מאותה סיבה, הוא גם נמנע עד כה מלהגיש תלונה נגד שיינהובר, למרות הדברים הבוטים שהשמיע נגדו. אבל מיכאל פירסט, יו"ר הקהילה היהודית בנורדריקסן, חולק על בוביס, ומתכונן להגיש תביעה משפטית נגד שיינהובר כדי למצות איתו את הדין בשם יהודי גרמניה.

הקהילה היהודית מודאגת גם מהעובדה שבית המשפט הגרמני נתן לא מכבר הכשר למה שקרוי "שקרי אושוויץ", בטענה שמדובר בגילוי דעת חופשי, דבר העשוי לתת לגיטימציה להתבטאויותיהם בעתיד של ניאו־נאצים. המוסות הליברלי והדמוקרטי בהקשר זה, מזמין לדעת חוגים רחבים את ההתקפה הבאה על המיעוט היהודי ומנהיגיו.

עם זאת, הרפובליקאים מוצאים את עצמם לאחרונה מנודים למדי. החוק לקליטת פליטים שונה ועודכן בשנה שעברה, ובכך קטן מספרם של מבקשי המקלט בגרמניה, נושא ששימש להם מכרה זהב להשתלחויות השכם והערב.

לפיכך, טוענים פוליטיקאים, יחפשו הניאו־נאצים נושאים אקטואלים כמו אבטלה של כארבעה מיליון בני אדם בגרמניה, מחסור בדיור ומצוקה כלכלית, נושאים שמן הסתם, ימצאו אוזן קשבת בין חלק מהבוחרים.

בינתיים דומה שאת שיינהובר, המתהדר בעובדה שאשתו הראשונה היתה יהודיה, כדי להוכיח שהוא אינו אנטישמי, קשה לעצור.

"רק פשע אחד ביצעו הגרמנים", אומר האיש, שהשתייך ליחידת עילית שהיתה מופקדת על שמירת הפיהרר – "הם הפסידו את מלחמת העולם השנייה".

בוביס קובל על כך, שהיסטוריונים מסוימים מסייעים בטשטוש העובדות ההיסטוריות ותורמים בכך להלך רוח מלכה ומסית, שממנו ניזונים ניאו־נאצים ומכחישי שואה למיניהם. אותם "היסטוריונים" משתמשים במושג היחסיות, כדי להחליש את העוקץ. הם משווים בין הפשעים הנאציים לבין אלה שביצעו עמים אחרים בתקופות שונות, ומנסים להמעיט מערך המספרים. או כפי ששינהובר אומר: "כמה הם היו, שישה, ארבעה או שני מיליון, או אפילו 300 אלף". כדי להפיץ את השקרים משתמשים הניאו־נאצים במיטב אמצעי הטכנולוגיה. תוכנת מחשב יכולה להגיע למיליוני בתי אב וכספים ותורמים לא חסרים.

במערכת הבחירות 91־92 קיבלו הרפובליקנים יותר מ־10 מיליון מארק מקופת האוצר הגרמני. בבחירות הכלליות השנה, שייערכו באוקטובר, היא עשויה לקבל יותר, גם בהנחה שלא תעבור את אחוז החסימה.

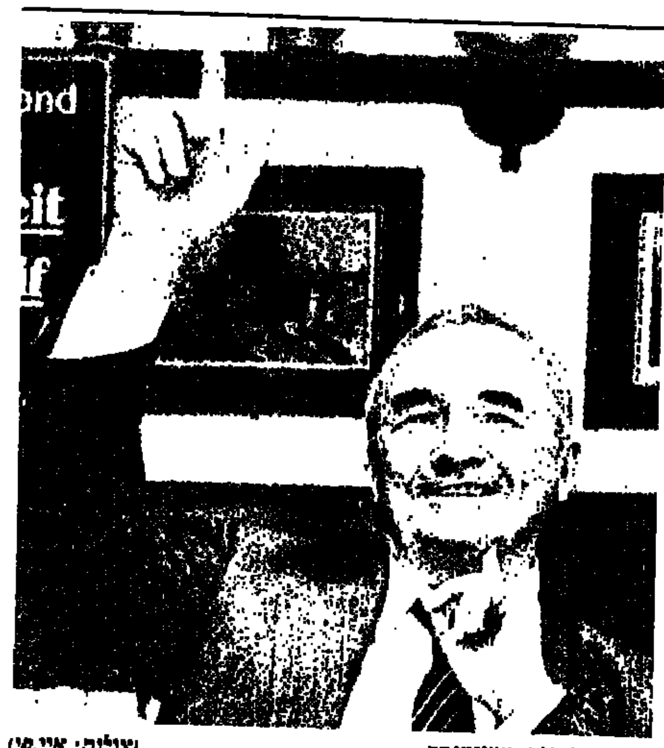

הצהה רוחנית. שיינהובר (צילום: איי.פי)

taga תגה

תעשיית גרביים המעפיל

חנות המפעל פתוחה:

יום א' מ-08:00 עד 14:00
יום ב' מ-08:00 עד 17:00
יום ג' מ-08:00 עד 17:00
יום ד' מ-08:00 עד 17:00
יום ה' מ-08:00 עד 14:00
יום ו' מ-08:00 עד 13:00

בחנות מבחר גדול של גרבי המפעל לגברים, נשים וילדים.
גרביים מוזלים.
מבחר גדול של גרבי גולדן ליידי.

בגדי תינוקות, ילדים, נשים וגברים.
הלבשה תחתונה ובגדי-ים.

דבש טבעי וטהור במחיר היצרן.

חנות המפעל 06-367019 קיבוץ המעפיל
(8 ק"מ מזרחית לצומת הרוא"ה)

מחוללים בכיכר מלכי ישראל. יום העצמאות 1970

(צילום: ישראל סאן)

עם רוקד גלים גלים

יתכן שבעוד חמישים, אולי מאה שנה, כשילדי הגן ינפנפו ביום העצמאות ברגלוניהם וישירו במרץ "עם רוקד גלים גלים", תסביר להם הגננת שלפי האגדה, בשנים הראשונות למדינת ישראל, יצאו כל האנשים לרחובות ורקדו במעגלים. ככה סתם רקדו ברחוב? – ישאלו הילדים והגננת תשיב במבוכה, שכך מספרים, אולי זה אפילו נכון, בדרך כלל יש קצת אמת באגדות...

בזאת יש. הרי אין זו אגדה. אנשים רקדו ברחובות, אנחנו רקדנו ברחובות, יש תצלומים, יש סרטים, אמנם בשחור־לבן, אבל גם זאת עדות. מי שלא מאמין, שיתבייש לו!

הרחובות מלאו מעגלים של רוקדים עוד בכ"ט בנובמבר. המוני עם יצאו ספונטנית לרחוב, מישהו התחיל לנגן באקורדיון וכולם פרצו בהורה סוערת. גלים גלים. מעגלים מעגלים. האוטובוסים נתקעו, אבל איש לא כעס. הנוסעים ירדו לסיבוב של מחול ועלו בחזרה. הנהג חיכה להם. כשהאקורדיוניסט התעייף, המשיכו לרקוד בלווי שירה בלבד. דוד מלך ישראל חי חי וקיים! המתבן של מורע עולה באש! הזקן של ג'ינג'י עולה באש! ליחים! עבידתו! דוד מלך ישראל...

וכך היה בכל יום עצמאות, החל בראשון, למרות שמסביב המה הסער והיתה מלחמה. אולי לא למרות, אלא מפני...

אחר כך החג התחיל להתמסד ולחפש לו דפוסים קבועים. הותקנו רמקולים שזירבנו לרקוד, במות בידור, במות הרקדה... שנה אחת הציבו חביות יין אדום ומתוק בקרנות הרחוב ותמורת חצי לירה, או אף פחות, ניתן היה לקבל כוס מלאה. לחיי המדינה!

זה היה לילה משכר, שנמשך עד אור הבוקר. המון דגלים – על כל מרפסת, על כל עמוד חשמל, בכל חלון ראווה... מי שלא יצא לרחוב, הזמין או הוזמן למסיבה. מי שגר במרכז העיר, במקום טוב באמצע, פשוט הכין תקרובת ושתייה והמתין לחברים שייכנסו. יתכבדו, ינוחו, ינצלו את השירותים, יפטפטו קצת וימשיכו לנדוד ולרקוד. היו שסובבו את העיר מבמה לבמה, מתיישבים מדי פעם באחד מבתי הקפה, הפתוחים לתוך הלילה. נחים וממשיכים. בכל הגנים, בכל הכיכרות, בכל צומת, נוצרו מעגלי רוקדים, בעיקר של נערי התנועות בחולצות הכחולות, וכל מי שרצה – מילד קטן על כתפי אביו עד זקן שבקושי סחב את הרגליים – הצטרף לסיבוב או יותר, לפי היכולת. הנערים לא התגנדרו, לא צופפו שורות, להפך – גררו אליהם לתוך המעגל את העומדים בשוליים והמהססים. בואו, דודה! קומה, סבא! היי, חבר, מה אתה עומד? הצעירים רקדו יחפים, סנדליהם קשורים לחגורה, היו גם מבוגרים שחלצו נעליים ולאורך המדרכה ניתן היה לראות אנשים יושבים ומתעסקים ברגליהם. זה חולץ נעל, זה נועל, זה מנקה את הלכלוך, זה מטפל בפצע והרוב רוצה לנוח, אבל מתבייש ומעמיד פנים שיש משהו ברגל.

זה נמשך ונמשך ונמשך, מהצפירה המפרידה בין אבל יום הזכרון לשמחת יום העצמאות ועד אור הבוקר. בהנץ השחר פנו החבורות לחוף הים, שהיה נקי ורחב ידיים ותופשי לכול, הדליקו מדורה, או לא, בבוקר כזה גם בלי אש אפשר לשיר. מישהו שגר קרוב לים, בצריפי שכונת מחלול, נניח, קפץ הביתה להביא מים בג'ריקן ותפוחי אדמה לצלייה. ולחם וגבינת קרש וכל מה שהיה במקרר הקרח, למרות שאמא צעקה, כי זה מהקיצוב, בנקודות, ומה נאכל כל החודש?

כך – עם תפוחי האדמה וגבינת קרש של ימי צנע – התחיל הקומזיץ, סב־סבו של המנגל, המאפיין היום את חגיגות יום העצמאות.

תחילת הבידור הסינתטי

כמה, יש עדיין ריקודים, אבל רק ילדים רוקדים ברחוב, ויש במות בידור, והרמקולים משמיעים שירים ישראליים, שזה מכבר אינם שירים רוסיים...

במות הבידור התחילו – כך נדמה לי, בלי נדר – בחג העשור. הרשויות – אל תשאלו אותי מי החליט – הזמינו להקות וזמרים מחו"ל, ואמנים ישראלים נעלבו עד עמקי נשמתם. מה יש? הם לא מספיק טובים? ככה גוזלים מהם את הפרנסה? כי באותם הימים, באין טלוויזיה וסרטי פרסומת, החלטורות של יום העצמאות פירנסו את האמן הישראלי המצוי לפחות חצי שנה, עד חגי הסתיו. המפורסמים והמבוקשים עברו מבמה לבמה, משכונה לשכונה, מעיר לעיר, במוניות ספיישל, שגם להן היתה פרנסת חג. הגרופיס – כבר אז היו גרופיס, אבל קראו להם אוהדים – נדדו אחרי אליליהם מבמה לבמה, לפעמים משכונה לשכונה ומעיר לעיר במוניות ספיישל או בטנדר רעוע, שיוסי פילח לאבא שלו.

העיתונות, אנינת הטעם, ליגלגה על "גבירות עמים" זאת. נשמעו קולות ביקורת נגד הבמות, נגד האמנים הנודדים, תרמה תרומה. "שמחת עניים", מריבות "לחם ושעשועים", שהממשלה מספקת להמונים, כדי להסיח את דעתם מהבעיות האמיתיות. התקשורת – שאז קראו לה סתם עיתונות, ואפילו לא חשבו שהיא עוינת – היתה נגד התערבות ממלכתית/מוניציפלית במה. שאמור להיות שמחה ספונטנית.

ותמיד היה מישהו שהתלונן: אם הקימו בעיר גדולה רק במה מרכזית אחת – אנשי השכונות נעלבו, איך זה שלא דואגים לנו? אם היו במות קטנות מפוזרות בשכונות – אנשי השכונות נעלבו, שסוגרים אותם ב"גטו", מעודדים שלא יטרחו להגיע למרכז. אנשי המרכז התלוננו, שכל אנשי השכונות באים אליהם ואי אפשר לזוז. מה יש? לא יכולים להקים להם במות בידור בשכונה? או להפך – פיזרו את הכל מסביב והבמה המרכזית מוזנחת... לעולם, לעולם, אי אפשר לרצות את כולם. הרשויות למדו זאת די מהר והפסיקו להתחשב בדעת הקהל, פרט לשנים של בחירות.

היתה גם ביקורת על היין הזול שנמכר בפינות הרחוב, ועל מוכרי הבייגלה והגלידה שהפקיעו מחירים, ועל מוכרי הבלונים והדגלים שפיתו את הילדים... ואיש לא פילל כמה נתגעגע לימים אלו.

כי אחר כך בא עידן הפלסטיק, פטישים מפלסטיק שהיכו על כל ראש, ואנשים שעברו את גיל העשרים וחמש לא העזו לצאת לרחוב. הבעיה היא, שלאנשים בגיל זה יש ילדים, קטנים מדי כדי לצאת רק עם חברים, גדולים למדי כדי להתעקש על השתתפות בהמולה שברחוב. הפשרה היתה סיבוב בעיר, "תחזיקו חזק שלא תלכו לאיבוד", שוחד דמוי פטיש פלסטי, בייגלה ושלושה בלונים, ובוא, נחזור הביתה, מחר יוצאים לפיקניק, צריך לקום מוקדם...

וכך, בעשור השלישי לחיי המדינה, אי שם בשנות השבעים, היה יום העצמאות ליום הטבע. היו לכך סיבות אחרות. הצורך לברוח מהעיר, מפטישי הפלסטיק (שהוחלפו במרוצת השנים בתרסיסים, המשפריצים כוח פלסטיק ורוד, מגעיל, הנדבק לכל), מהבמות, שנראו עלובות למדי נוכח המופעים ההמוניים בפרקים, ובעיקר – התחבורה. ליותר ויותר אנשים היה רכב פרטי, או ידידים בעלי רכב פרטי, והיציאה אל חיק הטבע נעשתה פשוטה וקלה. לא צריך להיטלטל באוטובוס עם הסלים... סלים? מזמן יש לנו צידניות. מוציאים את המזון מהפריג'ידר, מעבירים לצידנית. כריכים וסלטים וחתיכות בשר לקבבים, ובקבוקי משקה...

עידן המנגל בתפארתו

מי שיש לו מכונית פרטית, מי שממילא קנה צידנית, מי שגילה את הקיק שבפיקניק – ממשיך לכייף בחיק הטבע. לא רק ביום העצמאות, ומי שיש לו חוש מסחרי, מוכן לשרת, וקמה תעשייה שלמה של ציוד מתאים, החל באוהלים, ריהוט מתקפל, כלים חד־פעמיים, קרח יבש, פחמים, וכמובן – המנגל, שפעם קראו לזה גריל. פעם חובבי הטבע והמנגל נאלצו להביא את הציוד מחו"ל, עכשיו תוצרת הארץ מפוארת, אין מה להתבייש. וגם הבשר על רמה, הקצבים שלנו למדו להפיק סטייקים טובים.

חגים – בכל העולם, ואצל בני ישראל לא כל שכן – מאופיינים באוכל. הרבה אוכל, אוכל טוב. [illegible] המסורת מהימים הרחוקים, כשהאנשים [illegible] התסתפקו במעט ורעבו רוב ימות השנה, ואילו לכבוד החג [illegible] – בעידוד הממסד הדתי, שדרש קורבנות – [illegible] אספו ירקות, הוציאו מהמחבוא את הקמח השמור [illegible] אכלו ושתו לכבוד האלים, בתקווה שייטיבו עם [illegible] ויספקו לו מתנובת השדה, הרגת והציד. במשך [illegible] הרבה דורות – עוצבו הדפוסים של סעודות [illegible] מאכלים מסורתיים, שחלקם חובה וחלקם רשות [illegible] לא יעז להתעלם מהם.

באחד מספרי הבישול שראה אור בשנות [illegible] מצאתי תפריט לסעודת יום העצמאות. נזיד של [illegible] סוגי ירקות, לזכר שבע מדינות ערב שהתנפלו [illegible] לביבות תובה, לזכר המצור על ירושלים, קציצות [illegible] עגבניות, לכבוד הניצחון, סלט מעורב, המסמל את [illegible] הגלויות ועוגת אגוזים, כי אנחנו עם קשה עורף [illegible] סיפורי סמלים ומאכלי סמלים. לא יצא לי לפגוש [illegible] שערכה סעודה סמלית כזאת בערב יום העצמאות, [illegible] הכרתי משפחות אחרות, שהכריחו את הילדים [illegible] בבית עד אחרי הארוחה המשותפת והחגיגית. [illegible] אלו גדלו והקימו משפחה משלהם, הם זכרו את [illegible] שקדמו לארוחה וביטלו אותה. יום העצמאות [illegible] של המשפחה, להפך – כל דור חוגג בצורה [illegible] שלו, במסגרת שלו. ילדים קטנים – סיבוב [illegible] ולישון; בני עשרה ונוער – סיבוב במות, [illegible] בחוף ואולי מדורה; הורים צעירים – [illegible] שמרטף – מסיבה אצל חברים; גיל העמידה [illegible] מחזור", על ריקודים ואוכל אלגנטי [illegible] וילה והוא עורך מסיבת בר־ביקיו על [illegible] מבוגרים יותר – מול הטלוויזיה. יש [illegible] לבתי מלון, לנופש, להתארח אצל חברים [illegible] ממושך בטבע, כולל לינה באוהלים או [illegible] מעטים יחסית – שמבלים בנשף [illegible] מוסר חשוב מאוד, אבל נשפים [illegible] לתיירים ולאנשים חשובים מאוד.

זה בערב, למחרת, על הבוקר, קמים, [illegible] כועסים ויוצאים לחגוג במנגל. מי שיש לו [illegible] למצא מקום להתנחל בו. עושים סיבוב [illegible] היי, אוהלו, גם אתם כאן? תיכננו להגיע [illegible] נתקענו בפקק ונעשינו רעבים...

איך, שהעיתונות, שהיום קוראים לה [illegible] מלגלגלת על מנהגי חג אלו; טוב שהיא [illegible] ואיש אינו מתחשב בה...

לגופה של שרה

גילויי איבה למת ולמתאבלים. טקס האשכבה של ניקולאי קודריצקי

(צילום: ישראל סאן)

את הגידופים להם זכתה שולמית אלוני ב"הצפה", בעקבות הכרזתה שמערת המכפלה היא בית קברות ולכן אין להקים בה בית כנסת, שהרי אסור שבבית קברות יהיה בית כנסת – היתה צפויה. אילו לא היו נענים בגידופים, היה זה מפתיע. למרות התגובה הצפויה, חיפשתי את תגובת המפד"ל, המפלגה הדתית־לאומית, מתוך רצון ללמוד מהי תשובתם לגופו של עניין לטענת אלוני. וכאן התאכזבתי. פרט לגידופים שהופנו לעבר השרה עצמה, לא טרחו במפד"ל להתייחס לטענתה לגופו של עניין.

לא במפתיע, הובאו דברי אלוני לקוראי "הצפה" בצורה מסולפת. הרי תשובה לגופו של עניין אין להם. ואת הטיבה כנראה, שארגנו לה כותרת, לפיה אמרה ש"מערת המכפלה היא רק בית קברות", דברים שמעולם לא אמרה באמת. אבל כך רוצים להציג את דבריה ב"הצפה", ולצורך זה מוותרים גם על האמת.

"דברי הבלע של השרה שולמית אלוני מוכיחים שוב, שקווי התקשורת שלה אל העם ואל מורשתו מנותקים, והכל אמונתה כפיה, המפיק משטמה ושנאה כנגד קודשי ישראל וכנגד העם היהודי", הגיבו במפד"ל. מזכ"ל המפלגה, ח"כ הרב יצחק לוי, לא הסתפק בתגובה זו והוסיף משלו: "קשה לעכל את העובדה שהצרה הזאת יינגה את מערכת החינוך בישראל בדיוק כפי שהיום קשה להאמין שהיא מייצגת ממשלה יהודית. כל מילת גינוי היא ממילא שבח בעבורה ובעבור חבורתה, וכדי שנוכל לפתות כבני חורין, מוטב שתשלים את שליחותה כנגד של שתקנים".

הכותב ודאי העלה חיוך של שביעות רצון על פניו כשסיים לכתוב, שהרי הכניס לה באבי־אביה, ח"כ לוי. טענת השרה אלוני נותרה ללא מענה? מה זה חשוב, הרי לא ייתכן שרב בישראל יאמר שהיא צודקת.

גם גוי, גם אוקראיני

בשכונת התקוה, מאוד אהבו את ניקולאי קודריצקי, מנכ קבוצת הכדורגל של השכונה, "בני יהודה". מה זה אהבו, מאז ימי אהוד בן טובים ומנחם בגין, לא העריצו בשכונה שם מישהו כמו את ניקו, שנהרג בתאונת דרכים בגלל נהיגה במהירות מופרזות, כשהוא בגילופין. כמי שתרם למאזן קבוצתו עשרים שערים, סלחו לו על שכרותו, וזה אולי מובן למי שמתייחס ברצינות רבה כל כך לבעיטה בכדור. בשכונה, ארגנו לו טקס אשכבה רב רושם במגרש הכדורגל של קבוצתו, בהשתתפות חמשת אלפים מתושבי השכונה. גם ראש העיר בא.

כמה קטעים מביכים היו בטקס הזה. היה מביך לראות את ידיד האגודה, גד סולמי, חובש כיפה לראשו בבואו להספיד אוקראיני נוצרי־פרבוסלבי שמת. מה לכיפה ולמת? האם מדובר בגירסה אנושית לכלבים של פבלוב? דומה כי רפלקס מותנה? רואים מת, ומיד נכנסים למסלול ל"בישראל הדתי".

מזעזעים עד כמה שיהיו ביטויי האבל בשכונת התקוה, הם אינם מצדיקים את גילויי האיבה והמשטמה למת ולמתאבלים, כמו שבאו לידי ביטוי ב"יתד נאמן". עובדת היות המת לא יהודי, התירה כל רסן בביטויים בהם השתמש ש. תובב, במאמרו על מותו של קודריצקי. הלה מזכיר לנו שקודריצקי יצא ברכבו לדרכו האחרונה "משכנת רעים עליזה, שבמהלכה זרם אלכוהול כיד המלך". כיד עבדי המלך. יהודים משתכרים כיד המלך, ואוקראינים, כיד עבדי המלך. על כשרונו של קודריצקי, כותב תובב בזלזול, ואומר עליו שהוא כלב "נמס סוס בין חמורים". הוא הובא לארץ "למגרש הכדורגל המטונף של בני יהודה בתל אביב", רומז לכך שהמגרש כשר רק כשמדובר בבחורי ישיבה פטורים מצבא. את כישוריו על המגרש הירוק, מתאר הכותב כך: "הוא המגן בפני האספסוף המתלהם שמילא את היציעים באלפיו". על נסיבות מותו, כותב ההוגיגן טוב הלב, כי "הוא השתולל במכוניתו כמו אוקראיני שיכור, ארץ לעשות פוגרום ביהודים". גם אוקראיני, וגם שיכור. ש. תובב לא מתאפק ומייד נזכר בפוגרומים בעיירות היהודים באוקראינה, לרמז שאלפי המתאבלים בשכונת התקוה התאבלו, אם לא על אנטישמי, לפחות על צאצא אנטישמים, ולכן אבלם מביש. כשראש העיר, רוני מילוא, ספד למת לא בטעם רב, חייבים להודות, ואמר "שקודריצקי הוא קורבן נוסף של תאונות הדרכים", מגיב תובב בשנאת זרים תהומית: "כאילו שמדובר בהולך רגל תמים שנדרס על ידי נהג אוקראיני שיכור".

בקיצור, ש. תובב פשוט לא התאפק, וחשף את טוב ליבו, בהגיעו מבהירתנו, מדובר באסון בו מת לא יהודי, ומצוות קשר למשחק הכדורגל, השנאה כל כך על הכתרים. לא רק שהמשחק מבוסס על תרבות הגוף [illegible] על ידי זרים, הוא גם משחק [illegible] שבת. בנסיבות כאלה, הכותב מוכיח לנו ששוב לב וכיבוד מתים שמורים אצלו ליהודים בלבד, ובעצם, אולי לחרדים בלבד, כי [illegible] גם החילוניים נחשבים בעיני [illegible] החרדים לספק יהודים. כשמדובר במת שהוא גוי, ולא סתם גוי, אלא בן לעם הפוגרומים, [illegible] שבת, הוגה הדעות החרדי שלנו אינו מתאפק וחושף בפנינו את גדלות רוחו.

יותר משלמדנו במאמרו של תובב על קודריצקי, ניתנה לנו ההזדמנות לעמוד עד כמה מצומצמות רגישויותיו האנושיות לתחומם של בני אנוש שפולחנם כפולחננו, וכל השאר נחשבים במקרה הטוב, לשווי ערך לסוסים, ובמקרה הרע, לחמורים. למדנו גם על מידת החמלה האנושית שאין בו, כנראה, שכן בעיניו זו תכונה של נוצרים, ולמדנו שגויים אינם בדיוק בני אדם.

ליפסטיק חמץ

מיהם פנאטים דתיים? רק סרוגי כיפות המנסים לכפות עלינו שליטה בשני מיליון פלסטינים בניגוד לרצונם? לא, יש פנאטים שוחרי שלום ואוהבי יופי בתחומי הקו הירוק. עבור הפנאטים הלא מזיקים האלה, הופיעה בעיתונות הדתית לקראת חג הפסח המודעה הבאה:

"לשאלת רבים

"הננו להודיע כי בחלק גדול מהליפסטיק (שפתון) המיוצר על ידי החברות השונות, יש חומר המכיל קטניות, כולל באלו הכשרים לפסח והמאושרים על ידי הרבנות המקומית. ע"ה,

מקס פרידמן, כימאי".

מי שהסתובב באיזורים חרדיים במהלך חג הפסח, יכול היה ודאי להבחין שנשות הספרדים ממשיכות להצטבע גם בימי החג, להן מותרות הקטניות, ואילו הנשים האשכנזיות, לפחות בשבוע הפסח, יפות פחות. להן אסור לאכול ליפסטיק.

טמפרטורה פרנואידית

לפעמים נדמה שהציבור הדתי־לאומי סובל מפרנויה קשה. אפילו בתוכנית "שכשבת" הם מגלים סימנים של שמאלנות תבוסתנית, שמקורה בשנאה עצמית. לא מאמינים? בתחילת החודש הופיעה ב"הצפה" רשימונת עליה חתום י. בן־אמיתי, בה הוא טוען שהצגת הטמפרטורות ב"שכשבת" על פי איזורים ולא על פי ערים, נועדה כדי לא לאזכר את ירושלים. והתרגיל הזה, כך בן־אמיתי, כל כך מתוחכם, עד שגם את תל אביב, חיפה ובאר שבע לא מזכירים, "הכל כדי שלא יצטרכו להזכיר את יהודה, שומרון וחברון".

ואם גם התחזית כל כך לא לאומית, המסקנה של הכותב היא, "האין דרך לשפר שידור התחזית או לבטלה כליל?"

אכן, אם לא מודיעים מה תחזית מזג האוויר באופן ספציפי באגף הצפוני של בית הדסה ובחצר קבר יוסף, מוטב שהתחזית לא תופיע כלל.

ניקיון משיחי

גם כאשר רבם שכב על ערש דווי, לא חדלו חסידי חב"ד מפעילות שנועדה להכשיר את ארץ הקודש לבואו של מלך המשיח לעולם ועד, מנחם מנדל שניאורסון. בין שאר ההכנות, כך התברר, הם שואפים לנקות את הארץ מגורמים המטמאים אותה, תושביה הערבים, למשל. במסגרת פעולות הניקוי, ניסה גוף חב"די עלום המכונה "המרכז העולמי לקבלת פני משיח", מטעם "מטה הגאולה האמיתית והשלמה", לפרסם מודעה בתשלום בעיתון בשפה הערבית "א־סינראל", בו קראו לאזרחי ישראל הערבים לעזוב את הארץ.

אחרי ההבלים השגרתיים על דבר משיחיותו של רבם, הם מזכירים לערבים שהרבי ציווה על מי שאינם יהודים, לקיים את שבע מצוות בני נוח. וכאן בא העניין המרכזי: "העולם גדול ויש מקום לכולנו, אך ישנו שטח קטן בכמות, שאינו יכול להחזיק גויים. שטח זה הוא ארץ הקודש, שהובטחה לנו לגבולותיה בברית בין הבתרים ובתנ"ך. ואין אנו רשאים ואין אנו יכולים, לפעול בניגוד לציווי ה' ולתת לכם חלקים בארץ הקודש, מאחר שנצטווינו בתורה: 'זאת הארץ לגבולותיה'".

פעילי חב"ד היו נדיבים דיים להציע לערבים פיצויים עבור הזמן שישבו בארץ הקודש והתנצלו: "אין לנו ברירה. אנו עם קדוש שנבחר על ידי ה', ולנו ניתנה ארץ הקודש, ובמילא, אין אנו יכולים ורשאים למסור חלקים מארץ הקודש לעם אחר".

עורך "א־סינראל", לוטפי משעור, סירב לפרסם את המודעה. חבל. אולי הקוראים הערבים היו משתכנעים במשיחיותו של הרבי מלובביטש, לא מסתפקים בקיום שבע מצוות בני נוח ומתגיירים לקראת הופעת מלך המשיח לעולם ועד. תולים שלטים "צוכים־יודקים" בהם כתוב בערבית, "זכינו לביאת המשיח", חשים מה זה להיות עם קדוש שאין לו ברירה אלא לנקות את הארץ מזרים, ורק אם המשיח משום מה לא היה מתגלה, היו יכולים באופן טבעי ובקלות, לעבור להתאסלם.

תשובה לגופו של עניין אין להם. אלוני

(צילום: לע"מ)

דפים לספרות
עורך: עמוס לויתן

חילוץ האהבה מן ההתאהבות

חלקו השני והאחרון של המאמר. חלקו הראשון ("כבוד הארץ דומם. וכל שעה סופית לעצמה. ודבר מעולם לא אבד") פורסם בשבוע שעבר.

אורציון ברתנא / סיפורת ישראלית י"א

ד.

כל מערך העלילה ב"השיבה מהודו" מאת א.ב. יהושע (הספריה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד/ סימן קריאה) הוא משחק של טעויות, שרובן הן טעויותיו של הגיבור, בנג'י, דרך עיניו מסופר הסיפור. הקריאה ביצירותיו של יהושע מלמדת כי טכניקה זו, של דמויות ראשיות טועות, החלה בסיפוריו הקצרים, האלגוריים, פותחה בסיפוריו הפסיכולוגיים, והגיעה לשיאה במבנים המורכבים יותר של הרומנים. אם כן, אין אלה טעויות סתם אלא "סדר עולם של טעויות". נדמה לי כי זו תדמית סדר־העולם בעיני מחברי־העל של יהושע בסיפוריו השונים, ויהיו פניו של סדר עולם זה פנים היסטוריים, פנים פסיכולוגיים או פני גורל. אכן, טעויותיו של בנג'י, כמו טעויותיהם של גיבורי יהושע הקודמים, אינן מצטברות לפנים מגובשים וברורים של "נכון" ו"מוטעה", של ניסיון סופי הנלמד מטעויות. להפך, בכל שמצטבר הניסיון של הגיבור (ועימו – נסיונו של הקורא העוקב אחריו), ולמרות צורת ההתפתחות של העלילה, שהיא צורת צבירה והתפתחות, כך נשאר המיסתורין בעינו. נשארת בקורא התחושה שאותו נושא עצמו חוזר ונבדק כאן מהבטים שונים, ונשאר טאוטולוגי, נשאר אותו הדבר עצמו, גם בסופה של הבדיקה.

גם בחלק השלישי של הרומן "מוות" נמשך מערך טעויותיו של בנג'י. כשמו של חלק זה, המוות הוא נושאו, ולזר הוא "מושא המוות", המאפיין אותו. בנג'י המרבה לראות גופות, אינו רואה את המוות המקנן בגוף. הוא שקוע בתוך תמונת־עולם שאין בה מקום אלא להתהיותיו המופשטות אחר היחס בין הגוף לבין הנשמה, אותן הוא מחפש קודם כל במסגרת הרפואה שלו, ולאהבה, הלובשת עבורו צורה אחת של אהבתו לדורי. לכן, הוא אינו מרבה לראות בלזר לא פטרון (ולזר הוא באמת פטרונו) ולא דמות־אב (כה הוא עלול לבגוד עם דורי בגידה אריפאלית) ולא מנהל מופלא של המנגנון האדיר והמסתורי של בית־החולים, שכן גם במיסתורין הוא מסרב להכיר, למרות שהוא משועבד לאחת מצורותיו של המיסתורין, לאהבה. את לזר הוא יכול לראות רק כרופא. ואמנם, תיאור הידרדרותו הגופנית של לזר הוא נושא מפליא בפירוטו, ובמקביל – מפליא בפרשנות המוטעית שנותן לו בנג'י. הוא אינו רואה עצמו צלע שלישית במשולש סנטימנטאלי, קיטשי למדי, אלא במשולש מיסטי. ושיאה של מחשבה זו היא התחושה כי נשמתו של לזר התגלגלה בגופו, וכי עם מותו של לזר, לא רק שנפתחה בפניו הדלת אל דורי, אלא הוא חייב לממש את אהבתו, כמי שעליו לשמור מעתה עליה.

העובדה כי ביצירה זו למחבר עמדה נפרדת משל עצמו, שאולי לא היתה ברורה דיה בחלק הראשון, ואפילו לא בשני, נעשית בחלקו השלישי של הרומן חדה יותר. המחבר רואה סיבתיות אחרת מזו של דמויותיו. הדרך הנחרצת (והעקיפה) להציג את מן הסיבתיות האחרת היא בחשיפת טעויותיהן של הדמויות. נוצרת בקורא תחושה כי הדמויות כולן מטעות זו את זו, ועקב כך מוטעה גם הקורא. המחבר אינו מלמד את הקורא מהי אמת. הדבר היחיד שיכול הקורא הזהיר ללמוד מן המחבר המשתמע, קרי, מן הקומפוזיציה של הסיפור, היא כי המספר הגלוי מטעה אותו. כך, למשל, בחלק השלישי הולך ומסתבר כי לא חתונת מיכאלה ובנג'י, ולא הנסיעה ללונדון (הקרובה יותר ברוחה להודו) הוא הנושא, אלא המוות, מותו של לזר. או, למשל, באקראי מסופר כי נולדה לו בת, אבל אקראי זה יהפוך עד סיום הרומן לוודאי היציב ביותר והחשוב ביותר בעולם ריאליסטי של גיבור שלא התכוון לוודאי כזה ולא חלם עליו דווקא. מכל הבחינות תהיה הבת העוגן היציב ביותר בעולם בו מנווט בנג'י.

"השיבה להודו" הוא ספר מערבי, אף כי מחשבת התרבות המערבית מושווה בו למחשבה הבודהיסטית. יש בו געגועים, אבל במישור הריאליסטי כל המתרחש בו הוא כמעט היפוך תפישת העולם והמנהגים הבודהיסטים. לכן, הסינתיזה בין מזרח ובין מערב אינה עולה יפה בנפשו של הגיבור. הוא חושב כי משנפטר מלזר, יגיע סוף סוף למושא אהבתו, אלמנתו של לזר, ולו בלבוש הבודהיסטי של גלגול נשמתו של לזר. בחלק הרביעי והאחרון של הרומן לומד הקורא כי בנג'י טעה שוב, והיחסים בין לזר לבין אשתו היו, על פי פרשנותה של דורי, האשה, יחסי שתלטנות "שובניסטיים". ללזר נוח היה להפוך את דורי תלותית. משהוא מת, אין דורי רוצה עוד במערכת יחסים תלותית. ממילא, אין היא רוצה בבנג'י, שיחסיו כלפיה אמורים להיות, על־פי תפישתו, עוד יותר משעבדים מן היחסים הקודמים.

"יונה" מאת ברנקוזי על שער "השיבה מהודו"

נראה כי האהבה עצמה נשארה נושאו העיקרי, אם לא הבלעדי, של בנג'י, והיא גם נושאו של המחבר, המציץ מעבר לכתפו. ולאהבה, נרצה או לא נרצה, היו ונשארו ברומן זה פניה של דורי, שלכאורה אין שום סיבה לאהוב אותה. אבל דורי אינה רק דורי, היא האהבה, שאי־אפשר להשיגה ואי־אפשר בלעדיה והיא ברומן זה הסמל לכל הכוחות הפועלים בו (חילוץ ה"אהבה" מן "ההתאהבות" דרך "נישואין" ו"מוות" כשמות ארבעת חלקיו). הדברים מודגשים בתת־העלילה ובתת־הטקסט הסימבוליסטי של היצירה כולה. וזהי הניאו־רומאנטיקה ברומן, שעל אף עיסוקו במזרח, הוא חלק משיח־תרבותי מערבי.

ה.

יש לשים לב לשמו של החלק הרביעי, "אהבה". זהו שיאו של הספר, מבנית ועלילתית גם יחד. גם בגלל כותרתו, הוא צריך להיות מושווה לפרק הפתיחה, "התאהבות", ונראה כי הקוראים, שכבר חיוו דעתם על הספר, אכן שמו לב לעובדה זו. ההבחנה של הדומה בין שני החלקים, ושל השונה הכרוך בדמיון שביניהם, מתבטאת, בעצם נושא האהבה, ביחסיו השונים של הגיבור, הד"ר בנימין רובין, אל הנשים בשני חלקיו אלה של הרומן.

קודם לכך יש להרגיש כי הנשים כולן חזקות מן הגברים, מכל הבחינות, בכל חלקיו של סיפור זה. למרות שלכאורה זהו עולם גברי, עולם של רופאים גברים, של ראשי מחלקות גברים, שבו הנשים מזכירות ואחיות, ולכל היותר יש בו עורכת דין במשרד, למרות זאת – הן המושכות בחוטים, מאחורי הקלעים, ובמהלך העלילה הופכת עליונותן להיות גלויה למחבר וגלויה לקורא. וגם משום כך, סיפור המסופר מנקודת־מבט מערבית, ולא מנקודת־מבט מזרחית, ומתאר עולם ההולך לקראת פמיניזאציה. הנשים מאריכות לחיות אחרי בעליהן (אמה של דורי, דורי עצמה, אמו של איילן) ואפילו האלמנה ההודית שלו המוקר מרצונה, מתוך בחירתה, ולא מתוך כפייה או מנהגים. וכמו שכוחה של דורי מתגלה לאחר מותו של לזר, כך אפשר לומר כי אמו של בנג'י נבונה, מאושטת ויזומת יותר מבעלה. בסך הכל, זוגיותם של הוריו מתגלה כסמל הקיומי היציב ביותר בעולם הריאליסטי של הרומן. ובתוך זוגיות זו, דווקא האם, האפורה לכאורה, היא נותנת הטון, היא המבינה ללבו של בנג'י יותר מכל השאר, היא האנטגוניסטית האמיתית לדורי מכל הבחינות (כן, גם מן הבחינה הפסיכואנליטית השגורה כל כך בסיפורי יהושע), והיא זו שמגנה להג בסיום. על־ידי החזרת בתו (שוב אשה קטנה) מהודו. היא עורכת מסע כנגד מסע הפתיחה, ומשיבה מהודו את הבת, תוך שהיא, הסקוטית, הקוראת רק אנגלית, מונה בכך דווקא את המשמעות העברית של שם נכדתה, בניגוד למשמעות ההודית – שיווה – של שמה.

ובכן, ברור לקורא כי המחבר מעוניין להעמיד אהבה מול התאהבות. הקוראים, שאת תגובותיהם קראתי עד כה, הולכים בעקבות הפרשן של העטיפות האחוריות של ספרי הספריה החדשה, מנחם פרי, ומצביעים על מיכאלה כמושא האהבה ה"אמיתית" של בנג'י, למרות הכחשותיו הגלויות של בנג'י. אינני חושב כי יש לאינטרפרטאציה זו אפילו חיזוק אחד בטקסט. מיכאלה מספקת לבנג'י שרשרת מקרים המזינה את טעויותיו, אבל כל מה שקשור בה במישרין הולך ומרחיק אותו ממנו ואותו ממנה. השקיעה בשינה איננה נירוואנה, היא רק אחד מפניו של המיסתורין ברומן, הגדול מכולם.

לי נראה כי האהבה עצמה נשארה נושאו העיקרי, אם לא הבלעדי, של בנג'י, כי היא באמת נושאו של המחבר המציץ מעבר לכתפו. ולאהבה עצמה, תרצו או לא תרצו, היו ונשארו ברומן זה פניה של דורי, שלכאורה מלכתחילה אין שום סיבה לאהוב אותה. שכן היא מרי וגוצה מדי וכרסה גדולה מדי והבעת פניה מלאכותית וטעמה כלבוש אינו אנין והיותה מבוגרת מבנג'י בהרבה שנים בולט בהרבה זוויות־מבט של הסיפור, ואין שום סיבה מיוחדת להימשך אליה חוץ מן העובדה שהיא שם וכך קורה הדבר. אבל דורי אינה רק דורי, היא האהבה, שאי־אפשר להשיגה ואי־אפשר בלעדיה והיא אמורה להיות ברומן זה הסמל לכל הכוחות הפועלים בו, המנוע הגדול ביותר.

(המשך בעמוד ...)

דברים
דיון שהוחמץ (ולא במקרה)

"פופוליטיקה" האחרון זימן לאולפנו שורה של שמות מרשימים לדיון בשאלה הנכבדה "האם הגענו לעצמאות תרבותית?" או משהו כדומה לזה, כיאה לדיון מתבקש ערב יום־העצמאות. היו שם מבקר הספרות פרופ' מנחם ברינקר, מבקר האמנות ד"ר גדעון עופרת, חוקרת הלשון ד"ר נורית גרץ, הסופרת ש. שפרה, הזמרת סי היימן וכן סולן להקת "טיטקס" (שלא קלטתי את שמו). המנחה, הסימפטי בדרך כלל, יעקב אחימאיר, איפשר לכל אחד מהמוזמנים לומר כמה מילים, וכאשר היו מגיעים לסף הרעיון אותו ביקשו להביע, היה קוטע את הדובר ומעביר את המיקרופון למישהו אחר, בדרך כלל לטובת איזה וידאו־קליפ שהגיש יואב גינאי.

אכן, דיון תרבותי למופת! אין לך דבר מעצבן יותר מאשר מנחה שאינו מקשיב למרואייניו, ואין לך דבר מתסכל יותר כאשר קוטעים את הדובר בדיוק כאשר הוא מגיע לעיקר דבריו, לטיעון המרכזי אותו הוא מבקש להשמיע. התוכנית אמנם נקלעה לדוחק זמן, אבל גם זה באשמת המנחה שאיפשר התארכות מייגעת של האייטם הקודם, שעסק בהתגייסות ליחידות קרביות של בנים יתומים, שאבותיהם נפלו במלחמות. כאן, מחמת יראת הכבוד, נאלמה לשונו. הדוברים חזרו על עצמם ללא צורך.

צדקה אומרים, מתחילה בבית. דיון בסוגיית תרבות לא יכול להתנהל באולפן נעדר תרבות דיון. מה שקרה באולפן "פופוליטיקה" הוא סימפטומטי גם מבחינה אחרת – צה"ל, ולא תרבות ישראל, נתפס עדיין כנושא החשוב ביותר על סדר־היום הלאומי בהקשר של יום־העצמאות.

ע.ל.

רמי דיצני

מתוך המסה משא ארץ משיסה

בְּאֶרֶץ אַהֲבָתִי הָאָטָד פּוֹרֵחַ
בְּאֶרֶץ אַהֲבָתִי אֲנִי נָד, אִישׁ אוֹרֵחַ,
בְּשָׁעָה קָשָׁה, בְּשָׁעָה רָעָה,
שְׁעַת אִי־רָצוֹן וָצַעַר –
וּמִי, מִי יִפְתַּח לִי שַׁעַר?

פרק שביעי: גואלי הדם

...אֵיבַת עוֹלָם בֵּינֵיהֶם לְבֵין שְׁכֵנֵיהֶם
יַעַן כִּי תוֹעֲבַת־נַפְשָׁם כָּל אִישׁ אֲשֶׁר אֵינוֹ מֵאֲחֵיהֶם.
אֵלֶּה, אֱלֹהֵיהֶם שֶׁלָּהֶם כַּבִּיר מֵאֱלֹהֵיהֶם שֶׁלָּהֶם –
וְאֵלֶּה, אֱלֹהֵיהֶם שֶׁלָּהֶם קַנָּא מֵאֱלֹהֵיהֶם שֶׁלָּהֶם;
אֵלֶּה יְשׁוּפוּן רֹאשׁ – וְאֵלֶּה יְשׁוּפוּן עָקֵב
אֵלֶּה יַגִּירוּ דָּמָם שֶׁל אֵלֶּה –
וְאֵלֶּה יַגִּירוּ דָּמָם שֶׁל אֵלֶּה.
אֵלֶּה אֶת אֵלֶּה יְמִיתוּן
עַל מִשְׁפַּט בְּכוֹרָה לַחְצֹב קֶבֶר לְמֵתֵיהֶם
בְּאוֹתָהּ אֲחֻזַּת קְרָשִׁים נְטוּשַׁת־אֵל
עָלֶיהָ הֵמִיתוּ אֲבוֹת־אֲבוֹתֵיהֶם אֶת אֲבוֹת־אֲבוֹתֵיהֶם.

וְלֹא יָרְאוּ וְלֹא חַתּוּ וּבְנַפְשָׁם לֹא בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן –
וַיִּשְׂחֲקוּ לְיוֹם אַחֲרוֹן.
כִּי עַל חַרְבָּם יִחְיוּ. בַּחֶרֶב מִבְטָחָם. חֶרֶב לְיַרְכֵיהֶם סִימַן אוֹן.

וְכָל גּוֹיֵי־הָאֲרָצוֹת מַשְׂטֵמָה
וְלָנֶצַח תֹּאכַל חָרֶב
וְהָאֲדָמָה רְבִיכָה אֲדָמָה
וְאַלְמָנוֹת יַזִּילוּ דִּמְעָה.

מוטיב הקסדה בתצלומי משפחה לוחמת

צַלַּחַת קַסְדָּה בְּרִיטִית לְרֹאשׁ־הַמִּשְׁפָּחָה בְּאֶל־עַלַמֵיִן בַּבְּרִיגָדָה.
קַסְדָּה אֲמֶרִיקָנִית לְרֹאשׁ בְּנוֹ צַנְחָן בְּגִ'יפּ בְּמִשְׁקְפֵי אָבָק סִינַי.
אוֹתָהּ קַסְדָּה מִלְכֶּסֶת שׁוֹבָבָה לְרֹאשׁ נַעֲרָתוֹ הַמְתֻלְתֶּלֶת.
אוֹתָהּ קַסְדָּה עַל כִּתְפֵי בְּנוֹ בֶּן הֶחָמֵשׁ מַמָּשׁ בָּאֲפֵלָה.
אוֹתָהּ קַסְדָּה עַל רוֹבֶה מְכֻדָּן נָעוּץ בְּאַדְמַת הַגּוֹלָן הַדְּשֵׁנָה.
קַסְדַּת פְּלַסְטִיק לְרֹאשׁ הַבֵּן לוֹחֵם־סַיֶּרֶת מְצַיֵּן מַמָּשׁ בָּאֲפֵלָה.
אוֹתָהּ קַסְדָּה מְעֻטֶּרֶת תַּלְתַּלֵּי נַעֲרָה אָחוֹת מְסוֹרָה בְּמַחְלֶקֶת שֶׁ...
אוֹתָהּ קַסְדָּה עַל כִּתְפֵי בְּנוֹ בֶּן הֶחָמֵשׁ מַמָּשׁ בָּאֲפֵלָה.

עם א.ב. יהושע: מן "אי־היכולת להישאר לבד" עד "השיבה מהודו"

א.ב. יהושע, "השיבה מהודו" נחשב בעיני הביקורת ובעיני קוראים רבים כהמשך של שני הרומנים הגדולים הקודמים שלך – "מולכו" ו"מר מאני". אני מניח שהכוונה היא להמשך מבחינת האיכות. האם זה המשך גם מבחינה קונספטואלית?

לא, אני לא חושב שזה המשך, מהבחינה הזאת, ובוודאי לא ל"מר מאני". הייתי אפילו אומר שהוא הפוך לו. "מר מאני" הוא, קודם כל, ספר מאוד את התודעה ההיסטורית, שהולך בקו משפחתי מאב לבן, הבנוי על דיאלוגים חסרים, וחי מאוד את השאלות האידיאולוגיות – בעוד שעל הספר הזה אפשר לומר, שאם הוא ממשיך משהו הרי זה את "מולכו". אבל הוא גם שונה מ"מולכו" בכך, שזו פעם ראשונה, אני חושב, שכתבתי רומן במובן הקלאסי של המלה, רומאן הלוקח קבוצת גיבורים ומוביל אותם לאורך דרך שלמה, מההתחלה ועד הסוף. גם ב"מולכו" היתה דמות אחת, אבל לכל פרק היו השחקנים שלו, וכשנגמר הפרק היו הפרטנרים מתחלפים באחרים.

כאן הולכת קבוצה שלמה לאורך כל הדרך, ומבחינת הסיפור הוא לגמרי מנוטרל מהצבעים והסימנים האידיאולוגיים – עדות, ערבים, קונפליקט, יהודי התפוצה – כל מה שאתה סבור, שהם מסמנים. אפילו אם הם מופיעים בטקסט הופעה קלה, מייד יש אחריהם כל הדגלים שמעלים אותם ואומרים, הנה, הם מסמנים גם דברים אחרים. כאן אין למצוא שום סימן לאיזה מאבק אידיאולוגי. זהו סיפור שצריך לעמוד על רגליו שלו.

יחד עם זאת, אפשר למצוא גם בספר הזה סימנים, או לפחות עדות לאיזשהו משבר תרבותי־דתמיני של הגיבורים. עצם הבריחה להודו, החיפוש אחר המסתורין. זה לא נובע יש מאין.

כן, אבל זה יותר ברמה הכללית, האנושית. הסיפור יכול להיות מתאים גם להולנדי וגם לדני או צרפתי. כלומר, מבלי לנטרל את הסימנים הישראליים – הספר הזה הוא ישראלי באביזריו, ומרגישים את ישראל וחיים את התבורה הישראלית והאנשים מדברים בקודים הישראליים – זהו ספר שלא יוצא מבעיה הנמצאת ברשימת הבעיות הקלאסיות של הספרות, או החיים האידיאולוגיים שלנו בשנים האחרונות.

נושא המסתורין, שאתה חוזר אליו בעיקר בקטעי המבוא, הפרולוגים הקצרים בראשי הפרקים, אינו מופיע לראשונה ברומן הזה. הוא מופיע גם בנובלות הארוכות שלך, החל מ"כבסים טיולים", דרך "המאהב", עד "מולכו". אותו מסתורין קיים גם ב"מר מאני".

אם ברומנים הקודמים זה היה מטאפורי – כלומר, מולכו יורד אל השאול, ודרך המטאפורות עולה המשמעות של המסתורין, או גלגול הנשמות – כאן הדברים נעשו בצורה אחרת. קטעי "העיטורים", הפרולוגים בראשי הפרקים, התלבטתי מאד אם להשאיר אותם והיה לי ויכוח פנימי אם זה יעיל. ההנחה שלי היתה שדווקא בגלל שהרומן במישור מסוים מאוד ריאליסטי ורואים את העולם הממשי ברור מאד – רציתי להכניס אותו לתוך איזה זעזוע, שקשור בהופעה של כמה מושגים גדולים, שכוונה עוצבו כמעין פרולוגים כאלה, מאוד מתומצתים ומופשטים. תפקידם להקרין על הטקסט הריאלי־קונקרטי של אנשים מאוד הגיוניים, מין קרן שמזעזעת אותם, ומכניסה את המערכות הריאליות של היחסים לאיזו תנועה בלתי נשלטת.

הדבר נעשה בעיקר על־ידי העובדה שהספר מורכב מארבעה חלקים, וכל חלק מורכב מחמישה פרקים. אני אוהב תמיד לבנות תבנית מראש, ועל פיה אני בונה את הרומן. התבנית היא חלק גדול מן הפואטיקה שלי.

ארבעה פרקים בכל חלק הולכים בקו מסוים, ופתאום בא הפרק החמישי וסוטה אותך למקום בלתי צפוי. למשל, ארבעת הפרקים הראשונים בחלק הראשון "התאהבות", הולכים לקראת מסע של רופא צעיר עם זוג הורים מבוגרים, כדי להשיב את בתם מהודו. אולי הוא מתאהב בה ואולי לא – ופתאום הוא מתאהב בָּאֵם. פתאום יש סטייה בלתי מבוקרת, בלתי מתוכננת.

בחלק השני, "נישואין", ארבעת הפרקים הראשונים הם על פרשת האהבה שלו עם האם, ובפרק החמישי הוא פתאום מתחתן עם אשה אחרת.

בחלק השלישי, "מוות", בא פתאום המוות. כלומר, מערכות המושגים הגדולים האלה, המסתוריים, שגילמתי אותם כמו בספרות ימי־הביניים – חוכמה, תבונה, התאהבות – כאילו רציתי לעשות להם פרסוניפיקציה. כמו שלוקחים מושגים בשירי ההשכלה הראשונים, לא רק שלנו, מושגים מופשטים, ואתה ממשש אותם כאילו בבני־אדם, בפרסונות. הפרולוגים היו צריכים לקחת את הנושא הגדול וכאילו לזרוק אלומת אור ראשונה, הבזק ראשון קצר, דרך הפרולוג הזה, ולאחר מכן האור הזה נשאר מהבהב בתוך כל הפרק וגורם לרציונליות. זה חלק מהסיפור, המפגש בין מזרח למערב, בין המערב הרציונלי, הקונקרטי, הנהוג באופן לוגי לגמרי, לבין המסתורין ההודי, או דברים שהוא חושב שהם מסתוריים בתוך הודו.

אגב, בנג'י לא תמיד רציונלי. הוא רופא, הוא שוקל בתבונה, אבל אינו נוהג תמיד בדרך רציונלית.

בדיוק, אבל הוא לפחות מאמין שהוא פועל כאילו רציונלית. וכאשר פתאום קורית לו ההתאהבות הזאת, הוא לא מבין אותה, מה תכליתה, מה סיבתה, מה היא אומרת, למה היא מחייבת אותו. הוא נכנס לתוך המושגים המזרחיים האלה, שאני רואה אותם הרבה פעמים כמקבילים למושגים מערביים. זה לא שני עולמות נפרדים לגמרי, הם רק מדברים באופן שונה. מושגים כמו הזדהות, העברה, העתקה, סימביוזה, כל מיני דברים שאנחנו מכירים אותם משדה הפסיכולוגיה, מגולמים פה במושגים הרבה יותר קונקרטיים כמו גלגול נשמות, לידה מחדש, טבילה למוות, שחרור הנשמה, וכל הדברים האלה.

עירוי הדם המפורסם ברומן בין האם דורי לבתה עינת – ועוד נדבר על הנושא הרפואי בהמשך – הוא בעצם עירוי הנשמה, הרי בעברית הדם הוא הנפש.

אין ספק שבאקט הרפואי המסוים – וזה, אגב, אקט שבדקתי אותו והוא היה נהוג שם, וזה מה שהיה צריך לעשות לפגוע בחולה מבחינה רפואית – הוא גם מקבל משמעות מטאפורית, ואחר כך ממשית. הבעיה היא באמת, איך להעביר את המושגים המטאפוריים האלה ולהפוך אותם לקונקרטיים, בתוך הרקמה של הרומן. אנחנו חיים הרבה פעמים את החומר בצורה יותר מדי רציונלית, נפרדת. הרבה פעמים הבעיה היא איך אנחנו מחזירים את הרוח. אני חושב שזה גם אחד מתפקידיה של הספרות, כל הזמן למלא את הרוח בתוך החומר, ולא להפריד את ההפרדות הללו.

זהו "רומן רפואי" ראשון אצלנו. שוחחתי עם ידידה רופאה, שלא פעם ראתה ניתוח לב פתוח כמו זה שאתה מתאר, והיא אמרה: "אדם שמתאר כך את הניתוח הזה – או שעבר קורס, או שנכח בחדר ניתוח, או שקיבל רשימה מדויקת של הפעולות, כי ניכר שהיתה הכנה מדוקדקת מאוד לקראת הכתיבה". מניין אתה בקי כל כך בנושא?

אני בקי בו, כי נכנסתי ללמוד את הנושא, נכחתי בניתוחים, עמדתי שם ורשמתי, שאלתי הרבה שאלות וחייתי את העניין. לו אמרת לי לפני הרומן הזה להסתכל איך תופרים חתך לילד שלי, הייתי עוצם את עיני. ואילו שם עמדתי וראיתי איך מנסרים חזה של אדם. הייתי זקוק לזה לצרכים שלי, אבל גם אמרתי, שאם אני מדבר בשם רופא, אני צריך לדבר באופן טבעי. פעמים רבות אני כועס על יצירות ספרות שאינן מתמודדות ממש עם המקצוע של האדם. לוקחים מורה לספרות, או אינטלקטואל, או משהו כללי כזה, והוא הגיבור. ועל־ידי כך לא מגוונים מספיק את הגיבורים באמצעות המקצועות שלהם.

אז ראשית כל, רציתי להביא מקצוע אחר, ולא מקצוע אינטלקטואלי, איזה סופר שמצא כתבייר או משהו מהסוג הזה, אלא מקצוע ממשי, מתוך החיים. ושנית, להביא אותו במלוא הפרטים שלו, שיחיה את זה.

אם אתה לא כותב את זה נכון, סימן שאתה לא אמין – גם ביחס לרגשות. ומבחינה זו, לדעתי, סמוך הוא אחד השיאים בתחום שלקחת על עצמך, תיאור הניתוחים חיי בית־החולים, היחסים בין רופאים וכדומה.

רציתי להתייחס עוד לתפניות בסוף כל פרק, עליהן דיברת. הרי אתה מכין את התפניות הללו – כמו אקדח שמופיע במערכה הראשונה וחייב לירות במערכה האחרונה.

התפנית לא צריכה ליפול כמו מין דבר שלא הוכן. אנחנו רוצים שהתפנית תהיה אמינה. אריסטו דיבר על המפתיע ההכרחי. הוא אמר: מה הדבר היפה, שיש בדרמה או בטרגדיה? שיש מפתיע שהוא הכרחי. כלומר, הוא גם שומר על איזו הפתעה, אבל כשאתה בוחן אותה אתה אומר: לא היתה ברירה, אלא לעשות את זה. לכן ההכרחיות צריכה להיות מוכנה מראש, צריכים להיות האלמנטים המוכנים מראש. למשל, ביחס שלו אל הזוגיות של הלזרים, שהוא עוקב אחריה. ההזדהות שלו עם לזר, מתוך רצון להגיע אליו, גורמת לו שבמובן מסוים תעבור אליו גם אהבתם המיוחדת של בני הזוג האלה, שעושים כל דבר יחד, מבינים וקשובים זה לזו. כאן הסיפור.

א.ב. יהושע – "נכחתי בניתוחים וראיתי איך מנסרים חזה של אדם"

הוא לא כל כך מזדהה עם לזר, הוא הופך להיות לזר בקנה מידה אחר. אבל הוא הופך להיות לזר, אחרי מותו, ולא במודע.

זה לא במודע, וזה כן במודע. לא הייתי אומר שלא לגמרי במודע. כלומר, הוא הולך עם הרעיון הזה. כי מה זו הודו? הודו משמש משחררת בתוך הרומן כמה ברגים, שלולא היו מגיעים להודו היו נשארים סגורים. היא נותנת לגיטימציה לשחרר אותם. ההוויה ההודית – ואני לא לוקח אותה באופן רומנטי, בסך הכל זה מסע פונקציונלי שהיה צריך להיעשות במשך שבועיים, זה לא שאנשים נסעו לחפש את עצמם – נשארת לגמרי ריאלית. אבל דווקא בגלל העובדה שהם לא נסעו לשם מסיבה רומנטית, וכאילו היו מוגנים מפני ההוויה ההודית, היא שיחררה אצל בנג'י כמה ברגים, שהיו כבר ממילא צריכים איזה שיחרור מקודם. אני לא יודע אם אתה זוכר את המשפט שהוא אומר, שהוריו חושדים בו שהוא נעשה מין רווק כזה, ויש בו כבר איזה גלד צחיח בתוכו, והם עודדו אותו לצאת למסע הזה, משום שרצו לפתוח אותו, שיפסיק כבר להיות כל הזמן שקוע בעבודה בבית החולים.

בטרם מותו של לזר היתה ההתאהבות בלתי אפשרית: מה, הוא יכול בכלל להיכנס לתוך הזוגיות הזאת? אז היו לו שתי האלטרנטיבות: איתה והיתה מה שהיה. ברגע שהוא אומר שלזר התגלגל בתוכו, הוא בעצם מקבל כאילו כתב הרשאה לעשות את הבלתי אפשרי ולהתחבר אל דורי ואותו לא יודע מה קדם למה, האם האינטרס שלו, המשיכה שלו, או שבאמת, ההזדהות העמוקה שלו עם לזר ואהבתו אליו.

שמתי לב – אולי אני טועה – שלנשים ברומן יש פחות גיבוּר מאשר לגברים. אנחנו יודעים על הגברים הרבה יותר. אפילו גיבור צדדי, כמו אבא של בנג'י, רואים אותו יותר מאשר את אמו. גם את מיכאלה איננו מכירים וגם לגבי דורי, אנחנו יודעים מעט מאוד על עבודתה המקצועית. על הבת עינת איננו יודעים כמעט כלום, מלבד זה שהיא חולה.

אני לא מקבל שאבא של בנג'י, למשל, יותר ברור מאמו. להפך, אמו יותר ברורה, גם כאינטרקציה בינו לבינה. נכון שדורי נשארת בצל מסוים. מיכאלה יצאה בסוף דמות כזאת, שאנשים שקוראים את הרומן אומרים לי שאוהבים אותה, בגלל הנוחות והעצמאות שלה, מול האיטיות והאינפנטיליות שלו. וכאן יש משהו מוזר: אנשים מדברים על הדמויות ויש כל מיני הערכות, אחד אוהב יותר את זה, שני אוהב יותר את זה.

אני מרגיש, שברומן הזה עשיתי צעד נוסף לעבר הבנת המין השני. אם תשאל אם זה צעד מספיק – לא מספיק, אבל אני מרגיש שברומן הזה נגעתי יותר באשה.

צריך גם להבין שלכל רומן יש קודים שלו. כאן זה בכל זאת הסיפור של בנג'י. הוא מספר אותו בגוף ראשון. כל הסמכות באה ממנו. לכן, לא יכולתי פתאום להביא קטעים של הרהורים של אנשים אחרים, כיוון שהרומן חייב אותי להעביר הכל דרך הצ'אנל שלו.

אם נסכם את פרשת המשפחות – משפחת רובין ומשפחת לזר – הרי לקראת הסוף כל העניין נעשה קצת טרגי. משפחתו של לזר מתפוררת למעשה, ומשפחתו הקטנה של בנג'י אינה מרוצה ממנו.

המשפט האחרון בספר אומר: "אף פעם לא ראיתי את הורי מתחבקים ומתנשקים, ואני לא יודע בכלל איך הם הולידו אותי". הוא חוזר על זה כמה פעמים. הוא אפילו הולך עם דורי לחדר ההורים, כדי לשכב שם, וברגע האחרון, משום שזה יותר מדי בשבילו, הוא הולך לחדר אחר ונכשל שם.

הוא בעצם מתקן את הלידה שלו. ולכן גם ההיצמדות שלו אל הבטן של דורי, כי היא אמא שמושכת אותו מבחינה ארוטית. יש כאן תהליך של לידה מחדש של בנג'י. הוריו היו בסדר, לא צריך להיכנס כאן לשום סטריאוטיפים ולראות את ההורים בצורה שלילית. הוא חי איתם בסדר, הם הגונים וכל זה. אבל הליבידו שהיה ביניהם לא הספיק לו כדי להתרומם וכאילו לצאת מהם ולמצוא את האהבה שלו. לכן האהבה אל דורי היא בעצם אהבה אל דורי ולזר, כדי להשלים בזוג ההורים הזה את מה שהיה חסר לו בזוג הוריו הטבעיים.

וזה בעצם תהליך ההתאהבות, שהיא בלתי אפשרית. כי מה זו התאהבות? הלא זה יכול להיות מרומיאו ויוליה, ועד להתאהבות בת שעה בנסיעה באוטובוס בנערה שראית. לפנחס שדה יש שירים יפים, בהם הוא מתאר איך ראה בחורה והתאהב בה התאהבות גמורה לחצי שעה, ואחר כך הוא הולך עם ההתאהבות הזאת כל הזמן. גם זאת התאהבות, וגם רומיאו ויוליה זאת התאהבות.

התאהבות כאן היא התאהבות בשניים, בזוגיות שלהם, בהתקשרות אל הזוגיות שלהם.

יש פה הזדהות עם דורי, משום שהיא לא יכולה להישאר לבד. זאת גם האקספוזיציה ליחסיהם ולעובדה, שאחר כך מתגלגלת בו נשמתו של לזר, והוא ממלא את מקומו.

נכון, לא דיברנו על "לא להישאר לבד", שזה אחד המוטיבים ברומן. אגב, שמו המקורי של הרומן היה צריך להיות "אי־היכולת להישאר לבד", ורק מאוחר יותר שיניתי אותו ל"השיבה מהודו". אי־היכולת להישאר לבד יש בה כנראה משהו ארוטי מושך. האשה לא יכולה להישאר לבד, היא זקוקה ושונה לחסות.

מנעורינו אנחנו זוכרים, שאם יש צעירה שמאוד רוצה להיות עם מישהו, זה מעורר בנו את התשוקה להתקרב אליה, לכבוש אותה. זו בהחלט נקודת מפתח של הרומן. אי־היכולת להישאר לבד – לא רק לגבי דורי. גם הוא לא יכול להישאר לבד.

נכון, ופתאום הוא מגלה את זה בעצמו. אגב, גלגול הנשמה הוא לא רק מלזר אליו, אלא אחר כך, בסופו של דבר, הוא בעצם מרגיש את היותו לבד.

למה דווקא הודו? למה לא אמריקה? היית בהודו?

לא, הבן נסע להודו. אבל הוא נסע בתחילת הרומן, אז כתבתי את הפרק הראשון כאשר הוא היה בהודו. הוא נסע לשלושה חודשים, ובהודו שהה כחודש וחצי.

המזרח הוא סיפור אחר. הצעירים נוסעים למזרח. יש הבדל בין נסיעה לדרום אמריקה, שהיא בעיקר נסיעה של הרפתקאות, לבין הנסיעה למזרח, שהיא גם נסיעה להיפגש עם התרבות המזרחית. גם תאילנד, גם פיליפינים, גם סין – וגם הודו.

אבל להודו יש עמדה מיוחדת, ולדעתי היתה לה עמדה מיוחדת לאורך כל ההיסטוריה, גם בגלל המעורבות העמוקה של אנגליה בה, וגם בגלל כל הערכים ההודיים, שגם נתה ריכר עליהם, גם רבינדרנת טאגור, דברים שהשפיעו את המערב.

הודו היא גם דמוקרטיה – על פי דרכה – וגם העולם השלישי באידיאולוגיה שלה. לכן אני גם שומע מאנשים רבים שביקרו בהודו, שכל המזרח הרחוק הוא דבר אחד, והודו היא דבר מיוחד. יש אנשים שיוצאים משם – גם הבן שלי ביניהם – עם רגשות סותרים; מצד אחד חימה עצומה עליהם, על העוני והנבזות, ומצד שני איזו היקסמות. חברים של הבן שלי היו שם שלושה חודשים, חזרו ארצה ואחר כך פתאום שוב נסעו להודו. למה הם חוזרים? שם יש תפיסות אחרות לגמרי. להודו יש איזושהי אינספירציה הרבה יותר עמוקה, כקוטב נגדי לחלוטין לנו.

ולכן הבאתי אותה. אני חושב שיש גם מסורת ספרותית. חשבתי גם על "המעבר להודו" של פורסטר, ועל כל מיני דברים שקשורים בזה. זה היה גירוי. זה נתן לאנשים הללו איזו קרינה מיוחדת, שלא היתה להם. בשום מקום אחר בעולם אתה לא רואה, למשל, שריפת מתים כמו בהודו, עם הטקסים המיוחדים שלהם וכל הקשור בכך.

תודה!

מילותיו האחרונות

א"ב יפה

בחמש עשרה השנים האחרונות היה יוג'ן יונסקו חולה מאד, איבד הרבה מכושרו הפיסי והרוחני, מרותק רוב הזמן למיטתו, ואם כי היו לו רגעים טובים של צלילות, לא היה מסוגל להמשיך וליצור. את מחזהו האחרון "מסע בארץ המתים" כתב בסוף שנות השמונים, אם כי המחזה הוצג לראשונה רק ב־1984. בשנה האחרונה, כשחש כי קיצו קרב, העביר שלושה טקסטים למערכת המוסף הספרותי של "פיגארו", והניח לשיקול דעתו של העורך את ההכרעה בדבר פירסומם. שלושת הטקסטים פורסמו שם באוקטובר ובדצמבר 1993 ובפברואר 1994. למחרת יום מותו (29.3.94) פירסם העתון הצרפתי מחדש אחד הטקסטים האלה שהכתיר אותו כ"צוואתו של יוג'ן יונסקו". אין זו צוואה רגילה, לא מעשית ולא רוחנית, אלא מעין חשבון־נפש של אדם על ערש דווי שיודע כי זמנו קצוב. בפתיחתו כותב יונסקו:

"המסג"ים אינם עוזרים לי. ברגע זה אני מרגיש כל כך רע עד שקשה לי לכתוב. הרעיונות שוב אינם באים לי כשאני סובל כאבים כה עזים. השעה היא כמעט חמש, הלילה יורד, לילה זה שאני שונא אותו כל כך, אף על פי שלפעמים הוא מעניק לי שינה נעימה. את מחזותי מעלים כמעט בכל העולם ואני חושב על אלה ההולכים לראותם, הצוחקים והבוכים בלי להתנגסות בכאבים של ממש. אני יודע כי זה ייגמר בקרוב, אך כפי שכבר אמרתי, כל יום נוסף הוא וכייזה".

הוא מספר כי כמה מידידיו הנאמנים באים לבקרו, הוא שמח על כך, אך הביקורים האלה מעייפים אותו כעבור זמן קצר. כשהוא חושב על ימים עברו, הוא מגיע למסקנות עגומות: "סבורני כי זרעתי ימי לרוח. הכרתי התרוקנה ואני מתקשה להמשיך, לא בגלל הכאבים, אלא בגלל אותו ריק קיומי הממלא את עולמנו... כרגיל אני חושב כי אמות אולי הערב, או אולי, נקווה, מחר או מחרתיים. כשחלופות המחשבות הקודרות, אני משתעמם. לפעמים אני חושב שאני חושב, אני חושב שאני מתפלל. מי יודע, אולי יהיה משהו מעבר לחיים, אולי תהיה שמחה".

והוא זוכר את כל אלה שמילאו תפקיד בחייו. בראש וראשונה אמו ובת למשפחה יהודית מרומניה, אך הוא אינו מזכיר גם בצוואתו עובדה זו) שהיתה לו אם טובה ומסורה, גידלה אותו בחום ונועם, למרות חייה הקשים, לאחר שבעלה (הרומני הנוצרי) נטש אותה עם שני ילדים קטנים וניתק כל קשר איתה. הוא זוכר לטוב גם את אשתו רודיקה ואם בתו מארי־פראנס, שעמדו לימינו והיו לו לעזר בכל שנות חייו. "לולא הן לא הייתי עושה כלום בחיי, לא הייתי כותב דבר. להן אני חייב תודה על כל יצירתי ולהן אני מקדיש אותה".

הוא אסיר תודה גם לאלה שהרעו לו בחייו, ועל ידי מעשיהם חישלו אותו, עזרו לו לפלס לעצמו דרך בחיים ובספרות. המבקרים, שלא קידמו את מחזותיו

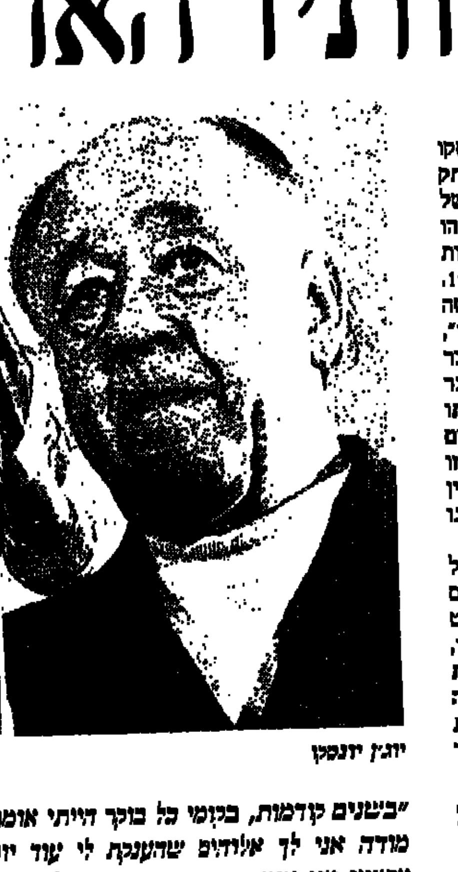

יוג'ן יונסקו

"בשנים קודמות, בקומי כל בוקר הייתי אומר: מודה אני לך אלוהים שהענקת לי עוד יום. עכשיו אני אומר: מודה אני לך שנטלת ממני עוד יום [...] ואף על פי כן, אני מאמין באלוהים, כי אני מאמין ברע. אם יש רע בעולם, סימן שיש גם אלוהים".

הראשונים בסבר פנים יפות, ודווקא הפולמוס שעוררו סביבם, הקנה להם פירסום והצלחה. אשתו השנייה של אביו, לולה, שגירשה אותו מבית האב, כאשר חזר לרומניה בגיל 16 והוא נאלץ להתמודד עם החיים בכוחות עצמו. הוא מכיר תודה גם למוריו מבית הספר "ספינטול סאווה" מבוקרשט, שגירשו אותו מבית ספרם והכריחו אותו לנדור לאחת מערי השדה ולהכין שם את בחינת הבגרות. אך היו גם מורים אחרים, שחשו כי יש בו "ניצוץ" ונחלצו לעזרתו. והיו לו גם כמה קרובי משפחה, שתי דודות וסבתא (מצד אמו) שעזרו לו בכל שיכלו. אין הוא יכול לשכוח כל אלה, ובעיקר בשנים האחרונות, כאשר כתב כמה מחזות בעלי רקע אוטוביוגרפי, קמו מראות מעברו וניצבו חיים לנגד עיניו. והיה לו סיפוק מכך, שאותו הנער, אותו הצעיר, שהיה בתחילת דרכו חסר־בית, נע ונד, היה לעת זקנה אדם עשיר, בעל דירה מפוארת בפריס.

כיצד הגיע לידי הצלחתו בשדה הספרות והתיאטרון? זוהי כבר פרשה אחרת, הרבה יותר מורכבת. בצוואתו הוא מייחס את הצלחתו בעיקר למזל. בסוף שנות הארבעים, כאשר מצא את עצמו שוב בפריס, לאחר שהצליח להימלט מרומניה, בעוני ובחוסר כל, יצא עם הסל לשוק בלי פרוטה בכיסו, ומצא על המדרכה חבילת שטרות־כסף, "מתנת אלוהים". בעל הבית של דירתו הקטנה ברחוב קלוד־טראס, לא הוציא נגדו צו־פינוי גם כשלא היה מסוגל לשלם שכר־דירה. ולבסוף, איש התיאטרון ניקולא באטאי, שנתן בו אמון וסייע לו להעלות את מחזותיו על הבמה, לאחר שכל האחרים פסלו אותם.

מזל, או אמונה? האם יונסקו מאמין בהשגחה עליונה? למרות מצבו אין יונסקו יכול לוותר גם עתה על התחכמויות. "הגעתי לגבורות, עם חרדה ופחד מוות בלבי, בלי לדעת אם האלוהים עשה לי טובה כלשהי. הוא לא ביטל למעני את המוות, ואני חושב שזוהי שערוריה. למרות המאמצים שלי והמאמצים שהשקיעו הכמרים, לא הצלחתי מעולם להתמסר כליל לזרועות האלוהים. אמונתי לא הספיקה. אני דומה, לצערי, לאותו איש שאומרים כי כל בוקר הוא מתפלל: 'אלוהים, תגרום לכך שאאמין בך'. כמו כל בני האדם האחרים, אינני יודע אם מעבר לחיים יש משהו או אין כלום. אני נוטה לחשוב, כפי שאומר האפיפיור יוחנן פאולוס השני, שמאבק קוסמי אדיר מתחולל בין כוחות האופל וכוחות האור. אני מקווה כי הנצחון הסופי יהיה של כוחות האור, כמובן, אך כיצד יתגשם הדבר? האם כולנו הננו טיפות של ישות אחת, או הננו יצורים שיקומו לתחיה? הדבר המצער אותי ביותר היא הפרידה מאשתי ומבתי. וגם ממני עצמי. אני מאמין בהמשכיות הזהות עם עצמי, הזמנית או העל־זמנית, לאורך הזמן ומחוץ לזמן".

ויונסקו מסיים את צוואתו באני־מאמין פילוסופי זה: "אין אדם בא לעולם כדי לחיות. אדם בא לעולם כדי להסתלק ולמות. תחילה הוא ילד, אחר כך הוא גדל, מתחיל להזדקן, ואף על פי כן קשה לדמיין עולם בלי אלהים. עם זאת, קל יותר לדמיין עולם עם אלהים.

"אומרים כי הרפואה המודרנית והגרונטולוגיה מחפשות בכל האמצעים דרכים לשקם את האדם כפי שהבריאה לא ידעה לעשות: מעבר לזקנה, לתשישות, לרפיון־השכל וכו'. לשחזר את האדם בשלמותו, כחיי האלמוות שלו, כפי שהאלוהות לא יכלה או רצתה לעשות.

"בשנים קודמות, בקומי כל בוקר הייתי אומר: מודה אני לך אלוהים שהענקת לי עוד יום. עכשיו אני אומר: מודה אני לך שנטלת ממני עוד יום. מה עשה אלוהים בכל הילדים, הצאן והבקר, שנטל מאיוב? "ואף על פי כן, אני מאמין באלוהים למרות הכל, כי אני מאמין ברע. אם יש רע בעולם, סימן שיש גם אלהים".

האדם הוא הכאב

ענת שפיצן

■ *לארס גוסטפסון: מותו של כוורן, משוודית: יעל ולדמן, הוצאת זמורה ביתן, 150 עמ' 1994.*

מה עושה אדם בחודשים האחרונים לחייו, כשהוא יודע שמותו קרוב? גוסטפסון אינו הסופר הראשון העוסק בנושא, אך הוא עושה זאת בדרכו המיוחדת. וסלאן גיבור ספרו "מותו של כוורן" מבין שקיצו קרב. וסלאן הוא מורה כבן ארבעים, שיצא לפנסיה מוקדמת. גרוש, מתגורר בגפו בביקתה קטנה ליד אגם באזור וסטמאנלנדס בשוודיה. מתפרנס בעיקר מכוורות הדבורים שלו. כאבים מתחילים להתפשט בגופו, והוא חושש שחלה בסרטן. אך כאשר מגיעה תוצאת הבדיקות מבית החולים אינו פותח את המעטפה. בתגובתו יש משום התעלמות מהמוות המאיים, אי רצון לדעת. "אם מכתב זה מכיל את מותי, או אני מסרב לו", הוא כותב, "אסור להתעסק עם המוות". וסלאן שורף את המכתב ומנסה להמשיך את חייו כמו קודם. נשאר בבקתתו המבודדת, ומטפל בכוורות עד כמה שהמחלה מאפשרת לו.

המוות ממשיך להתקיים ברקע: מושבת דבורים אחת קפאה למוות, גופת אישה קפואה נמצאת בשלג, עורבים מתעופפים סמוך לבקתה. אבל וסלאן אינו חושב עליו ישירות. הוא מסביר שאדם אינו מסוגל לחשוב על המוות של עצמו, משום שהוא משוקע במציאות של קיומו. לפיכך התעלמותו של וסלאן ממותו הקרוב נעוצה באי־יכולתו לחשוב עליו, ואינה פחדנות או התחמקות.

לעומת זאת הוא חש בכאבי המחלה המכאבת. בנושא זה מתמקד הספר. ייסורי הגוף מתוארים כאן לפרטיהם: מהכאב העמום עד לכאב השורף. הכאב זוכה גם לדימויים, כמו מניפת חוטי זהב לוהטים המתרחבים בגוף. החולה מפתח יחס מיוחד למכאוביו: תחושתם מחודדת את תחושת הגוף, מעוררת את המודעות לו. ולפעמים המתושים מוסיפים תוכן חדש לחיי החולה, מגוונים את הימים, לימים עם כאבים ולימים בלעדיהם. הכאב גם מוכיח שמי שחש בו עדיין חי. וכשהוא מתגבר הוא הופך לזהותו של האדם: האדם הוא הכאב.

ההתמודדות עם הכאב נעשית בדרכים שונות. המשפט: "שוב אנו מתחילים מחדש, לעולם איננו מוותרים", חוזר כמה פעמים. ואכן וסלאן אינו נכנע למכאובים ולמחלה. מנסה להסיח את דעתו מצרותיו בעבודה השגרתית. במחשבות פילוסופיות ובהעלאת זכרונות. וכאשר הכאב גובר ותובע את תשומת הלב הוא ממשיך להילחם. מפתח כלפיו רגשות, מוצא בו גם צדדים חיוביים, בונה סיפורים ודימויים סביבו. באחת הציטטות המשולבות בספר נאמר: אפשר להתייחס אל הצער באופן פעיל, אפשר להתחיל לעבד אותו. זה בעצם יחסו של וסלאן לייסורי גופו.

סיפור הכאב וההתמודדות איתו מוגשים לנו בעטיפה מיוחדת במינה. בספר המורכב מרשימות מתוך מחברותיו של מורה בדימוס. רשימות שנכתבו כמה חודשים לפני מותו, ובהן: קטעי יומן, זכרונות, סיפורים קצרים, וכן חשבונות של הוצאות והכנסות ויומן טיפול בדבורים. הרשימות משוחזרות בכביכול קטעי מחברות "אמיתיות" וכדי לשוות יתר אמינות למחברות נוספות הערות כמו: "כאן שתי שורות מחוקות בדיו".

התוצאה היא מעשה טלאים מגוון ביותר, המשלב סגנונות שונים: סגנון של סיפור ריאליסטי ביומן ובזכרונות, קטעי הגות, ואפילו סיפורי מדע בדיוני. למשל סיפור על מכשף מרושע המסתתר בין האיים, ובונה עוגב ענק, שבאמצעות תנודות הצליל שלו יכול לגרום כאבים ממרחק עצום; או סיפור על האל שהתעורר יום אחד והתחיל למלא את כל רצונותיהם של בני האדם בלי הבחנה, נדיבותו הלא מחושבת גרמה לאנדרלמוסיה גדולה והמיטה אסונות רבים.

הציר שעליו סובב מעשה הטלאים הסגנוני הוא יומנו של וסלאן בו מתוארים הכאב והמחלה וכן תחושות ומחשבות שהם מעוררים. היומן כתוב בצורה אסוציאטיבית, כזרם התודעה. מספר על אירועי היום יום, עובר למחשבות, מגיע לזכרונות וקופץ להרהורים פילוסופיים. היומן גדוש הרהורים בנושאים שברומו של עולם: החיים, הזהות העצמית, האהבה. ואת בעיני אחת מחולשותיו של הספר, רב מדי מספרן של האמירות הכלליות דוגמת: מוות וחיים הינם בעצם דברים איומים. או: לא קיימת בריחה אמיתית מהחיים.

לעומת זאת מהנים תיאורי הטבע הפיוטיים בספר. אחת התכונות בהן מצטיין המורה בדימוס היא יכולת התבוננות בטבע הסובב אותו. הוא מצייר את הנוף הצפוני העגום: האגמים הקפואים, השלגים המפשירים, עצים ערומים על רקע שמי העופרת. המורה הקרוב לטבע עד לפגיעתו הרעה של האדם. בדבריו משתקפת אהבת הטבע וכאב על הריסתו, הוא מספר שכדי לבנות כביש מילאו בעפר את הביצות המכוסות קנים, על תעלותיהם הגליות, ברווזי הבר והמבועים המסתוריים של מים שחורים ואיטיים. וכאן נוסף משפט מרשים על הפגיעה באיכות הסביבה: "אפשר שהנוף איבד את נשמתו ויתכן שהיא רק מסתתרת."

ב"מותו של כוורן" יש אם כן פיוט וגם דמיון, וגוסטפסון מוכיח שליטה מקצועית בז'אנרים שונים. למשל זכרונותיו של וסלאן בנויים היטב כסיפורים קצרים מרתקים וסיומם מפתיע. אבל הספר מותיר תחושה שנושא הכאב והמוות הם רק כלי להפגנת כשרונותיו הספרותיים, למרות האווירה העגומה – הנופים הקודרים, הבדידות והמחלה – הקורא נותר מרוחק. תשומת לבו נתונה לתערובת יוצאת הדופן של הסגנונות הספרותיים, והוא עסוק בעיקר במציאת הקשרים בין הקטעים הנפרדים.

לארס גוסטפסון הוא סופר שוודי, יליד 1936, פורה ביותר: כתב רומנים רבים, סיפורים קצרים, אסופות שירה, מחזות ומסות.

יצירותיו תורגמו לשפות שונות. לעברית תורגם עוד ספר שלו "ההצרתה השלישית של ברנארד פורי". גם הוא בנוי על תערובת סגנונות ספרותיים. "מותו של כוורן" הוא חלק מהסדרה "בקיעים בחומה", אך אפשר לקרוא אותו בנפרד. רק בהקדמה מצוי רמז להיותו המשך לספרים אחרים. וגם כאן המחבר אינו מוותר על משחק מתוחכם, ומביא משפט היוצר קשר בין מקומו של הספר בסדרה לבין תוכנו: שוב אנחנו מתחילים מחדש: לעולם איננו מוותרים. אנחנו מתחילים את החמישי והאחרון מתוך חמשת הסיפורים.

טור שוטף

"האם יש ספרות נשים?" רב־שיח בנושא … האנתולוגיה "הקול האחר" יתקיים בגלריה … 19.4.94 בשעה 20:30. משתתפים: עמליה … רונית מטלון, ד"ר לילי רתוק וד"ר דוד גורין … מירב בן־רוני ● "אסתר ראב – כל השירים", … חרשה ומורחבת של המשוררת הארצישראלית … (1894־1981) בעריכת אהוד בן־עזר תופיע … זמורה ביתן במלאות 100 שנה להולדתה. … ריוקנאות של אסתר ראב תיפתח ב־21.4.94 … לבנים בפתח־תקווה.

חילוץ

(סוף מעמוד 18)

ו.

גודלו של המנוע מורגש, כמובן, בתת־העלילה, … הטקסט הסימבוליסטי של היצירה כולה. זהו אותו … האותיות האלכסוניות, המדבר באהבה, לצד … ולצד המוות. זהו אותו סיפור, אותו מספר … הגלוי, והוא עוסק בהבט הרחב ביותר על … יכול המחבר להציג – הבט המסתורין, … הנוטל בו חלק – כוח האהבה.

בתת־טקסט זה עומדת האהובה־"אהבה לצד המיסתו… עמידתה הולכת ומתחזקת בשברי תת־הטקסט, … בפתיחות של החלק הרביעי, "אהבה", ומתוארים … של ילדה קטנה, לצד שני מוטיבים של כוחות … מרצף ההתפתחות מראשית הרומן – המיסתורין, … בבעלה; והציפורים – שהן התגלמות של … ארבעה קטעים של תת־טקסט כזה ישנם בחלק … שלושה פרולוגים בראשי פרקים שונים, … המסיים את הרומן. אלה מצטרפים לרצף אחד – … המיסתורין בעילה וכמטרה גם יחד, של כל … המיסטיים:

א. "האם הגיעה השעה להרהר באהבת [־־־] … הבודד, שפרץ באשון ליל, ומתחת למיטה [־־־] … פירורים מלבו של כריך עתיק, שהוכן בשביל … [־־־] יוכל עם שחר לפרוש כנף גדולה … ולהתעופף לחפש את מקום היעלמותה של … העזובית בעלת התלתלים [־־־] שהובאה לפני … להכין את שיעוריה במיטבה…" (357).

ב. "ומייד הוא מוצא אותה, לא עוד ילדה עזובה … בית־ספר מקומטים, אלא אשה צעירה, גבוהה … שעומדת בשעת בוקר במיטבח שלה, חגורה סינר … ובכף־עץ גדולה בוחשת דייסה בשביל שלושת ילדיה … ואכן היא שולטת את הילד הקטן מכיסאו הגבוה, … ונושקת אותו להרגיעו, ומעבירה אותו אל ידי … המיסתורין שנכנס אל החדר, בעלה ההולך … הלבוש חליפה נאה ומיסגרת זהב דקה למשקפיו…"

ג. "כי עכשיו, לאחר שהוא מסיים את אכילת ה… שהגישה לו אשתו הצעירה, ונפשו השתעשעה … שלושת ילדיו המשליכים בצחוק מהול באימה … אל עבר החלון, לרצות את בעל הכנף העקשן [־־־] … כדור־הארץ וחל לנוע פתאום, הוא מודה … קורן בעיניו השחורות, הנגלות עכשיו … לזוגיות המלוטשות של משקפי־זהב. אבל המיסת… של תנועתו, הוא ממשיך, אינו שונה מהמיסתורין … קפאונה." (399)

ד. כי הנה נפערת סוף־סוף הדלת, ואט־אט … את מיטתו של המיסתורין מתוך חדר־הניתוח [־־־] … שיודע, מבין האחיות הממתינות לקבל את פניו, … לעשות בו [־־־] לכן אולי טוב שמכניסים לחדרו, … אור בוקר, כלוב גדול שבו אסורות זו לזו כשלשלת … שתי צפרים פראיות, שאולי תוכלנה להקל על … בזמרתן [־־־] האמנם השתיל החדש כבר נקלט … האחיות המצטופפות ליד מיטתו, וביניהן גם … ילדת בית ספר עזובית, שגבהה וכבדה ויפתה, … לכאן בסתר, מחופשת לאחות רחמניה, כדי לטפל … קרן האור, המתנפצת בעיניה כמו נגעה באימ… ואז איני יכול עוד לעצור בעד עצמי מלהתפרץ … החלום הזה. יקירתי, אני לוחש לה, שבור … יקירתי, אהובתי." (446)

ובכן אין זה בדיוק הכוורתיים, אותו יש לשטר … "לטובת" יואל הסמן, אשר הוא היוצר היחיד … בו, בינתיים, לעיסוקו בספרות הישראלית, אבל … רומאנטיקה. כל הרומן הוא חלק משיח־דתרבותי … ובר־שיח סביה לו הוא "המעבר להדר". של א.ב. … אבל כאמור, בני־השיח העיקריים לו הם … רומאנטיים המפריאים "למרחקי־מרחקים" … לתתנפץ, בגלל מוגבלותם, אל האינסוף. אבל … את הניאו־רומאנטיקה ואת האהבה, … והמיסתורין, אשר כל ביתוח לא יוכל לו. … הלובשת את דמות האהבה – לא ברור. אבל … יותר מכולן, היא דומה לדורי. לילדה ה… והמשולחת, שלא יכלה להישאר לבד, בתוך … מופיעה, בתוך חלום המיסתורין. … שמא המחבר, פורץ בצעקה מתוך מתווה ה… שהוא מתווה הסיפור, בשארית החירות … הצף גדול של זוויות־מבט, מוקדש לזמן … אכן גם יותר – שילוב כל היש, האנ… במסתורין אחר, שהנפש מתחבטת בו.

שורה ועמוד

"האייל הנואק בגוף"

■ *אורה עתריה: "היביסקוס ויסמין – אהבה … גבולות", הוצאת ירדן גולן 80 עמ' 1994.*

… אורה עתריה, "אספה, כיתרה והביאה לדפוס" … היביסקוס ויסמין, שבעה שערים לספר, כיאה לטירה … לאגדה שלא נס ליחה. האגדה מהלכת … ההמולאיה", דרך "אפריקי" אל "ירכתי … אפריקי, לא אפריקה בת זמננו, אלא זו שגילתה … את שולי שמלתה, לעולם הפיניקי העתיק … נעוטקה, בלתי נודעת ומסתורית. בחוקת … גיבורי האגדה הם "דבש האהבה", "האייל הנואק … הסיבירית, דימויים זכריים ונקביים … קסמי מינג של סין, "אישה בוגדת" מנפאל, … הפלסטין הבריטי בדרום מזרח אסיה וה"מפתח … אל שערי מלכות העונג, שהנזיר נושא … (57).

… עתריה יודעת אפילו את הגברים … משנת 1889, אלה "בלילם כיומם / … / נואקים הגברים בחולמם" (25). בשירים … גיאוגרפיה, מבעבעות מילות המורות: … "אשוף" ו"אללה", וקמים לתחייה קסמי … של אכר ושל כנען" (20). ובשירים … יוריקו מיפאן, שחרוזו מהודו ולי … נחנות את טעמן בתה היסמין.

… כל הארצות הרבות, ששירי אהבה סובבים שם … לא מצאתי את אמריקה, לא את אירופה, … לא את ישראל. שם כנראה, האהבה מתה. מתה … שהתעופפה מגגות גורדי השחקים … של בתי החרושת ותעשיית … מה תעשה משוררת כמהה לאהבה, תלבש … על אלוף נעוריה, שהפך לרובוט? … כיוצאי צבא בימינו, אל ארצות … העולה.

… רחוקות אלה, האהבה אינה אלא … "שני שדייך כשני עופרים תאומי צביה", … בכל אדם, בשיר שיריו. הארוטיקה של … למילים, למילות שיר, כדי להתכסות … משנת 1788, ככתוב בעמוד 52, או … משנת 1900, ה"איילים ישעטו לרוות צמאם … "גנן העוד, כשהוא מנגן, הוא מביט … משפר את ליבה ועיניו מכחילות … הכי כחול". האהבה זקוקה למילים, … כדי להתערטל. אורה עתריה אספה את … אספה וכיתרה. אהבה חוצה גבולות … ובטרם הביאה לבית הדפוס, אולי גם … שמהודו ועד כוש, שבע ועשרים …

… עתריה לא תרגמה מסינית, אף לא … גם באנגלית או צרפתית שתרגמו אולי … לא נעורה. "איני שולטת בלשונות בכל", … "את כל שירי עמי נכר אלה, … בשפת אמי, בעברית. רק הרגשות שלי … הקסם כמו האהבה המאופלל, בסאמוס, … או כהאיום, במאה השביעית לסה"נ.

הלבשתי אותן את מחלצות העמים והאגדות שקראתי ויצא הספר הזה..."

לו עסקתי בפסיכולוגיה הייתי יודע, כי גוסטאב יונג כבר היה מודע לכך, כי "שפה אחת ודברים אחדים" היו לאדם "בטרם נפוץ על פני כל הארץ", ככתוב בספר בראשית פרק י"א. גוסטב יונג ידע, כי גם אחרי שנפוצו, וכל עם ומשפחה יצר לעצמו מנהגים משלו ושפה משלו, עד שהיה אומה ולשון, כולם, כולם, נושאים בתוכם את אותן הרגשות, שכותרתן אהבה. הספר הזה "היביסקוס ויסמין", הוא ספר אהבה אותנטי, ארוטיקה שהתעטפה בגלימת כל עם ולשון למיצוי אורחות חיי ותרבות האהבה. אורה עתריה כתבה את הטקסטים של התרבויות האלה והגישה אותם לקורא. היא חיברה טקסטים לכל הדמויות הססגוניות הנוטלות חלק במחזה האהבה והקנאה. כן, גם את הקנאה של רוקמת מזימות על משכבה בלילות, "ערה וזוממת כלהט החרב", ובשְׂפָרִיָה "אשסף את גרונך" (12).

מעניין שבכל שיר השירים יש רק פסוק אחד: "קשה כשאול הקנאה". אך כשאורה עתריה מתחבאת "במסתור אוהלה" של אחת "בת ערב", מותר וראוי לה לקנא ולנקום, "ואת דם אהובך / אֲמַצֵּה מעל שפתיך / הו עדנן זוהר, בעלי".

ט.ס. אליוט שואל, איך מסוגל משורר, איש האמת וההומור, לבנות דמות מחזה מושלמת של רוצח וכן בליעל? והוא עונה, כי כל התכונות, הטובות והרעות, שוכנות בנפשו של כל אדם. המשורר מצליח להגדיל את שמץ הרצח שבו, עדי כדי הטיפוס השלם, האכזרי והמשכנע. אורה עתריה עשתה זאת. ראה "קנאה" בעמוד 10 של הספר הזה.

הגשת ספר זה, כאילו הוא תרגום, מאפשרת לאורה עתריה לתאר גם פעילות ארוטית כמוצר הדימיון האקזוטי, כמו "סוסו של הקיסר", למשל (עמ' 66). אורה עתריה היתה ודאי נמנעת מלפרסם שיר כזה כשיר מקורי משלה, מחשש לפורנוגרפיה ר"ל. אכן, לכתוב מקור כאילו זה תרגום היא אמנות גדולה, העולה על אמנות השחקן על הבמה המגלם דמות שלכאורה אינה דמותו הוא.

ציור ההיביסקוס הארום, המוקיף את עמוד אבקניו, כך שגם שפירית עטה עליו בשער הספר, מתחרה בתשוקתו המטורה אל שפירית אחרת, בתוך הספר. שפירית זאת "דוחפת בין קורי חלומך / נוחתת על עלי ההיביסקוס", כפי שנכתב על ידי "גיישה מיפאן בשנת 1770". שני הציורים הצבעוניים האלה צוירו על ידי אנדרה רבס, שרשם גם כתרייסר רישומי עט בתוך הספר ואייר הרבה עמודים, איורי מסגרת או סמל. ציוריו של רבס, מוסיפים חיוניות ארוטית לשירים ובצבעוניות עזה, גם כשהם משיכות דיו שחורה בלבד. עלי להודות, כי שירי אורה עתריה, שירי השחורה ונאווה, ואת הבדואית מבקעת ערד "גאולת העיניים" מארץ הנגב, חוקים וקרובים לי יותר, מאשר שירי "ארמוסן, מלווה המשלחת הנורבגית השנית, לקוטב הצפוני הקר" (עמ' 72). וראי שחוקר הספרות ושירת הפולקלור של העמים האקזוטיים הרחוקים, היה מצביע על ההבדלים בין המקור לבין התרגום כפי שנתנה אותו כאן אורה עתריה. אך, ניתוח כזה הוא בגדר הארות למומחים בלבד. סתם קורא נהנה מן החריפות האותנטית בעיניו, כשם ש"שחרזדה" של רימסקי קורסקוב, היא באוזניו מוסיקה אמיתית, אפילו אינו שם השיר הראשון שבספר "האזלה" (ב"ה" ולא ב"עין" מגהרגות") כפי שהיא בערבית, לא מפריע לקורא שאינו לינגוויסט ואינו שומע את שפת המקור. בשבילנו הקוראים, ספר שירה אקזוטי זה, הוא ספר אהבה צבעונית, מרגש ורותח. הרוצה לשגות באהבה עברית, יקרא את "סול ופרי" ספרה הקודם של עתריה, שכולו אהבה, טהורה ועזה, בלי כחל ושרק.

שמואל שתל

תגובה

השוואות הבל של צאנין

… למקרא המשפט: "היידיש חוסלה על־ידי … היטלר, סטאלין והציונות", שאמר הסופר … בשיחה עם יעקב בסר ("דפים לספרות" …).

… השמיד את תרבות יידיש במשרפות, סטאלין … את סופרי יידיש. האם אפשר להעמיד את … היהודית, את הציונות, יחד עם היטלר … אחר, אפילו פשעה הציונות כלפי … הרי זו עלילה כדוגמת העלילה … כתנועה גזענית (אף על פי שנמצאים … וכהניסטים המתעטפים בטלית של ציונות). … מסתמך על מיסקה מיודנשטאט ("מדינת … של הרצל שכתב לפני הקמת התנועה … הוא שולל את ה"זארגון". אבל הרצל שלל … העברית כשפת המדינה היהודית.

… דברי הבלע האלה אמר אדם שמצא מקלט ומפלט … היהודית שהוקמה על ידי הציונות, ששגשוגו … כאן; ואשר קיבל פרסים ודברי הוקרה מידי … ומוסדות ציוניים...

… כי היו ציונים שהתנגדו ליידיש בארץ־ישראל, … מודלים ביחס ליידיש מצד מוסדות המדינה … הקמתה, והם היו כעין מחלות ילדות, הרי חלוצי … יידיש בארץ־ישראל היו ציונים – פאפירניקוב, … לב, אלכסנדר, דב סדן וכותם לברכה, ויבדלו … – י.צ. שארגל ואחרים החיים עימנו. והרי … יידיש בתפוצות היו ציונים, והיו מפלגות … שבנו תרבות יידיש ומוסדות חינוך בתפוצות. … הציונית (כמו י. גרינבוים), לחמה נגד קיפוח … יידיש בפולין. והיום מדינת ישראל הציונית … של תרבות יידיש.

… להיות כשאם נפש את דברי הבלע של מרדכי … המשווה את הציונות להיטלר וסטאלין.

… קרדא, מסילות

מפגש הגרעין והפרי

■ *חנה ברולה: כדולוך איטי, ספרית פועלים 48 עמ' 1993.*

ספר שירים צנוע, דק, וכו שירים קצרים עד קצרצרים, בשורות קצוצות. ספר מינימליסטי ויפה למראה: על השער הקדמי תצלום עבודתה בברונזה, המקרינה תוגה ויופי, של הפסלת מירה וויכסלבאום ובשער האחורי המתעה: "הבוקר שחררתי אילת שחר/ בוכה./ נתנק לה היום עוד בהיוולדו/ רצתה לתפוס את היופי/ על חם,/ לחתוך כוהק מוכזק/ מחלון מצועף/ ולשמרם באויקי הזמן".

זהו הקרדו האמנותי של המשוררת, שהוא אתגר גדול ויומרה לא קטנה. אם פה ושם היא גם מצליחה להגשימו – זה הישג בלתי מבוטל. שירתה הלירית מנסה ללכוד את הרגע החד־פעמי של ההוויה ולהעניק לה חיי נצח בין דפי הספר, "להשאיר עקבות" (9). את הרגע כו "פיסת קשת/ נתקלת ברולת קריסטל" (24) או "ברווח הדקיק שבין אצבע הכנר/ למיתר מרטט" (26). לא רק את הרגע האחר, אלא גם את המקום המדויק בו הוא מתרחש, את "נקודת ההשתנות" (8) "בו נוצר/ מפגש הגרעין עם הפרי/ באותו המקום המתוק ביותר/ שבו מצטמצמת כל חיות העץ" (5) או "מרווח ברק עין" (26).

מה שכבש יותר את לבי בשירה של ברולה, זאת לא היומרה המוצהרת, אלא דווקא הצניעות האנושית, התפיסה שאין מותר האדם, שהוא רק תופעת טבע (36). לפי תפישה האדם אינו נזר הבריאה, כי אם אחד מבעלי החיים או הצמחים ואף נופל מהם בחכמת ההישרדות. הדוברת בשירים מדמה עצמה ל"כבשת בר משוטטת בפסגות" (30), ל"רג בצפורני עוף דורסני" (36), ל"דבורה/ פושטת כנפים, נגועה/ בתרדמת אבקנים" (9) ול"ציפור כנרית נסיונית/ אשר נשלחה על ידי הכורים/ לבדוק דליפת גז במכרה" (33).

זוהי תפיסה אקסיסטנציאלית, לפיה היסוד הסיזיפי מצוי בכל הברואים וסבלם וכאבם של בעלי החיים אינו שונה מסבלותיהם של בני אדם: "כמו הזברה, נתפסה/ על ידי עדת לביאים/ ועור רגליה מפרפרות// כמו הפילה, ממאנת להכיר/ במות גורה/ ומגלגלת אותו/ להחיותו" (47). וכיוון שאין מותר האדם, והוא דומה לצמח, לכן זכרונותיו הם גבעולים ו"ככל שהשנים מתארכות/ גבעולי זכרונות/ דוקרים יותר" (37). על כן הוא מבקש "למות בשדה" (31), אבל לפני כן עליו ללמוד את חכמת התנשמת ש"נותנת שקט נכון לחשכה", את תחבולת הקקטוס שבעליו הבשרניים נאגרים המים והוא שורד גם במדבר (31) ואת הדגים "הרבה יותר מתוחכמים, יודעים לפזר בועות/ בשתיקה" (34).

אצל ברולה הרגש האנושי מושלך גם על הנוף, הזמן אינו פוסח לא על בעלי החיים ולא על העצים ש"מתמוטטים בקשיחות" (6) גם לאחר מיליוני שנים. לכן היא מבקשת מן הזמן שייעצר כמו הרגע הכלוא בתצלום משפחתי "הישארי כתמונה בת" (6). וכדי להימנע מכליה צפויה, מ"סוף הדרך" שכל קמט בגוף מזכיר אותה (30) היא מבקשת להמריא אל קשת בענן "קחי אותי, קשת נפלאה/ שורי אותי כאותיות זהב, כעננֵי גשם, וכמו תורה נשנה ימים" (7). מפני שהיא יודעת להיות "מוּצלת במעוף כתינוק של נשר" (22). וזהי כמיהה רומנטית, כמו ילדותית ותמימה. חבל רק שאותה רדיפה אחר היופי, הנסיון לתפוס אותו על חם, "לחתוך כוהק מוכזק" גולש לפעמים לעודף התיפיפות ומתיקות, כגון "קליל פסנתר/ מינורי/ מרטט שלהבת עיננה/ בנשמה יתורה" (12).

ברכה רוזנפלד

כותרים חדשים

■ **א"ב יפה: לאה גולדברג – תווי דמות ויצירה**, הוצאת רשפים 284 עמ' 1994 / לאה גולדברג כמשוררת, מספרת, מחזאית, חוקרת ספרות ומבקרת. אחת מן השלישיה שלונסקי – אלתרמן – גולדברג. ספרו של המבקר ועורך הספרות במשך שנים רבות ב"על המשמר", המצליח לעורר געגועים לדמות בלתי נשכחת בספרות העברית. זכה בפרס אקו"ם תשנ"א.

■ **"עתון 77", גליון 170, עורך: יעקב בסר, מרס 1994** / במרכז הגליון הפתעה – פואמה בשם "מוצרטשטראסה 18". כמה דברים מעניינים בה: המתרגם הוא אהרן מגר, המחברת היא סוז'טה בהאט, משוררת הודית ילידת 1956, הכותבת אנגלית, נשואה לסופר הגרמני מיכאל אוגוסטין וחיה בברמן גרמניה. טיפולה בנושא השואה, וכן בצלב הקרס, סמל הורי קרום, מרתקים. עוד בחוברת "אלוני מול לוין", "לסינג נגר לובלינסקי", שירה, סיפורת, ביקורת.

■ **אהרון אלמוג: "אל תצחיקו את הסבתא"**, זמורה ביתן, 128 עמ' 1994 / קובץ סיפורים הכוחנים בערגה וגעגוע את ימי הילדות והנעורים בסוף שנות השלושים והארבעים בתל־אביב. ספר חדש למשורר ולמספר, חתן פרס ברנר 1981.

■ **"ניגון בקרח" – מכתבי בוריס פסטרנק ואולגה פריידנברג, 1910־1954**, בעריכת אליוט מוסמן. מאנגלית: עודד פלד. אחרית דבר: דימטרי סגל. השוואת תרגומים: מרק דרציינסקי. הוצאת שוקן 413 עמ' 1994 / 45 שנה החליפו המשורר ודודניתו, חוקרת הספרות, מכתבים. מסמך ספרותי־היסטורי מרתק על התרבות הרוסית במאה העשרים.

■ **"זמנים" מס' 48, עורכת: עידית זרטל, אביב 1994** / המאמר המרכזי בחוברת הוא מאת ההיסטוריון היהודי איטלקי קרלו גינצבורג "רק עד אחד". המאמר עוסק בשאלת הכתיבה ההיסטורית על השואה. שני מאמרים נוספים, מאת אמנון רז־קרקוצקין ועדית זרטל, מתייחסים גם הם לסוגיות אלה.

■ **ילקוט מורשת, הוצאת בית עדות ע"ש אניליביץ** גבעת חביבה, אפריל 1994 / המדור הפותח מוקדש למגילות העדות של אבא קובנר. נושא מרכזי נוסף עוסק ב־50 שנה לשואת יהודי הונגריה.

■ **לופה דה וגה: "מעין הכבשים"**, מספרדית: רינה ליטוין, הוצאת הקיבוץ המאוחד והמועצה לתרגומי מופת, 102 עמ' 1994 / תרגום מחוהו של לופה דה וגה (1562־1635) מי שנחשב לאבי הדרמה הספרדית וליוצר שהפך לאגדה בארצו.

■ **צבי גבעולי: "יש תקווה גם בשבולי"**, הוצאת כנה ירושלים, 133 עמ' 1994 / המחבר הוא עובד סוציאלי, שבתו, עובדת סוציאלית גם היא, נרצחה בעת שגוננה על אחת המטופלות שלה. התמודדות של איש מקצוע עם אובדן אישי.

■ **איליה קון: "חיי"**, מאנגלית: עדי גינצבורג־הירש, הוצאת דביר, 694 עמ' 1994 / סיפור חייו הנפתל של אחד מבמאי התיאטרון והקולנוע החשובים ("חשמלית ושמה תשוקה", "חופי הכרך", ורבים (נוספים) החשובים ברורנו.

■ **דודו פלמה: "מחלקת נביאים סגורה"**, הוצאת תג 54 עמ' 1994 / ספר שירים המשקיף על החיים מנקודת סיומם – המוות. המחבר יליד אשדות־יעקב 1950 וחבר כפר הנשיא. ספר סיפוריו "טהיטי" הופיע ב־1990.

■ **ג'ורג' טאבורי: "מיין קאמפף"**, עברית: שמעון לוי, ציור העטיפה: ארולף היטלר, הוצאת תג 65 עמ' 1994 / גיבורי המחזה הם שלמה הרצל ואחד ארולף היטלר והוא מתרחש במעון לחלכאים בוינה ערב מלחמת העולם הראשונה.

■ **מרים קרין: "10 דברים שאנשים אומרים על גברים, על נשים, על אהבה ועל החיים"**, הוצאת כתר, ספרי הומור ופולקלור 1994 / ספרה השני של מרים קרין. "עשרת הדברות" של ההוויה הישראלית.

■ **מרסלה לונדון: "נעם והעטיפון"**, איורים: הילה חבקין, הקיבוץ המאוחד, ידיעות אחרונות ספרי חמד, 1994 / ספר ילדים ראשון למחברת שהיא גם משוררת, המספר על עטיפון שבונים נועם ואביו.

■ **שמואל שניודר: "עולם המסורת היהודית בכתבי ב־ניר"**, הוצאת רשפים, 278 עמ' 1994 / ברנר ראה עצמו כממשיכו של ברדיצ'בסקי ושל סופרי ההשכלה המילטנטיים ובר־פלוגתא של אחד העם ביחסו לשימור "החבית ההיסטורית" של המסורת היהודית.

■ **מאזנים כרך ס"ח גליון מס' 6, עורך: אורציון** ברתנא, מרס 1994 / גליון מגוון של שירה, סיפורת, מסה וביקורת. בעלי עניין מיוחד מאמרה של ניל' כרמל־יונתן על נתן זך ו"שירי מכות מצרים" לאלתרמן, מאמרו של יוסף אורן על "אל תגידי לילה לעת", ודוריה וילברמן על "ספרות גברים".

■ **דעת, כתב עת לפילוסופיה יהודית וקבלה, כרך 32־33**, עורך: משה הלמיש, הוצאת אוניברסיטת בר־אילן, אביב תשנ"ד / כרך כפול ועשיר, המוקדש לזכרו של פרופ' אברהם נוריאל, והעוסק בעיקרו בפילוסופיה של ימי־הביניים.

קולנוע

תל אביב

גורדון המחודש: האורח קיין. א-ה 22.00; מסיבת נישואין 93'. א-ה 20.00; אירופה אירופה. א-ה 18.00.
גן העיר 1: הפירמה. 1 21.45. מוצ"ש 19.00, 21.45. א-ה 16.10, 19.00, 21.45; חשיפה כפולה. 1 24.15. א-ה 14.30.
גן העיר 2: בקו האש. 1 22.00, 24.10. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 14.40, 17.00, 19.30, 22.00.
גת: שארית היום. 1 21.50, 24.20. מוצ"ש 19.20, 21.55. א-ה 16.35, 19.15, 21.55.
דיזנגוף 1: הפיתוי הכי יפה של חיי. 1 11.00, 13.30, 22.00. מוצ"ש 21.50, 24.15. א-ה 11.00, 13.05, 15.10, 17.15, 19.30, 21.50.
דיזנגוף 2: הפסנתר. 1 11.00, 13.30, 22.00. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 11.00, 13.05, 15.10, 17.15, 19.30, 21.50; כלבי אשמורת. 1 21.45.
דיזנגוף 3: איש ללא פנים. 1 13.30, 24.15. מוצ"ש 21.50. א-ה 13.05, 17.15, 21.50; בחול. 1 11.00, 22.00. מוצ"ש 19.30. א-ה 11.00, 15.10, 19.30.
דקל: פילדלפיה. 1 22.00. מוצ"ש-ה 19.30, 21.50.
הקולנוע: ניישה מזהב. 1 22.00, 24.15. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 17.00, 19.30, 21.45.
חן 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. שבת-מוצ"ש 14.30, 17.00, 19.30, 21.50, 24.10. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; חתולים בצמרת. שבת 11.00.
חן 2: הבן הטוב. 1 22.00, 24.20. שבת-מוצ"ש 14.30, 17.00, 19.30, 21.50, 24.10. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; נלעשי הנינג'ה. שבת 11.00.
חן 3: גברת דאוטפייר. 1 22.00, 24.25. שבת-מוצ"ש 11.00, 14.30, 17.00, 19.25, 21.55. א-ה 17.00, 19.25, 21.55.
חן 4: בית הרוחות. 1 21.50, 24.25. שבת-מוצ"ש 14.00, 16.40, 19.15, 21.55. א-ה 11.00, 14.00, 16.40, 19.15, 21.55; תראו מי שמדבר עכשיו. שבת 11.00.
חן 5: נזירות בלוז 2. 1 22.00, 24.20. שבת-מוצ"ש 11.00, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. א-ה 11.00, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50.
טיילת 1: בשם האב. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
טיילת 2: דרכו של קרליטו. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
טיילת 3: עולם מושלם. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
לב 1: שלום לפילגש. 1 11.30, 14.00, 21.45. מוצ"ש 19.00, 21.40. א-ה 11.00, 13.30, 16.15, 19.00, 21.40.
לב 2: עירום. 1 12.00, 14.00, 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 11.15, 14.00, 17.00, 19.30, 22.00.
לב 3: צעד לא מחושב. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 22.00. א-ה 17.15, 22.00; אנטוניה וג'יין. 1 12.00. א-ה 11.35, 15.15; לב בחורף. 1 14.00. מוצ"ש 19.30. א-ה 13.15, 19.30.
לב 4: הוצאתי עליי חוזה. 1 12.00, 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.40. א-ה 11.30, 13.00, 15.00, 19.40, 21.55, 22.20; סוד הגן הנעלם. 1 14.00. א-ה 17.00.
מוזיאון: האמת שלא תיאמן. 1 22.00. מוצ"ש-ה 19.45, 22.00.
מקסים: הנמלט. 1 22.00, 24.15. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 19.30, 21.50.
סינמטק: אבא'לה בוא ללונה פארק. 1 14.00, 22.00. מוצ"ש 19.45, 21.45. א-ה 17.30, 19.30, 21.30.
צפון: ברכה. 1 22.00. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
רב אור 1: חוג שמחת המזל. 1 21.55, 24.25. מוצ"ש 19.15, 21.55. א-ה 16.35, 19.15, 21.50.
רב אור 2: תמונות קצרות. 1 22.00. מוצ"ש 18.00, 21.30. א-ה 17.30, 21.00.
רב אור 3: סיוה, מה זה קשור בכלל לאהבה. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.25, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.55.
רב אור 4: עידן התמימות. 1 21.55, 24.25. מוצ"ש 19.15, 21.50. א-ה 16.40, 19.15, 21.50.
רב אור 5: גברת דאוטפייר. 1 22.00, 24.25. מוצ"ש 19.25, 21.50. א-ה 17.00, 19.25, 21.50.
שחף 1: רשימת שינדלר. 1 21.45. מוצ"ש 18.00, 21.45. א-ה 17.00, 20.45.
שחף 2: תיק שקנאי. 1 21.45, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
תל אביב 1: הצטלבות. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
תל אביב 2: על קרקע בוערת. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
תל אביב 3: בשם האב. 1 22.00, 24.30. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.

ירושלים

גיל 1: הצטלבות. מוצ"ש 19.30, 21.40. א-ה 13.30, 16.30, 19.00, 21.30.
גיל 2: רשימת שינדלר. מוצ"ש 19.30, 22.50. א-ה 13.30, 17.00, 20.30.
גיל 3: תיק שקנאי. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 19.00, 21.50; סוד הגן הנעלם. א-ה 13.30, 16.15.
גיל 4: על קרקע בוערת. מוצ"ש 19.30, 21.40. א-ה 13.30, 16.30, 19.00, 21.50.
גיל 5: ללא פחד. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 13.30, 16.15, 19.00, 21.30.
גיל 6: ברכה. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 16.30, 19.00, 21.30.
גיל 7: עולמו של ויין 2. מוצ"ש 19.30. א-ה 13.30, 16.30, 19.00; בשם האב. מוצ"ש 22.00. א-ה 21.40.
גיל 8: בשם האב. מוצ"ש 19.30, 22.00. א-ה 13.30, 16.15, 19.00, 21.40.

חיפה

אורלי: פילדלפיה. 1 22.00. מוצ"ש 18.45, 21.15. א-ה 18.45, 21.15.
רב גת 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב גת 2: הבן הטוב. 1 22.00. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.15.
רב אור 1: נזירות בלוז 2. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 19.00, 21.15; חתולים בצמרת. שבת 11. א-ה 17.
רב אור 2: תמונות קצרות. 1 22.00. מוצ"ש 21.00. א-ה 17.30, 21.00; חתולים בצמרת. מוצ"ש 19.00; נלעשי הנינג'ה. שבת 11.00.
רב אור 3: שארית היום. 1 21.55, 24.25. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 18.50, 21.20; גברת דאוטפייר. שבת 11.00. א-ה 16.30.
רב מור 1: הבן הטוב. 1 22.00, 24.20, 24.30. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 17.00, 19.00, 21.20.
רב מור 2: נזירות בלוז 2. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב מור 3: שארית היום. 1 21.50, 24.25. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 16.30, 18.50, 21.25.
רב מור 4: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.00, 21.30, 24.00. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב מור 5: פילדלפיה. 1 21.50, 24.25. מוצ"ש 19.00, 21.30, 24.00. א-ה 16.30, 18.55, 21.25.
רב מור 6: בית הרוחות. 1 22.00. מוצ"ש 21.30. א-ה 21.20; גברת דאוטפייר. מוצ"ש 19.00. א-ה 16.15, 18.45.
רב מור 7: תיק שקנאי. 1 21.50, 24.25. מוצ"ש 19.00, 21.30. א-ה 16.30, 18.50, 21.25.

אשדוד

רון 1: נזירות בלוז 2. 1 22.00, 24.00. מוצ"ש 19.30, 21.30. א-ה 19.30, 21.30.
רון 2: חוג שמחת המזל. 1 22.00, 24.15. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 19.30, 21.45.

אשקלון

חן 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 2: חוג שמחת המזל. 1 22.00. מוצ"ש 19.15, 21.55. א-ה 16.30, 19.15, 21.50.
חן 3: הצטלבות. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 4: תיק שקנאי. 1 24.20. מוצ"ש 21.50. א-ה 21.50; על קרקע בוערת. 1 22.00. מוצ"ש 19.30. א-ה 17.00, 19.30.
חן 5: הבן הטוב. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.

נתניה

חן 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; חתולים בצמרת. 1 11.00.
חן 2: הבן הטוב. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; נזירות בלוז 2: שבת 11.00.
חן 3: פילדלפיה. 1 21.55, 24.25. מוצ"ש 19.20, 21.50. א-ה 16.50, 19.25, 21.55; נלעשי הנינג'ה. שבת 11.00.
חן 4: נזירות בלוז 2. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; גברת דאוטפייר. שבת 11.00.

ראשון לציון

חן 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50, 24.10. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 2: תמונות קצרות. 1 22.00. מוצ"ש 21.30. א-ה 17.30, 21.00.
חן 3: פילדלפיה. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 4: הבן הטוב. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
נעמן: שלום לפילגש. 1 22.00, 24.15. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 19.30, 21.50.
ראשון: הפיתוי היפה ביותר בחיי. 1 22.00, 24.15. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 19.30, 21.45.
רון 1: עידן התמימות. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 17.00, 19.15, 21.30.
רון 2: בית הרוחות. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 17.00, 19.30, 21.45.
רון 3: הפסנתר. מוצ"ש 19.30, 21.45. א-ה 17.00, 19.15, 21.30.

חולון

גל 1: הצטלבות. 1 20.00, 22.00, 24.15. שבת-מוצ"ש 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
גל 2: הצטלבות. 1 20.00, 22.00, 24.15. מוצ"ש 22.00. א-ה 22.00; נזירות בלוז 2. שבת-מוצ"ש 11.30, 17.00, 19.30. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
גל 3: בכוונות זדון. 1 20.00, 22.00, 24.15. שבת-מוצ"ש 17.00, 19.30. א-ה 17.00, 19.30, 22.00; נלעשי הנינג'ה. שבת 11.30.
גל 4: עד אחד לרצח. 1 20.00, 22, 24.15. מוצ"ש 19.30, 22. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
גל 5: על קרקע בוערת. 1 20.00, 22.00, 24.15. שבת-מוצ"ש 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.

באר שבע

אשל: רשימת שינדלר. 1 21.45. מוצ"ש 18.00, 21.30. א-ה 17.00, 20.30.
רב נגב 1: בכוונות זדון. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.55. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; חתולים בצמרת. שבת 11.00.
רב נגב 2: על קרקע בוערת. 1 22.00, 24.20. מוצ"ש 19.30, 21.50. א-ה 19.30, 21.50; תראו מי שמדבר עכשיו. שבת 11.00. א-ה 17.00.
רב נגב 3: שארית היום. [illegible] 24.25. מוצ"ש [illegible] א-ה 19.25 [illegible] הנינג'ה. שבת [illegible] 17.00.
רב נגב 4: פילדלפיה. [illegible] 24.25. מוצ"ש 19.30 [illegible] א-ה 19.25, 21.55 [illegible] 2. שבת 11.00.

חדרה

לב 1: רשימת שינדלר [illegible] מוצ"ש 18.00 [illegible] 17.20, 21.00.
לב 2: בית הרוחות [illegible] מוצ"ש 21.30 [illegible] 21.30; תראו מי [illegible] עכשיו. 1 24.20 [illegible] א-ה 16.30.
לב 3: על קרקע בוערת [illegible] 24.30. מוצ"ש 19.30 [illegible] א-ה 16.40, 19.15 [illegible]
לב 4: שלום לפילגש [illegible] מוצ"ש 18.45, 21.30 [illegible] 18.45, 21.30; חתולים [illegible] 16.30.

ר"ג – גבעתיים

אואזיס 1: בכוונות זדון [illegible] 24.20. מוצ"ש 19.30 [illegible] א-ה 17.00, 19.30 [illegible]
אואזיס 2: תיק שקנאי [illegible] 24.25. מוצ"ש 19.15 [illegible] א-ה 16.30, 19.30 [illegible]
אואזיס 3: הצטלבות [illegible] 24.20. מוצ"ש 19.30 [illegible] א-ה 17.00, 19.25 [illegible]
רב גן 1: רשימת שינדלר [illegible] מוצ"ש 18.00, 21.30 [illegible] 17.30, 21.00; חתולים [illegible] שבת 11.00.
רב גן 2: שארית היום [illegible] 24.20. מוצ"ש 19.20 [illegible] א-ה 19.20, 21.55; [illegible] בצמרת. א-ה 17.00; [illegible] בלוז 2. שבת 11.00.
רב גן 3: הבן הטוב [illegible] 24.20. מוצ"ש 19.30 [illegible] א-ה 17.00, 19.30; תראו מי שמדבר עכשיו [illegible] 11.00.
רב גן 4: בשם האב [illegible] 24.25. מוצ"ש 19.15 [illegible] א-ה 16.30, 19.10 [illegible] נלעשי הנינג'ה. שבת 11.00.

פתח תקוה

היכל 1: הצטלבות [illegible] 24.15. מוצ"ש 19.15 [illegible] א-ה 17.00, 19.15, 21.45.
היכל 2: רשימת שינדלר [illegible] מוצ"ש 18.00, 21.30 [illegible] 17.00, 20.30.
היכל 3: בשם האב [illegible] 24.30. מוצ"ש 19.15 [illegible] א-ה 17.00, 19.15, 22.00.

שירותי חירום

משטרה

ירושלים, תל-אביב, חיפה, רמת-גן, בני-ברק, חולון, פתח-תקוה – טל' 100; באר-שבע, נהריה, נצרת – 100; אילת – 144; חדרה – 22444.

בתי חולים

תל-אביב והמרכז
איכילוב תל אביב, שיבא תל-השומר, בילינסון פתח-תקוה, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין – כל השבוע.

נתניה
לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי:
הדסה ע"כ – ילדים, פנימית, עיניים;
ביקור חולים – נשים, א.א.ג.;
שערי צדק – כירורגיה;
הדסה ה"צ – אורטופדיה.
שבת:
ביקור חולים – ילדים, א.א.ג.;
הדסה ע"כ – נשים, עיניים;
שערי צדק – כירורגיה;
הדסה ה"צ – אורטופדיה, פנימית.

בתי מרקחת

שישי: בת ים – קופת חולים, קהיר 20. חולון – חורי, סוקולוב 70; קופת חולים, קהיר 20, בת ים. ירושלים – ה. מ. הדסה עין כרם. נתניה – הושעיה, שדרות ויצמן 36. פתח תקוה – רסל, רוטשילד 89. רמת גן – עמית, בן גוריון 130. תל אביב – פרמסקי, ירמיהו 41; בריאות, המלך ג'ורג' 28. חיפה – הנשיא, אבא חושי 99.
שבת: בת ים – מוזר, חביבה רייך 20. חולון – חקמה, כיכר סמרונה. ירושלים – ארמונות, לייב יפה 9 (גבח); קופ"ח הכללית, שמואל א, אבינדב 3 (מוצ"ש). נתניה – נווה שקד, מרכז מסחרי אזורים. פתח תקוה – מרכזו הפורום, אהרון קציר 7. רמת גן – פינצי, חיבת ציון 43. תל אביב – בבלי, נחלאל 1 שיכון בבלי (גם במוצ"ש); הבימה, דיזנגוף 17 (גם במוצ"ש). חיפה – דרך הים, דרך הים 209.

מוקד קופ"ח כללית

המוקד פועל בימים א'-ה' בין השעות 08.00-20.00, בימי ו' 08.00-15.00. טלפונים: 03-433300.

יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה. ירושלים: 02-243358; ת"א: 226027 (24 שעות); חיפה: 04-229488 (11.00-20.00); גליל מערבי: 04-820222.

הקו החם – 03-204327, ימי א', ג', ה' 19.30-23.30.
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב', ד', ה': 222732, ארגון הורים ארצי "קו פתוח", אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-621515 (24 שעות).

עזרה ראשונה לשיניים

עזרה ראשונה לשיניים של "ההסתדרות לרפואת שיניים בישראל". רחוב הגפן 26, קומה ו', טל. 523566, פתוחה כל יום, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ-20.00 עד 23.00.
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה – המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00-9.00. אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד.
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) קומה א', טל: 294869, 03-285822.
מרפאת שיניים תורנית 24 שעות גם בשבתות וחגים בתאום טלפוני. 54499, טל' 4318, רח' יהודה המכבי ת"א.
"S.O.S Doctors" ביקורי בית ע"י רופאים 24 שעות ביממה. טל: 03-5033939.

סיוע לקורבנות אונס

לדרעונה ואיזור השרון, טל' 052-32432 א', ה' בשעות 17.00-21.00. תל-אביב 03-234819; חיפה 04-660111; ירושלים 02-24554; 059-72245.

אלי – עזרה באלימות כלפי ילדים במשפחה טל. 6956763, 261070, פועל מ-08.00 עד 22.00.

עזרה ראשונה נפשית

ער"ן ירושלים – טל' 02-610303
ער"ן תל-אביב – טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער, ת"א – 03-6961113
ער"ן חיפה – טל' 04-672222
ער"ן כרמיאל (גליל מערבי) – 04-988410
ער"ן נתניה – טל' 053-625110
ער"ן כפר-סבא – 052-913999
ער"ן באר-שבע – טל' 057-418111
מוקד הדרום – [illegible] 24 שעות ביממה, טל. 04-679999

מגן דוד אדום

ירושלים, ת"א, חיפה: טל' 101. רמת-גן, בני-ברק, גבעתיים – טל' 5793333; לוד-רמלה – 101, טל' 08-221022; [illegible] – טל' 065-93334; [illegible] 101. טל' 04-931401; [illegible] טל' 04-823333; בת-ים – 5511111; באר-שבע – 057-74767; [illegible] 03-330848; פתח תקוה – 101, 93; חצור – 06-938233.

רכבות

מירושלים לת"א דרום: 07.25, 16.00.
מרחובות לת"א דרום: 06.00 (מלוד), 06.40, 07.30, 15.20, 17.15 (עד לוד), 18.50 (עד לוד).
מת"א דרום לירושלים: 07.25, 16.00.
מת"א דרום לרחובות: 06.10 (מלוד), 06.35, 14.35, 16.30, 18.00.
מת"א מרכז לחיפה: 06.00, 06.25, 07.18*, 08.03, 08.42*, 09.00, 10.30*, 12.00, 13.00*, 14.00, 15.00*, 15.57, 16.35, 17.00, 18.00, 19.00, 20.15.
לנהריה: 06.25, 12.00, 14.00, 15.00, 15.57, 17.00.
מחיפה בת-גלים לת"א: (מחיפה מרכז 5 דקות לפני היציאה מבת-גלים): 05.30, 06.00, 06.20, 06.42, 07.15*, 07.35, 08.20, 09.05*, 10.05, 11.00*, 11.56, 12.55*, 14.30, 15.30*, 16.30, 17.30, 18.30, 19.30.
לנהריה (מחיפה מרכז 5 דקות לאחר היציאה מבת-גלים): 05.47, 07.58, 09.48, 12.07, 13.23, 15.26, 16.00, 17.30, 18.30.
מנהריה לחיפה ולתל-אביב: 05.50, 06.35, 07.25, 09.13, 10.57, 13.22, 15.24, 16.33, 17.30, 18.42.
קרונועים ברכבות מהירות בקו ת"א-חיפה – מת"א מרכז: 15.30; מחיפה בת-גלים: 13.40, 16.10; 17.47.
* רכבת מהירה

לוח זמני הרכבות בימי ו' וערבי חג בלבד

[illegible]

עורך מוטי חביב

כל הכבוד לצה"ל

החיילים ניצחו אתמול את נבחרת ישראל 1:2, במשחק הצדעה לישובי הצפון שנערך בקרית שמונה

[illegible] וונברג

במשחק הצדעה לישובי הצפון, הפתיעה נבחרת צה"ל בניצחון על נבחרת ישראל 1:2, וזכתה בגביע אלוף פיקוד הצפון, יצחק מרדכי.

[illegible] במשחק שהיה בקרית-שמונה. כוכבי צה"ל, בראשות ש[illegible] צרות רבות להגנת הנבחרת החלשה, הלהיבו במשחק וחשפו [illegible] אצל הנבחרת הלאומית. פרט להולצמן בלטו בנבחרת צה"ל [illegible] אלון חלפון ואלון ברומר.

[illegible] הגדולה של הנבחרת הלאומית היתה ההגנה. בוני גינצבורג ממשיך [illegible] היה הסטני. הבלמים אמיר שלח ואלון חרזי לא היו מתואמים. [illegible] הפתיחה הרשימה הנבחרת הלאומית, אבל שוער צה"ל שי הס, [illegible] כדורים של רונן חרזי ואבי נימני.

[illegible] צה"ל, שהודרכו ע"י אברהם גרנט, עלו ליתרון בדקה ה-39. שי [illegible] ע"י חברו לקבוצה, ראובן עטר, והוא עצמו שיגר כדור חופשי [illegible], מעל החומה, והכניע את גינצבורג – 0:1.

[illegible] לפני המחצית החטיא אבי נימני שער בטוח מול שער חשוף. [illegible] ההפסקה שיתף מאמן הנבחרת הלאומית, שלמה שרף, את כל [illegible] ובדקה ה-63 הצליחה הנבחרת להשוות לאחר בעיטת עונשין בלתי [illegible] אלון חזן הסיט לאיציק זוהר וזה הקשית באומנות מעל החומה לפינה [illegible] והכניע את לירן שטראובר – 1:1.

[illegible] הניצחון הובקע בדקה ה-75. בתום התקפה מתוכננת הגיע הכדור [illegible] מ-16 מטרים, בכדור לא חזק, הכניע את גינצבורג – 1:2.

[illegible] המשחק הוענקו לשחקני שתי הנבחרות מדליות, ולמנצחת גביע.

[illegible] יצחק בן-יצחק.

* נבחרת צה"ל: הס, א. מזרחי, א. חלפון, בנארו, דומב, א. ברומר, ת. [illegible] סטר, יברביים, קקון, הולצמן. בן שיחקו: שטראובר, פריזנט, ריף, [illegible] מיציאנו, י. מלכה, ס. לוי, קופל, בסים, סביליה ודגאי.
* נבחרת ישראל: גינצבורג, חזן, א. חרזי, שלח, גלאם, ר. לוי, קלינגר, [illegible] נימני, זוהר, ר. חרזי. בן שיחקו: ביטון, בלבול, שוורץ, א. קייסי, ר. [illegible] תורגמן ואלימלך.

האוירון נחת בבת ים

מלך שערי הליגה הלאומית בכדורגל, אלון מזרחי, יודע גם לבעוט כדורי עונשין מטווח של 18 מטרים – כך הוברר אתמול ל-1500 הצופים שהגיעו להפנינג כדורגל באיצטדיון בבת ים, במהלכו נערכה תחרות "בננת הזהב" בבעיטות מזוויות שונות.

מזרחי, אלי דריקס ומשה סיני, בעטו שש בעיטות, מול חומה דמית שהוצבה תשעה מטרים מהכדור. בתום השלב המוקדם העפילו לגמר מזרחי ומשה סיני, שבעטו עוד שתי בעיטות מ-20 מטרים, בלי חומה. סיני החטיא את שתיהן ומזרחי כבש פעם אחת והכתרגלו המריא.

בסיום קיבל אלון מזרחי את גביע "בננת הזהב" מידי ראש עיריית בת ים, יהושע שגיא, וקיבל המחאה על סך 1000 שקלים, משאול הרשטט, מנכ"ל "השקמה", רשת מקומונים בחולון, בת-ים ואזור.

במשחק מוקדם ניצחה נבחרת עיריית בת ים את חברי מועצת העיר 2:3 וזכתה בגביע מת"ב, חברת הכבלים בחולון-בת ים. את הגביע העניק מנהל האזור, חגי פורת.

שני נצחונות לשיקאגו

ניצחונה של דאלאס ביום שלישי בפורטלנד 107:108, ניצחון עשירי העונה, מנע ממנה להיות הקבוצה הגרועה בהיסטוריה, יחד עם פילדלפיה שסיימה ב-1973 עם 9 ניצחונות.

אבל עיקר המאבק הוא על ראשות המזרח. אטלנטה עברה למקום הראשון בזכות משחק עודף על הניקס, כו ניצחה אור לאתמול את קליבלנד 95:110. שיקאגו במקום השלישי, השיגה שני ניצחונות. ביום שלישי גברה על ניו ג'רזי 105:111 ולמחרת על מיאמי 90:96. ההיט ביתרון של שלושה משחקים על שארלוט במאבק על המקום ה-8 והאחרון לפלייאוף באיזור המזרחי.

דנבר כמעט הבטיחה מקומה בפלייאוף באיזור המערבי, לאחר ניצחון גדול בסן אנטוניו, 78:83, בעזרת 18 נקודות של הרוקי רודני רוג'רס. הלייקרס נוצחו בבית בידי פיניקס 117:88 והם בפיגור 5 משחקים מהנגטס, כשלשלושתיים נותרו 6 משחקים עד הסיום.

תוצאות נוספות ביום ד': בוסטון – דטרויט 96:109; אינדיאנה – פילדלפיה 87:115; ניו ג'רזי – מילווקי 105:107.

תוצאות יום ג': קליבלנד – מילווקי 91:119; פילדלפיה – דטרויט 107:134; יוסטון – מיניסוטה 89:98; פיניקס – דנבר 102:107; יוטה – סקרמנטו 91:126; סיאטל – לוס אנג'לס קליפרס 101:116; גולדן סטייט – לוס אנג'לס לייקרס 117:128.

נקבעו משחקי חצי גמר הגביע

ברצלונה — פורטו
מילאן — מונאקו

אלופות ספרד ואיטליה בכדורגל, ברצלונה ומילאן, סיימו את משחקי בית רבע הגמר במקומות הראשונים בגביע אירופה לאלופות.

ברצלונה ניצחה במונאקו את הקבוצה המארחת 0:1 משער של הבולגרי הריסטו סטויצ'קוב, בדקה ה-14, בבעיטה שמאלית ארירה.

פורטו ומילאן סיימו בפורטו, לעיני 100 אלף צופים, בתיקו 0:0. מילאן שיחקה ברוב שלבי המשחק עם עשרה שחקנים, לאחר שכדורגלנה קארבונה הורחק.

ברצלונה הקדימה בטבלת בית א' את מונאקו בשלוש נקודות, ואילו בבית ב' הקדימה מילאן את פורטו בנקודה אחת.

גאלאטאסאריי נוצחה באיסטנבול על ידי ספרטאק מוסקבה 2:1, ובבית השני ניצחה וורדר ברמן, גם היא בחוץ, את אנדרלכט בריסל 1:2. את שני השערים לגרמנים כבש מרקו בודה. למאחרת הבקיע ההולנדי נוסמן.

בעוד שבועיים תארח ברצלונה בחצי הגמר את פורטו ומילאן תארח את מונאקו. הפעם יתקיימו רק משחק אחד בחצי הגמר ולא כפי שהיה נהוג בעבר, שני משחקים.

יבנה מארחת את בת ים

□ י. חכם

המשחק המרכזי במחזור ה-24 בליגה הארצית ייערך כבר היום, ב-1.10, במגרש מכבי יבנה, כשהקבוצה המקומית המדורגת במקום החמישי תארח את הפועל בת ים המדורגת רביעית. בסיבוב הראשון ניצחה בת ים 0:1. ישפוט: רחמים דינאצ'י. המשחק יועבר בשידור ישיר בערוץ 2.

יתר משחקי היום: הפועל דלית אל כרמל – שמשון (0:0, יהושע לויה); הפועל ראשון לציון – ס.כ. נס-ציונה (2:1, סבי אלנקווה).

משחקי מחר: הפועל אשדוד – מכבי יפו (4, 0:0, איתן טבריוי); מכבי עכו – הפועל טייבה (2:1, רחמים שאשו); הכח/מכבי רמת-גן – הפועל חדרה (3:0, אריה וולף); הפועל ירושלים – בית"ר תל-אביב (2:1, יעקב בן-חמו); הפועל בית-שאן – הפועל אשקלון (0:0, מאיר לוי). השעה הראשית 4.30.

עשר וגלאם חוזרים להרכב מכבי חיפה

● מחר במשחק הבית נגד מכבי נתניה בבלומפילד ● מכבי תל אביב מארחת את הפועל צפרירים חולון

הטבלה הלאומית
לאחר 31 מחזורים

1.	מכבי חיפה	20–77	77
2.	מכבי תל אביב	26–68	76
3.	הפועל באר שבע	31–45	53
4.	בית"ר ירושלים	47–57	53
5.	הפועל תל אביב	46–47	46
6.	מכבי נתניה	58–54	40
7.	צפרירים חולון	45–35	38
8.	הפועל פתח תקוה	38–38	37
9.	מכבי הרצליה	39–32	36
10.	מכבי פתח תקוה	35–28	35
11.	בני יהודה ת"א	54–36	35
12.	עירוני אשדוד	50–43	28
13.	הפועל כפר סבא	49–26	25
14.	הפועל חיפה	70–22	19

□ י. חכם

שליטת הטבלה הלאומית, קבוצת מכבי חיפה, תארח מחר בפעם השנייה העונה, משחק ביתי בבלומפילד. החיפנים, [illegible] ראויים, יארחו במסגרת המחזור ה-32 את מכבי נתניה ב-6 בערב.

להרכב מכבי חיפה ישוב הקשר [illegible] עשר, שהחלים מפציעתו והכבד [illegible] אתמול במדי הנבחרת הלאומית מול נבחרת צה"ל בקרית שמונה [illegible]. גם אריק [illegible] ומשה גלאם סיימו לרצות [illegible] וישחקו. לעומת זאת [illegible] לגבי שיתופו של אייל [illegible], שנפצע השבוע באימון.

[illegible] הליגה הרגילה ניצחה מכבי [illegible] את מכבי נתניה 2:4 בקרית [illegible] וסיימה בתיקו 2:2 את [illegible] בנתניה. ישפוט: בני כהן.

[illegible] הטבלה, מכבי תל-אביב, [illegible] באותה שעה, ב-6, באיצטדיון [illegible], את הפועל צפרירים חולון. [illegible] עדיין לא כבשו העונה שער [illegible] מכבי תל אביב. היא הובסה 6:0 [illegible] ברמת גן וסיימה בתיקו 0:0 [illegible] המשחק הביתי שלה. ישפוט [illegible] דאוד.

[illegible] על המקום השלישי, המקנה [illegible] בעונה הבאה כרטיס לגביע אופ"א, [illegible] מחר ב-4.30 הפועל באר-שבע [illegible] את בית"ר ירושלים, שנלחמה שלושה [illegible] רצופים, כולל גביע המדינה. [illegible] (0:2 ;3:2) [illegible] קליין).

[illegible] משחקי המחזור ה-32 [illegible] הפועל חיפה תארח את [illegible] בני [illegible] הצהובים [illegible] עירוני אשדוד בקרית אליעזר [illegible] (0:0; 3:0, אריה מרוסט).

יתר משחקי המחזור מחר: [illegible] עירוני אשדוד – הפועל פתח תקוה, בשעה 6 (1:1; 1:3, יצחק בר[illegible]); הפועל כפר-סבא – הפועל תל אביב (0:3; 3:0, דני קורן); מכבי פתח תקוה – מכבי הרצליה (1:0, 0:0, אבנר כהן).

השעה הראשית 4.30.

הגליל מארח מחר את מכבי ראשל"צ

□ יאיר עמיקם

הפועל גליל עליון תארח מחר, 20.30, את מכבי ראשון לציון, למשחק שלישי ואחרון בסידרת הפלייאוף התחתון.

מאחר שכל אחת משתי הקבוצות ניצחה פעם אחת תזכה המנצחת מחר בכרטיס לגביע קוראץ' בעונה הבאה ותסיים בכך את העונה. למפסידה תינתן הזדמנות נוספת בסידרה מול המפסידה במאבק המקביל בין הפועל אילת ומכבי רמת גן, שגם בו יתקיים משחק מכריע, ביום ראשון באילת.

גם המשחק בכפר בלום היה אמור להתקיים ביום ראשון, אלא שעל פי בקשת שתי הקבוצות הוחלט ערב החג להקדימו.

ישפטו: יערי רייניש וצבי טל.

פארמה מול ארסנל בחודש הבא בגמר

פארמה, מחזיקת גביע אירופה למחזיקות גביע, עלתה בפעם השנייה ברציפות לגמר גביע המחזיקות, לאחר שניצחה במשחק הגומלין במגרשה את בנפיקה ליסבון 0:1.

שער הנצחון הובקע בדקה ה-77 על ידי סנסיני בנגיחה, לאחר הגבהת כדור קרן.

פארמה עלתה בזכות שערי חוץ, שכן במשחק הראשון ניצחה הנציגה מפורטוגל 1:2.

הקבוצה האיטלקית תפגוש בגמר, ב-4 במאי בקופנהגן, את ארסנל שניצחה 0:1 את פאריס סאן ז'רמן.

הראשונות בבית

□ י. חכם

המשחק המרכזי במחזור ה-26 בליגה א', יהיה מחר במחוז הדרום בו תארח ב-4.30 הפועל מרמורק את הפועל לוד. המשחק יהיה בנס ציונה וישפוט בו סבי אלנקווה.

מוליכות הצפון והדרום, רמת גן ומכבי קרית גת, יקיימו משחקי בית ועשויות לעשות עוד צעד בדרך לליגה הארצית.

משחקי הצפון, היום: הפועל נצרת עילית – מכבי עפולה; הפועל עכו – בית"ר נהריה; מכבי חדרה – הפועל טירת-הכרמל (4). מחר: הפועל רמת גן – מכבי אור-עקיבא; הפועל קרית-שמונה – מכבי טמרה; מכבי עוספייה – הפועל גבעת-אולגה; הפועל טבריה – הפועל אום אל פאחם; מכבי שפרעם – מכבי אח"י נצרת.

משחקי הדרום, היום: מכבי רמת-עמידר – הפועל קרית-אונו (4); הפועל באר-יעקב – מכבי שעריים (4); הפועל קרית-מלאכי – בית"ר באר-שבע. מחר: הפועל כפר-שלם – הפועל איחוד צעירי יפו (11); בית"ר רמלה – מכבי השקמה/חן (11); מכבי קרית-גת – הפועל ירוחם; מכבי "לודוס" חולון – הפועל אור-יהודה.

השעה הראשית 4.30.

★ קשר של מכבי הרצליה, אלכס סוקוריסקו, שאמור היה לצאת מחרתיים לליגאה למשחק מול נבחרת ישראל, לא ייצא בגלל פציעה ברגלו.

הרכבת האווירית נוחתת מיום א'

□ יאיר עמיקם

הרכבת האווירית לקראת הפיינל-פור האירופאי, שיחל בשבוע הבא בתל אביב, מתחילה להגיע לארץ. הקבוצה הראשונה שתגיע, אולימפיאקוס פיראוס, תנחת ביום ראשון.

מטה העיתונות והתקשורת שהוקם בסמוך להיכל הספורט ביד אליהו, יפתח כבר ביום ראשון נוכח ריבוי העיתונאים (350) שאמורים לסקר את האירוע.

במוצאי שבת תתקיים בהיכל חזרה גנרלית בה יופעלו כל המערכות, כולל מזכירות, במשחק פנימי בין שתי חמישיות של מכבי תל אביב.

קייזרסלאוטרן הביסה את באיירן מינכן — 0:4

הצועדת בראש הטבלה בגרמניה, באיירן מינכן, נחלה אתמול תבוסה צורבת – 4:0 – במשחק החוץ שלה מול השנייה בטבלה, קייזרסלאוטרן.

בעקבות הניצחון צומצם הפער בפיסגת הליגה לשתי נקודות בלבד. מלך שערי קייזרסלאוטרן, קוקה, כבש צמד שערים.

המשחק, במסגרת המחזור ה-31, הוקדם. יתר המשחקים יהיו היום ומחר: פרנקפורט – ואטנשייד; ברמן – לברקוזן; שאלקה – שטוטגארט; מנשנגלדבאך – דורטמונד; קלן – המבורג; נירנברג – דויסבורג; קארלסרוהה – לייפציג; פרייבורג – דרזדן.

עמוס עף מהונג קונג

האוסטרלי מייקל טבאט ניצח אתמול את הישראלי עמוס מנסדורף בשתי מערכות 6:2, 7:5, בסיבוב השני בטורניר הטניס בהונג קונג. מנסדורף היה מדורג שביעי בטורניר.

בועז מרגשטיין אלוף חולון

□ גבי חביב

בועז מרגשטיין זכה אתמול באליפות חולון הפתוחה בטניס שנערכה בנופשונית בקרית בן גוריון.

זו האליפות הראשונה הנערכת בחולון והיא נמשכה שבועיים. במשחק הגמר חזו שר התחבורה ישראל קיסר, יו"ר ועדת הספורט של הכנסת אבי יחזקאל ומנכ"ל איגוד הטניס בישראל יאיר אנגל.

מרגשטיין זכה ב-4000 שקלים, בכרטיס טיסה לאנגליה ובמתנות שהוענקו ע"י חברות שתרמו לאליפות.

בסך הכל הוענקו באליפות פרסים בסכום של 10,800 שקלים.

את הגביעים לזוכים העניק ראש עיריית חולון, מוטי ששון, שהמשחקים נערכו בחסותו.

משחקי חוץ בעייתים

מנצ'סטר יונייטד, הצועדת בראש הטבלה, תתארח בלונדון אצל ווימבלדון. דרבי לונדוני יהיה בהייבורי בין ארסנל וצ'לסי.

יתר המשחקים: ק.פ.ר – אברטון; קובנטרי – שפילד וונסדי; איפסוויץ' – סווינדון; ליברפול – [illegible]; מנצ'סטר סיטי – [illegible]; אולדהאם – ווסטהאם; שפילד יונייטד – אסטון וילה; סאות'המפטון – בלקבורן.

מנצ'סטר יונייטד ניצחה במשחק החוזר בחצי גמר הגביע האנגלי את אולדהאם 1:4. המשחק נערך במגרשה של מנצ'סטר סיטי.

תמורת 3 מיליון דולר לשנתיים

פאפן לבאיירן מינכן

החלוץ הצרפתי של קבוצת מילאן האיטלקית, ז'אן-פייר פאפן, ילבש בעונה הבאה את חולצת הקבוצה הגרמנית באיירן מינכן – כך מסר אתמול סגן מנהל קבוצת מילאן, אדריאנו גאליאני, לסוכנות הידיעות האיטלקית.

גאליאני אמר כי העברה זו בוצעה תמורת שלושה מיליוני דולרים, לתקופה של שנתיים.

פאפן, בן ה-31, נמצא עתה במינכן לבדיקות רפואיות שיגרתיות, ועומד לשוב היום לאיטליה.

סגן מנהל מילאן הוסיף ואמר: "זוהי העברה ללא בעיות כלשהן בין שני הצדדים".

הקבוצה במינכן סירבה מצידה לאשר את העיסקה. דובר הקבוצה הגרמנית אמר: "המשא ומתן נמשך, אך עדיין לא הושלם".

פאפן הוא קפטן נבחרת הכדורגל של צרפת, ולפני שנתיים זכה בתואר "הזהב האירופי". מילאן רכשה אותו מקבוצת אולימפיק מארסיי, בתום עונת 1992, תמורת 8.5 מיליון דולר. הוא חתום בשורות אלופת איטליה עד יוני 1995.